

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

O perspectivă românească asupra inițiativei celor trei mări

Alegeri prezidențiale cu final cunoscut în Federația Rusă

"DIALOGUL NAȚIONAL SIRIAN" DE LA SOCI: NICI ÎNVINȘI, NICI ÎNVINGĂTORI

Sistemul energetic mondial nu va mai fi așa cum îl știm

"Axa" Washington - Ryad - Tel Aviv:
un nou termen al ecuației Orientului Mijlociu?

Top 100 SIPRI al companiilor producătoare
de armament și furnizoare de servicii militare

Vă recomandăm să citiți: Ordinea viitoare a lumii

Contribuții speciale (în ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC, apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și coautor a circa 20 de cărți.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Emilian M. DOBRESU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărarea NATO - Roma, și Colegiul Național de Apărare - România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Studies Political Science University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE România și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licentiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național. Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

Hrant KOSTANYAN

Dr. Hrant Kostanyan este cercetător la CEPS, Senior Expert la Colegiul european Natolin și profesor adjunct la Colegiul Vesalius. Cercetarea sa se concentrează pe instituțiile UE și deciziile acestora, în principal privind Serviciul European de Acțiune Externă (EEAS), Politica Europeană de Vecinătate (ENP) și relațiile UE cu vecinii estici și Rusia.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 - 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 - 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Contribuții speciale (în ordine alfabetică)

Maksym BUGRIY

Este Visiting Fellow la Jamestown Foundation în Washington D.C. Are a largă experiență ca cercetător și analist la cele mai importante think-tank-uri din Ucraina, inclusiv Institutul Național pentru Studii Strategice.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Murray HUNTER

Profesor asociat la Universitatea Malaysia Perlis

Antreprenor, consultant, profesor și cercetător de 30 de ani în mediul de afaceri din zona Asia-Pacific. Membru editorialis a nouă jurnale academice internaționale și face parte din consiliul consultativ al "Diplomatic Insight", "4th Media", precum și al "Addelton Academic Publishers" din New York.

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în finalul carierei, să fie Consilier Preșidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme est-europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice. Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Marian RIZEA

Ofiter de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologica din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 cărți și peste 250 articole de specialitate publicate în reviste din țară și străinătate.

Mihnea CONSTANTINESCU

A fost Șef al Cabinetului Primului Ministru și Consilier de Stat în cinci guverne, Șef de Cabinet și Consilier al ministrului român de externe, Purtător de cuvânt al Guvernului României și Sub-Secretar de Stat pentru Informații Publice. Doctor în inginerie nucleară, bursă în management la Universitatea Tennessee și trei tipuri de cursuri la Kennedy School of Government de la Universitatea Harvard. Membru fondator al Institutului Aspen - România și al Asociației "Casa NATO". A îndeplinit diferite misiuni internaționale la Bagdad, OSCE și în Georgia.

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂS

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomație la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

Yuriy RADKOVETS

Vice-președinte al Centrului de Studii Geopolitice "Borysfen Intel", doctor în științe militare, profesor asociat, general-locotenent (ret.).

I. EDITORIAL

5 "Să creăm un viitor comun într-o lume fracturată"
- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

6 Noua Europă franco-germană. Si noi unde vom fi?
- **Cristian UNTEANU**

7 Alegeri prezidențiale cu final cunoscut, în Federația Rusă
- **Octavian DUMITRESCU**

12 Mărirea și decăderea modelului american
- **Adrian SEVERIN**

17 "O perspectivă românească cu privire la Inițiativa celor Trei Mări"
- **Liviu Mureșan and Alexandru Georgescu**

24 Reînvie nazismul în Europa? Semnal grav de alarmă, argumente neliniștitoare
- **Cristian UNTEANU**

25 „Ultima șansă”: Junker mai are doar anul 2018 pentru a face ce trebuie
- **Shada ISLAM**

27 Lipsește: Un plan substanțial pentru explozia demografică din Africa
- **Giles MERRITT**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

29 PUNCTE DE VEDERE
Noi oportunități pentru o so-

luție de durată în Orientul Mijlociu?

- **Corneliu PIVARIU**

30 Operațiunea "Ramura de măslin": o nouă prelungire a crizei din Siria?
- **Dumitru CHICAN**

39 "Axa" Washington – Ryad – Tel Aviv: un nou termen al ecuației Orientului Mijlociu?
- **Dinu COSTESCU**

41 La șapte ani de "primăvară arabă": ce fel de Orient Mijlociu?
- **Dumitru CHICAN**

43 Siria și Orientul Mijlociu – 2018
- **Dumitru CHICAN**

49 Palestinienii și Ierusalimul: numai Donald Trump poartă toată răspunderea?
- **Munir SALAMEH**

52 Orientul Mijlociu și nordul Africii (MENA) între pluralismul religios și atuurile geopolitice
- **Dumitru CHICAN**

54 Cine a atacat bazele militare ale Rusiei din Siria cu „roiuri” de drone
- **Laurențiu SÎRBU**

56 "Dialogul național sirian" de la Soci: nici învinși, nici învingători
- **Dinu COSTESCU**

IV. Orizont Economic

63 Sistemul energetic mondial nu va mai fi așa cum îl știm. Ce ar trebui să facă România?
- **Interviu cu Mehmet OGUTCU**

Rusia va rămâne principalul furnizor de gaz natural pentru Europa, dar în perspectivă sunt de urmărit Norvegia și nordul Africii.

V. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de

68 Strategia americană de securitate: si vis pacem, para bellum?
- **Dinu COSTESCU**

72 Top 100 SIPRI al companiilor producătoare de armament și furnizoare de servicii militare, 2016
- **Aude FLEURANT, Alexandra KUIMOVA, Nan TIAN, Pieter D. WEZEMAN and Siemon T. WEZEMAN**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

80 Corveta Gowind 2500
- **Cornel VAIDA**

82 Proiectul Scorpion
- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

83 POLITIC INCORECT, autor Jan Van HELSING prezentată de **Cornel VAIDA**

84 Ordinea viitoare a lumii, autor Andrei MARGA, prezentată de **Cornel VAIDA**

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

EDITORIAL

"Să creăm un viitor comun într-o lume fracturată"

Corneliu PIVARIU

Sub acest titlu s-a desfășurat la Davos- Elveția, în ultima decadă a lunii ianuarie 2018, Forumul Economic Mondial, fondat și inaugurat în 1971 de Klaus Schwab, cu intenția inițială de a facilita un schimb de experiență între SUA și Europa. De-a lungul timpului Forumul a evoluat și, mai ales în ultimii 5-10 ani, a devenit o platformă mondială, reuniunea anuală de la Davos fiind un prilej de dialog direct între personalități de marcă pe plan mondial și regional. În 2018 s-au înregistrat peste 3.000 de participanți din toate domeniile vieții economico-sociale, financiare, politice, academice, societatea civilă și media, fără deosebiri notabile ca și structură, comparativ cu anii anteriori. O noutate a fost aceea a participării directe a președintelui american, Donald Trump, o revenire după circa 20 de ani a unui președinte american la Davos. Forumul s-a desfășurat în peste 400 de sesiuni, din care circa 160 au fost transmise în direct.

Titlul Forumului se compune din două părți: un adevăr - *trăim într-o lume fracturată* (chiar profund fracturată și cu multe discrepante, iar cele mai multe dintre ele se accentuează); și o dorință - *să creăm un viitor comun* global (ceea ce este, în condițiile actuale și cel puțin în viitorul pe termen mediu, cu toată condescendența, o utopie). Desigur, stabilirea unor obiective înalte poate fi mobilizatoare, însă dacă aceste obiective sunt aproape imposibil de atins devin descurajante și nu contribuie la atingerea scopului propus.

Dintre documentele publicate înaintea începerii lucrărilor remarcăm raportul privind riscurile globale și cel privind "reînnoirea Europei".

Una din vedetele Forumului de la Davos a fost India, reprezentată de primul ministru Narendra Modi, care a și vorbit în sesiunea inaugurală. India este o țară care se afirmă cu tot mai multă pregnanță pe arena internațională, mai ales în domeniul economic, cu un ritm de dezvoltare care în ultimii ani a oscilat între 7,1 - 7,6% din PIB, iar pentru 2018 se estimează o creștere de 7,4%, în timp ce China are o creștere de circa 7%. India este a 6-a economie a lumii și a treia ca paritate a puterii de cumpărare (PPP).

A Patra Revoluție Industrială a creat condiții deosebite pentru inovații de succes care au dus, printre altele, la o creștere fără precedent a fluxului informațional. În același timp suntem martorii unor provocări globale semnificative, unele recurente, altele noi, cum ar fi adâncirea inegalității veniturilor, persistența creșterii șomajului, escaladarea violențelor și conflictelor peste tot în lume, amenințările la stabilitatea statelor, erodarea încrederii publice în guverne, creșterea fricțiunilor geostrategice în condițiile schimbărilor climatice și accentuării problemelor de mediu.

Clasificarea primelor cinci riscuri globale pentru 2018, publicată de Forum, situează pe primul loc armele de distrugere în masă, urmat de cele climatice, dezastre naturale, schimbări climatice și criza apei, cu unele schimbări de locuri față de anul precedent (criza apei era pe locul trei în loc de cinci). Remarcăm dispariția crizei financiare (pe locul unu în 2014), sau eșecuri financiare sistemice majore (pe primul loc în 2013 și 2014).

După probabilitatea producerii lor, pentru anul 2018 sunt menționate, în ordine: evenimentele climatice extreme, dezastrele naturale, atacurile cibernetice, fraudarea și furtul de date, eșecul limitării schimbărilor climatice și adaptarea la acestea. În 2015 pe primul loc se situa pericolul conflictelor interstatuale, pe locul trei eșecul unor guverne naționale, iar pe locul patru colapsul sau criza unor state. Desigur, clasificările menționate mai sus nu exclud existența unor riscuri care nu au fost evidențiate în top cinci.

În ceea ce privește prezența președintelui Donald Trump la Davos, este de remarcat că în cuvântarea din plen s-a limitat la textul scris, semn că a acordat o atenție deosebită acestei manifestări. Este importantă precizarea făcută, conform căreia "America pe primul loc nu înseamnă America singură". Discursul său, centrat pe domeniul economic, nu a făcut nici o mențiune despre unele realități geopolitice: nu a menționat China, India, Iran, nici chiar Europa.

Forumul mondial de la Davos a constituit o bună oportunitate pentru un schimb de opinii pe probleme macro și chiar punctuale, iar unul din cele mai fierbinți subiecte a fost cel legat de inteligența artificială. Probabil globalizarea 3.0 va însemna o globalizare fragmentată, punctată de pauze, întârzieri și mai multe tratate bi și multilaterale.

Actualitatea geostrategică mondială

Noua Europă franco-germană. Și noi unde vom fi?

Cristian UNTEANU

A fost încheiată cu succes, după o noapte de discuții aprinse, prima rundă de negocieri pentru formarea guvernului german între coaliția CDU/CSU și socialiști.

A fost adoptat un document-cadru de 28 de pagini (textul complet îl puteți accesa aici) baza de joc a mișcărilor următoare, cele care ar trebui să se finalizeze cel mai târziu luna viitoare și, totodată, dau un prim răspuns solid temelor propuse de Emmanuel Macron pentru prelungirea duratei de funcționare a motorului franco-german care însă, de data asta, să devină, de facto, axa în jurul căreia să evolueze tot ceea ce va însemna construcția noului mare proiect european.

Pentru ca nimeni să nu mai aibă vreo îndoială asupra acestui tip de evoluție și a modului în care se desenează ceea ce vine, în text se specifică în clar că: „Înnoirea Europei va putea reuși doar dacă Germania și Franța lucrează împreună cu toată forța de care dispun. Iată de ce dorim să întărim și să reînnoim cooperarea franco-germană.”

Este o mișcare de importanță fundamentală deoarece, cel puțin în acest moment, demonstrează că sunt pe cale să se producă câteva noi mișcări ce vor redefini extrem de rapid modul în care se concep și se pun în execuție politicile comunitare importante și ne spune cine sunt principalele două Puteri Protectoare ale noului proiect al Europei. Cele care au dobândit și știu să folosească din plin contextul creat în urma retragerii voluntare a Marii Britanii din UE. Și mai arată ceva: pentru prima oară, ideea europeană a stat în centrul negocierilor pentru formarea unui guvern național, că temele și politicile europene au fost subiectul real și prioritar pentru toți partenerii.

Ce înseamnă asta? O mutație esențială. Pentru Franța, acum pentru Germania, ideea „priorității naționale” - politic, economic, social - se confundă pe foarte multe paliere strategice cu existența

unui proiect european care să le asigure „piața”

necesară pentru a se dezvolta pe deplin. Despre ce „piață” va fi vorba? Cea care se va articula deabia de acum înainte prin viitoarea alăturare a Statelor Membre actuale la proiect fie, de ce nu, prin rămânerea lor într-o „zonă gri” sau, de ce, prin auto-ejectarea din sistem pe model britanic.

Atenție, **aici se află cheia viitoarei construcții: capacitatea unor țări de a demonstra voința politică dublată de puterea administrativă și existența unor resurse de sprijin rezonabile care să le permită să se articuleze coerent la nivelul marelui proiect și al celor derivate sectorial din acesta.** Dacă ideea centrală este cea a „marilor proiecte strategice”, se arată în mod clar că ea este rezultatul unei preocupări în principal pentru viitorul zonei de putere care este Zona Euro. Sau, dacă vreți, pentru ce va fi viitoare zonă de super-forță Euro-Schengen după ce vor fi aplicate toate modificările restrictive și calitative propuse deja de motorul franco-german. Cele care vor presupune, printre multe altele, citiți documentul, alocarea unor resurse bugetare specifice pentru stabilizare economică, convergență socială și, evident, pentru sprijinirea reformelor structurale în zona Euro, punct posibil de plecare pentru viitoarea apariție a unei zone bugetare specifice dedicată programelor de investiții strategice. Extrem de important este și că negocierile din Germania sprijină acum ideea franceză a transformării actualului Mecanism European de Stabilizare (ESM) într-un Fond Monetar European aflat sub control parlamentar și înscris ca atare în legislația europeană.

„În acest spirit, în strâns parteneriat cu Franța, vrem să întărim sustenabil și să reformăm zona Euro astfel încât să putem face față mai bine crizelor globale”...

Una dintre remarcile cele mai grele în consecințe este cea privind posibilitatea de a condiționa bugetul UE de condiționări politice, vorbindu-se despre faptul că trebuie să „solidaritatea reciprocității” contează... mesaj adresat direct Poloniei sau Ungariei care, în ciuda tuturor apelurilor presante ale UE, au refuzat să primească refugiați. Foarte relevantă este și remarca privind viitoarea poziționare a UE în lume, căci „Europa trebuie să-și ia soarta în propriile mâini, cu mult mai mult decât înainte”, asta fiind posibil și prin condamnarea și renunțarea la „protecționism, izolaționism și naționalism”, referință clară la actuala linie a politicii americane impusă de Administrația Trump.

Urmează o refacere a tuturor jocurilor în UE. Sper să ne fi pregătit de mult timp pentru asta și să știm să ne negociem corect locul în noile alianțe formale și informale de putere. Dar Europa asta se pregătește să fie. Dar unde vom fi? Exact acolo unde ne-am pregătit locul.

Articol publicat inițial de cotidianul Adevarul, www.adevarul.ro și republicat cu amabilul accept al autorului.

ALEGERI PREZIDENȚIALE CU FINAL CUNOSCUT, ÎN FEDERAȚIA RUSĂ

Dr. Octavian DUMITRESCU

Nimic nou în ecuația următoarelor alegeri prezidențiale din Rusia, prevăzute a avea loc la 18 martie 2018. Strategia generală a actualului președinte rus este deja cunoscută și nimeni nu se îndoia că o va aplica și de această dată deoarece, ca și în cazurile anterioare, el și-a asigurat condiții care să-i permită participarea și câștigarea alegerilor prezidențiale. Spre deosebire, însă, de alegerile anterioare, acum conjunctura pare mult mai favorabilă lui, atât în plan intern cât și în plan extern. Dezinvoltura și siguranța cu care Vladimir Putin și-a desfășurat activitatea în ultimii ani, dar mai ales modul cum s-a comportat pe timpul conferinței anuale de presă din 14 decembrie 2018 dovedesc pe deplin că este sigur că va câștiga și

această cursă electorală. În cele de mai jos, încercăm să scoatem în evidență unele aspecte semnificative pentru modul cum și-a pregătit Vladimir Putin calea spre cel de-al patrulea mandat de președinte al Federației Ruse. Aparent aceste aspecte sunt „mari realizări” ale mandatului său prezidențial dar în esență acestea arată clar abilitatea politică și, uneori, cinismul de a folosi în interes propriu dificultățile și disfuncțiunile din societatea rusă și din regiunile conflictuale învecinate, practic din fosta sferă de influență a defunctei URSS.

Pe plan intern, Vladimir Putin are siguranța succesului datorită sprijinului unei bune părți a populației Federației Ruse, care aprobă cele mai multe din măsurile luate în timpul actualului mandat, dar mai ales datorită „victoriilor” obținute de Federația Rusă pe plan extern - respectiv anexarea Crimeei, implicarea în criza din Ucraina, îmbunătățirea atitudinii Statelor Unite față de Federația Rusă ori „îndulcirea” relațiilor cu unele țări occidentale. Aprecierii pozitive a unei importante părți a populației se datorește și unor măsuri luate pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și a nivelului de trai, cel puțin la nivel declarativ și statistic. Pe de altă parte, atitudinea favorabilă a populației poate fi influențată și de aparenta bună relație cu președintele SUA, ceea ce ar putea crea impresia unei relaxări a relațiilor internaționale ale Rusiei și, în acest context, speranța ca instituțiile ruse să se poată

ocupa mai mult de situația socială, economică și materială a cetățenilor.

Pe plan extern, Rusia a dobândit o poziție superioară celei de la începutul mandatului actual al președintelui Vladimir Putin, îmbunătățire concretizată prin mai multe victorii ale actualei conduceri a țării: alipirea Crimeei, împiedicarea soluționării crizei din Ucraina și implicarea în această criză; apropierea Turciei de Moscova; implicarea independentă și directă în criza din Siria și în distrugerea formațiunilor teroriste ISIS, fără să-și coordoneze direct acțiunile cu eforturile americane și internaționale dar venind în sprijinul regimului Assad; atenuarea efectelor sancțiunilor impuse de UE și SUA și altele. Putem adăuga evoluția satisfăcătoare a proceselor de constituire și dezvoltare a Uniunii Economice Euroasiatice, precum și evoluția mai puțin semnificativă a Organizației Tratatului de Securitate Colectivă (CSTO).

Un alt avantaj pentru a patra candidatură a sa la președinția Federației Ruse se referă la faptul că Vladimir Putin **nu are adversari puternici** în cursa prezidențială. Până la conferința anuală de presă de la jumătatea lunii decembrie 2017, lista celor care au declarat că vor candida la alegerile prezidențiale din 18 martie 2018, deși nu este scurtă, nu conține nume sonore. Această situație se datorează fie acțiunilor de excludere a unor personalități, cum este cazul celui mai înverșunat adversar politic Alexei Navalny căruia nu îi este permis de justiția rusă să candideze ca urmare a unor înscenări și acuzații false, fie sunt obstrucționați să-și prezinte public programul electoral ori să-și desfășoare activitățile electorale (nu li se închiriază spații, de exemplu), cum este cazul ziaristei Ksenia Sobchak, după cum a

rezultat pe timpul conferinței anuale de presă din 14 decembrie 2017. Potrivit agenției RIA Novosti (15 decembrie 2017), *Comisia Electorală Centrală a Federației Ruse a dat publicității lista celor care și-au afirmat până la acea dată intenția de a se înscrie în cursa prezidențială*, care cuprinde 23 persoane, dintre care: președintele în exercițiu Vladimir Putin, jurnalista Ksenia Sobchak, politologul Andrei Bogdanov, Boris Iakemenko - unul din fondatorii mișcării „Nași”, liderul Partidului Comunist Ghennadii Ziuganov (după decizia finală a Congresului PC, având contracandidat pe Vladimir Jirinovskii), jurnalista Ecaterina Gordon, Rahman Iansukov - șeful asociației Avanti, Elena Semicova - liderul partidului „Dialog feminin”, întreprinzătorul Serghei Polonskii, Irina Volâneț - președintele Comitetului Național al Părinților, Alexandr Ciuhlebov - liderul mișcării „Vozrojdenie” (Renașterea), Viaceslav Smirnov - directorul Institutului rus de Sociologie Politică, Mihail Kozlov - expert în psihologie socială. Desigur că toți candidații sunt la fel de importanți, însă șansele fiecăruia sunt diferite, mai ales că unii sunt în opoziție față de președintele în exercițiu și se descurcă mult mai greu dificultățile obiective dar mai ales subiective din campania electorală.

Vladimir Putin a declarat, la conferința anuală de presă din 14 decembrie 2017, că propunerea de a candida nu vine din partea nici unui partid ori instituții, fiind o auto nominalizare, iar principalele obiective ale viitorului mandat prezidențial vor fi dezvoltarea infrastructurii, sănătatea și educația. Totuși, la conferința anuală de presă din decembrie 2017, Putin a afirmat că se așteaptă ca să fie sprijinit de organizații și formațiuni politice, diferite instituții și cetățenii care împărtășesc ideile sale.

La alegerile anterioare, Vladimir Putin venea în fața alegătorilor cu câteva obiective strategice de mare anvergură: constituirea Uniunii Euroasiatice, realizarea unei noi identități a Rusiei, creșterea puterii economice și militare a țării și altele, iar rezultatele implementării măsurilor preconizate pentru mandatul actual al președintelui Rusiei pot constitui puncte de sprijin în viitoarea campanie electorală. Desigur, la apariția publică a programului său electoral

vom afla mai multe detalii și vom putea face o analiză pertinentă a acestuia. Dar acesta și-a început deja campania electorală prezidențială, anunțând unele proiecte pe termen mediu și lung ce se vor implementa în Federația Rusă și chiar unele măsuri concrete, pentru a-și demonstra puterea și fermitatea cu care conduce federația, precum și siguranța că va câștiga scrutinul. Acestea au implicații de lungă durată, cu impact pozitiv asupra cetățenilor de rând și cu efect pozitiv sigur la urne.

Cel mai important impact asupra cetățenilor ruși, îndeosebi asupra celor de etnie rusă, majoritari în societatea rusă, l-a avut, în opinia noastră, **anexarea Crimeei la Federația Rusă**. Crimeea este legată sentimental de istoria Rusiei sovietice, iar sensibilitatea istorică a cetățenilor de etnie rusă, dar nu numai a acestora, față de acest eveniment poate fi comparată cu o lovitură de grație dată de președintele Putin adversarilor săi din țară sau din străinătate, fie ei politicieni sau simpli cetățeni care nu pot contesta eficiența acțiunilor sale. Recuperarea facilităților militare cu semnificație istorică, împreună cu cetățenii de etnie rusă și teritoriile Crimeei are o însemnătate deosebită pentru mandatul prezidențial actual dar și pentru cursa electorală viitoare. Deși se consideră că această modificare de frontiere contravine legislației internaționale și nu a fost recunoscută oficial de organisme internaționale ori de actorii globali care contează pentru securitatea internațională, președintele rus și guvernul de la Moscova au demarat imediat măsuri de integrare a sistemelor energetice, sociale și economice ale Crimeei în cele ale Federației Ruse, precum și pentru îmbunătățirea situației cetățenilor la nivelul celor din Federația Rusă. De exemplu, a fost construit într-un ritm alert podul de peste strâmtoarea Kerchi, pentru asigurarea legăturii terestre a Crimeei cu teritoriul noii sale țări, ceea ce facilitează aprovizionarea teritoriului Crimeei cu cele necesare. Această mișcare geopolitică importantă cel puțin pentru securitatea regiunii Mării Negre, dacă nu pentru securitatea lumii poate influența, în favoarea candidatului Vladimir Putin, votul la alegerile prezidențiale din 18 martie 2018.

La sfârșitul lunii noiembrie 2017, Vladimir Putin a anunțat **măsuri pentru pregătirea de război a economiei Federației Ruse**, potrivit cărora **toate întreprinderile mari din Rusia să fie pregătite să treacă în orice moment de la producția civilă la cea militară** (conform portalului „newsru.com” citat de Jurnalul Național, 27 noiembrie 2017, pag. 22). Vladimir Putin a precizat că „toate întreprinderile strategice și cele pur și simplu mari indiferent de forma de proprietate” trebuie să fie pregătite să răspundă nevoilor de mobilizare. Unii comentatori ruși au amintit de pregătirea de mobilizare din vremea defunctei URSS, apreciind că Putin reorientează economia Rusiei „pe un făgaș militar”. Aceeași sursă menționează că o parte din efortul Federației Ruse în domeniul militar ar putea fi astfel suportat de sectorul privat și mediul de afaceri din Rusia, în condițiile în care guvernul rus a propus creșterea cheltuielilor pentru apărare cu 176,9 miliarde de ruble (31 miliarde USD). Considerăm că sunt destul de multe forțe – instituții și organizații civile, formațiuni politice și sociale, structuri de forță - care agreează această măsură și îl vor sprijini pe Vladimir Putin la alegerile prezidențiale.

Un alt punct de sprijin al președintelui rus pentru viitoarea campanie electorală se referă **la evoluția generală a societății și mai ales a economiei Federației Ruse**. Vladimir Putin a început conferința anuală de presă din decembrie 2017 cu o scurtă *prezentare a unor indicatori* ai evoluției Federației Ruse în mandatele sale: Produsul Intern Brut (PIB) al Rusiei a crescut, din anul 2000, cu 75 la sută, producția industrială cu 60 la sută iar industria prelucrătoare cu 70 la sută; veniturile reale au crescut, de asemenea din anul 2000, cu 250 la sută, pensiile reale cu 260 la sută; mortalitatea infantilă s-a redus de 2,6 ori iar mortalitatea maternală cu 75 la sută; scăderea numărului populației a fost aproximativ de 1 milion pe an, dar situația demografică a fost inversată, reușindu-se menținerea tendinței de stabilizare la acest nivel. Concomitent, a crescut speranța de viață, de la 65,3 ani la 73 ani; în aceeași perioadă, a scăzut de 3 ori datoriile țării și au crescut de 30 ori rezervele Rusiei.

Datele prezentate de președintele Vladimir Putin, în măsura în care sunt reale, arată un parcurs pozitiv al Federației Ruse, atât pe timpul mandatelor sale ca președinte cât și ca premier al Federației Ruse când a fost mai vizibil decât președintele țării din acel mandat.

Un alt punct de sprijin pentru candidatura lui Vladimir Putin la președinția Federației Ruse constă în **întărirea capacității combative a Forțelor Armate ale Federației Ruse**, materializată prin bugete tot mai mari, intrarea în dotare a unor armamente și echipamente mai noi, modernizate, precum și reforme ale organismului militar rus, chiar dacă unele din acestea nu au reușit așa cum se așteptau factorii decidenți de la Moscova. Tendința aceasta se va menține și în eventualul viitor mandat prezidențial: *cheltuielile militare ale Federației Ruse pentru 2018 sunt estimate la peste 46 miliarde USD, ceea ce înseamnă 2,8 la sută din PIB-ul Rusiei*, după cum a afirmat Vladimir Putin la conferința anuală de presă din decembrie 2017. După anexarea Crimeei, accentul eforturilor de modernizare a Forțelor Armate ale Federației Ruse a fost pus pe Districtele Militare Vest și Sud, în special pe forțele din Crimeea și din proximitatea zonei de conflict din estul Ucrainei. O atenție deosebită a fost acordată Flotei Rusiei din Marea Neagră, care trebuie să devină *un instrument mult mai capabil să acționeze ca un instrument al statului de sprijinire a intereselor naționale ale Rusiei în regiune*, în următorii 10-20 ani, arată Alex Schneider în European Maritime Security Topic Week (28 martie 2017).

În acest context, președintele Putin, candidat la președinția Rusiei, a lansat cea mai interesantă măsură de creștere a capacității combative a Flotei Ruse din Marea Neagră - **construirea celui mai puternic și modern submarin nuclear rusesc, cu rachete balistice**, din clasa Borei II, numit **Kneazul Vladimir**. Comandantul forțelor navale ruse, amiralul Vladimir Korolev, care a comunicat mass mediei această informație, a afirmat că proiectul urma să fie lansat în august 2017. Unele surse afirmă că acest submarin va fi "invizibil" pentru forțele adverse. Desigur că, în aparență, această informație nu are legătură directă cu viitoarele alegeri prezidențiale din Rusia, însă impactul asupra cetățenilor poate fi im-

portant, mai ales dacă este adusă în atenția opiniei publice pe timpul campaniei electorale, dată fiind aprecierea populației ruse pentru anexarea Crimeei, cu facilitățile sale militare de rezonanță istorică. De fapt, după anexarea Crimeei, instituțiile și personalitățile naționale cu responsabilități în securitatea națională au declanșat o campanie care continuă și în prezent, de creștere a capacităților combative din Crimeea, din Marea Neagră și din regiunile din proximitatea acestora, dislocând numeroase armamente și echipamente, cu forțele umane corespunzătoare, creând percepția unei siguranțe sporite pentru locuitorii respectivi. Totodată, aceste măsuri duc la creșterea semnificativă a cantităților de armamente și echipamente ruse din regiunea Mării Negre.

În plan extern, unele din obiectivele pe care Vladimir Putin le-a avut pentru actualul mandat prezidențial au fost realizate. Între acestea, **Uniunea Economică Euroasiatică (UEA sau EEU) a reprezentat un punct important din planurile președintelui rus**, care a cunoscut multe dificultăți dar care este implementat. La conferința anuală de presă din decembrie 2017, președintele Putin a punctat mai multe detalii, după cum urmează: UEA reprezintă o importantă realizare comună, confirmată de faptul că producția internă de mărfuri a crescut cu 26 la sută de la înființare și se exportă, iar PIB-ul UEA a crescut de 1,8 ori, comparativ cu PIB-ul Rusiei care a crescut de 1,6 ori; Putin consideră că este vorba de un semn bun pentru uniune. Țările membre ale UEA sunt Armenia, Belarus, Kazahstan, Kyrgystan și Rusia, însă este posibil ca și Tajikistanul să devină membră a uniunii. În interiorul UEA, unele țări membre au sporit comerțul cu procente importante, până la o treime din producțiile proprii. Vladimir Putin a recunoscut, însă că persistă unele disfuncționalități privind reglementările vamale, introducerea declarațiilor electronice referitoare la circulația bunurilor între țări sau liberalizarea schimburilor de energie electrică, precum și altele.

În același timp, **implicarea ilegală a Rusiei în acțiunile din regiunile estice ale Ucrainei și sprijinul multilateral acordat rebelilor** ucraineeni au avut un impact semnificativ asupra cetățeni-

lor ruși, în special asupra celor nostalgici în legătură cu timpurile apuse, *la fel de important ca impactul legat de anexarea Crimeei*. În conferința anuală de presă din decembrie 2017, Vladimir Putin a menționat de mai multe ori unele aspecte privind istoria formării Ucrainei și situația actuală din această țară, comparând cu ironie "democrația" din Ucraina cu cea din Federația Rusă. Faptul că responsabilii de la Moscova intervin, sub diferite forme mai mult sau mai puțin legale, pentru sprijinirea etnicilor ruși din alte țări creează impresia, uneori chiar convingerea că aceștia sunt la fel de îngrijorați de toți rușii, indiferent unde trăiesc aceștia, fără a se compara cu oamenii din alte țări. De fapt, Vladimir Putin a afirmat mai demult că Rusia este responsabilă pentru situația tuturor rușilor indiferent de țara în care aceștia trăiesc și că factorii de răspundere de la Moscova trebuie să intervină pentru ca aceștia să trăiască în siguranță acolo unde se află. Și, după cum se știe, oamenii de etnie rusă sunt răspândiți în mai toate țările care au aparținut fostului imperiu sovietic.

Concomitent, președintele rus **Vladimir Putin a speculat cu abilitate evenimentele și schimbările ce au avut loc în Turcia și Siria**, aspect ce ar putea conta în bună măsură în exprimarea votului cetățenilor. În privința situației din Siria, Rusia a participat, mai mult de ochii lumii, la eforturile comunității internaționale pentru distrugerea forțelor ISIS, dar a avut înțelegeri directe cu regimul dictatorial ce a adus Siria în colaps și a acționat împotriva propriilor cetățeni. Rusia a dislocat forțe însemnate și a acționat independent împotriva forțelor rebele dar și alături de forțele regimului Assad. În ultimele etape, Rusia a dislocat forțe importante de aviație pentru a da lovitura finală forțelor ISIS și a acționat în acest sens; mai mult chiar, în mod surprinzător a reușit să disloce aceste forțe fără ca acțiunile respective să fie descoperite de multiplele forțe de cercetare și supraveghere terestre, aeriene și spațiale ale altor țări, inclusiv ale SUA. Nimeni nu a explicat cum a reușit Rusia să desfășoare această acțiune de amploare fără a fi descoperită de numeroasele mijloace de supraveghere. Este această mișcare un punct forte al candidatului la

președinția Federației Ruse? Desigur, nimeni nu poate contesta ori combate acest atu.

În privința Turciei, evenimentele care au avut loc în anii trecuți au dus la o apropiere vizibilă a Turciei de Moscova, pe fondul răcirii relațiilor cu SUA și țările occidentale, deși este membră a NATO. Schimbarea orientării politice și sociale din această țară, cu jertfe semnificative mai ales în rândul forțelor armate ale Turciei, a fost speculată cu aceeași abilitate de președintele Putin și apropiării lui de la Kremlin, ceea ce poate avea un impact important în rândul cetățenilor ce vor veni la vot în 18 martie 2018. Criza din Turcia se amplifică iar distanța dintre Ankara și Washington se mărește, în folosul Moscovei și al lui Putin.

Contextul internațional în care se vor desfășura alegerile prezidențiale din Federația Rusă **este suficient de complex pentru a crea condiții care vor putea facilita câștigarea celui de-al patrulea mandat prezidențial**, având în vedere abilitatea lui Putin de a specula în favoarea sa evenimentele din proximitatea frontierei Rusiei. Și, din păcate, aceste evenimente sunt numeroase. După alegerile prezidențiale din SUA, la aceste evenimente s-a adăugat acutizarea conflictului legat de evoluțiile nucleare și accelerarea experiențelor cu arme nucleare de către Coreea de Nord, care oferă președintelui rus oportunitatea de a ieși public cu poziția Moscovei și cu abordări de pace și înțelegere între părți. În opinia noastră, nu este exclus ca actuala încălzire a relațiilor dintre cele două Corei, legată de evenimentele sportive din această iarnă, să fie o urmare a unei posibile influențe a președintelui rus pe lângă liderul nord coreean, situație care ar constitui, de asemenea, un atu în cursa electorală de partea lui Vladimir Putin.

x

Analiza contextului în care se desfășoară campania prezidențială din Federația Rusă are mult mai multe componente și poate devoala și alte considerații nebănuite. Oricum, având în vedere cele prezentate mai sus, **putem concluziona că Vladimir Putin are suficiente mijloace pentru a-și asigura câștigarea celui de-al patrulea mandat de președinte al Federației Ruse.**

Acesta se menține în limitele tradiționale ale poporului rus - este un conducător ferm, puternic și fără scrupule în conducerea țării, în relațiile internaționale, dar și în confruntarea cu cei care nu sunt de aceeași părere cu el ori îl contrazic, în public sau în particular, direct ori indirect. Este în tradiția Rusiei ca stat ca, la conducerea țării să fie un om de această factură, pe care cetățenii să-l compare cu Lenin, Stalin sau Hrușciiov, care „să aibă grijă” de poporul rus și de interesele acestuia. Iar Vladimir Putin știe să facă aceste lucruri foarte bine. De asemenea, este în tradiția poporului rus ca cei care îl conduc să facă acest lucru pe termen cât mai lung, iar Putin reușește acest deziderat fără ca majoritatea cetățenilor Federației Ruse să fie deranjați de „democrația” specifică regimului Putin.

Vladimir Putin a reușit până acum și continuă să aibă șanse să convertească în avantaje pentru sine și pentru cei care îl înconjoară, cele mai dificile și controversate situații din Federația Rusă și mai ales din țări care au făcut parte din fostul imperiu sovietic. Dacă aceste trăsături ale lui Putin contează pentru cei care vor merge la vot urmează să constatăm abia după alegerile prezidențiale din Federația Rusă. Trebuie să mai așteptăm puțin timp și ne vom convinge care este adevărul.

Mărirea și decăderea modelului american

Adrian SEVERIN

Puterea unui stat nu se măsoară numai în capacitatea economiei

sale de a domina piețele lumii, în eficacitatea tehnologiei sale militare, în dimensiunea populației și teritoriului său ori în posibilitățile de acțiune ca centru de iradiere în formarea de alianțe, ci și în atractivitatea valorilor culturale, a modelului său de viață. Vorbim aici de dimensiunea culturală a puterii, alături de dimensiunea ei economică, militară, demografică, tehnologică, geo-economică și geo-politică.

1. S.U.A. au devenit un imperiu global nu numai pentru că dolarul, sprijinit pe o economie puternică alimentată de resurse naturale și umane considerabile, s-a impus ca monedă de rezervă a tuturor statelor lumii, nu numai pentru că armata americană a fost capabilă să se deplaseze în timp record oriunde avea interesul și să câștige din punct de vedere militar orice război în care se implica (câștigarea păcii este o altă problemă), și nu numai pentru că dispuneau de tehnologii apte a le aduce informații și a le transmite mesajul (instrucțiunile) în timp real din și până în cel mai îndepărtat colț al pământului, ci și, sau poate mai ales, pentru că visul american și modul de viață american au cucerit mințile și inimile oamenilor de pretutindeni.

Prin anii '80, Jean-Jacques Servan-Schreiber, dacă nu mă înșel, observa că, deși cu toții admirăm performanțele Japoniei și hărnicia japonezilor, nimeni nu își dorește să trăiască precum japonezii, ci ca americanii. De aceea, America și nu Japonia avea vocația să domine omenirea. De aceea, cei care vedeau în ultimul sfert al secolului XX, în Japonia (americanizată) superputerea unei viitoare lumi unipolare (după preconizata înfrângere a U.R.S.S. în Războiul Rece) se înșelau. Aceasta întrucât productivitatea japoneză nu avea cum rivaliza cu"visul american".

Din înțelegerea faptului că visul poate învinge

realitatea și-a tras măreția modelul american, respectiv și-a extras capacitatea de seducție și, în final, de dominație globală.

Se poate obiecta că și comunismul sau chiar nazismul au produs și încercat să vândă vise. Diferența esențială este aceea că visele respective erau triste; aproape coșmaruri. Potrivit unui banc de epocă, raiul comunist se vedea la orizont, dar orizontul este acea linie imaginară care se îndepărtează cu cât te apropii de ea. Specificul „visului american” era împlinirea lui în timpul vieții celor care îl visau; era suficient sădormi.

Comuniștii promiteau fericirea generațiilor viitoare, cu condiția sacrificării generației actuale; religiile monoteiste, opuse comunismului, promiteau și ele fericirea dar numai după moarte și cu condiția acceptării unei vieți triste și chinuite. Numai cultul consumerismului american oferea fericirea aici și acum, precum și de acum în veacul veacurilor. Culmea este că dacă nicio promisiune bazată pe modele alternative nu s-a verificat, „visul american” s-a întrupat; cel puțin pentru o vreme și cel puțin în aparență. De aceea mulți (pentru o vreme aproape toți) au crezut în el; și au acceptat bucuros ca lumea, așa cum o cunoaștem azi, să se bazeze pe paradigma yankee.

Lumea de azi este așa cum a construit-o America – spune, și nu fără temei, politologul neoconservator Robert Kagan. Care adaugă prudent că America a făcut-o în propriul interes, și nu în interesul celorlalți; așadar din egoism, iar nu din altruism. Un egoism inteligent, însă, întrucât arhitectura acestei lumi, garantate de puterea americană, este tot ce poate fi mai bun pentru toți. Parafrazându-l pe Churchill, ordinea globală americană este cea mai rea formă de organizare a lumii, cu excepția celorlalte (sic!).

2. Care este esența sau care sunt constantele acestei ordini? Ele sunt trei: pacea, drepturile omului și libertatea comerțului. Mai precis: pacea armată (cheltuim, inclusiv S.U.A., mai mult pentru înarmare decât pentru dezvoltare și integrare socială), drepturile individului fără identitate culturală și rădăcini naționale (titularul dreptului nu are nicio obligație față de statul în

raport cu care și-l exercită, obținând garanția exercițiului de la o „comunitate internațională” cu care se află într-o relație asimetrică de tip neo-feudal) și libertatea consumului (economia este stimulată de consum, iar consumul este stimulată de credit, adică de bani virtuali, și de înlăturarea oricăror bariere legale / fiscale, adică de libertatea virtuală).

Fostul președinte al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Miguel-Angel Martinez, sublinia la puțină vreme după căderea zidului de la Berlin, că ordinea euro-atlantică nu ar fi avut o capacitate de atracție atât de mare dacă s-ar fi rezumat la a oferi doar pacea, libertatea și democrația (inseparabilă de statul de drept / legalitate și drepturile omului), și nu ar fi adus, împreună cu ele, bunăstarea. Cu alte cuvinte, statul democrat nu ar fi făcut doi bani iar pacea nu ar fi durat nici două zile fără statul bunăstării; fie el și al bunăstării virtuale. Eu însumi, încă la începutul anilor '90, îl parafrazam pe fostul Președinte american John Kennedy scriind: „Libertatea fără bunăstare este zadarnică, iar bunăstarea fără libertate este neviabilă”.

S.U.A. au forjat la nivel global convingerea că libertatea și bunăstarea pot coexista într-o lume a păcii și a liberului schimb. La temelia acestei lumi au așezat patru pietre: Hollywood, Coca-Cola, Credit Card și McDonald's. Structura ei de rezistență a fost alcătuită multă vreme din trei piloni – flota americană, arsenalul nuclear american și dolarul american – cărora recent li s-a adăugat al patrulea și cel mai teribil – internetul (pe care numai americanii au tehnologia cu care să îl poată controla).

3. Desigur, această pax americana nu este produsul unei ordini a iubirii, căci americanii sunt un popor agresiv și expansionist, inspirat de Dumnezeu Vechiului Testament, care i-a coborât de pe Marte (planeta războiului), spre deosebire de europeni, coborâți din Venus (planeta dragostei) – după cum crede același Robert Kagan. Orice altă superputere (dintre cele cunoscute) ar lua locul Americii în rolul de imperiu global, nu ar avea nici puțința și nici dorința de a o păstra.

Ar fi oare mai bine? – se întreabă domnul Ka-

gan. Lipsa capacității de a impune pacea (inclusiv și mai ales manu militari) înseamnă război, iar războiul înseamnă, deopotrivă, moartea libertății și moartea bunăstării. Admițând, totuși, că Rusia sau China (căci de U.E. nici nu se pune problema) ar reuși să devină un adevărat jandarm global eficient, nici una nu ar oferi omeniirii și indivizilor libertatea pentru că, cultura lor este dominată de autoritarism și egalitarism, respectiv de mentalități care inhibă concurența, frânează progresul și omoară prosperitatea. În cel mai bun caz asemenea superputeri se organizează în interior ca democrații iliberale și, prin urmare, interesul lor va fi acela de a exporta iliberalismul în lume, transformându-l în ordine mondială. De aceea, după expresia doamnei Madeleine Albright, „America este un imperiu necesar”.

4. Nu am aici spațiu suficient și nu este momentul acum să fac analiza meritelor, limitelor și derapajelor democrației americane. În perioada ei de glorie a făcut-o Alexis de Tocqueville. În perioada actuală, a decadentei ei, au făcut-o Emmanuel Todd sau Noam Chomsky, cu splendidă elocvență și maximă profunzime. Mă limitez la a menționa, spre știința celor care proclamă dreptul Americii de a ne da lecții de democrație, apelul telefonic primit în timpul alegerilor prezidențiale din 2000, pe când eram președinte al AP-OSCE, de la kongresmenul democrat din Florida, A.H., fost judecător, prin care ne întreba dacă nu putem declara scrutinul ca fiind fraudat. Fraudele erau evidente dar răspunsul nostru a fost că nu putem face nimic întrucât nu aveam acolo nici misiune de evaluare (monitorizare), singurii noștri reprezentanți fiind câțiva parlamentari din Kazahstan, trimiși pentru a învăța cum arată alegerile libere și corecte. Adaug la aceasta, povestea spusă mie de soția kongresmenului republican C.S., potrivit căreia la fiecare alegeri parlamentare împotriva șoțului ei obișnuiau să voteze vreo cinci mii demorți.

În ciuda multor exemple negative, românii și nu numai, au multe de învățat din nenumăratele aspecte pozitive ale democrației americane. Ceea ce, însă, este de subliniat acum este că, dacă în frontierele sale S.U.A. sunt / au fost o democrație – cu lipsuri, dar democrație – în afara acestor

frontiere, în relațiile internaționale, nu sunt. Au fost un imperiu democratic, ori cel puțin un imperiu liberal, pluralist, empatic și solidarist doar atunci când li s-a opus o putere comparabilă. (Cel mai relevant exemplu este Planul Marshall și al comportamentului american în cadrul sistemului mondial bipolar, pe timpul Războiului Rece.) Limbajul forței este singurul cunoscut nu numai în Rusia – așa cum obișnuim a spune –, ci în oricare alt imperiu sau în orice entitate geopolitică având ambiții imperiale.

5. Într-o ordine mondială imperială, ademică și iliberală: drepturile omului nu mai sunt apărute pentru emanciparea persoanei umane, ci pentru destructurarea națiunilor prin lipsirea lor de cetățeni; statul de drept nu mai înseamnă supremația legii, ci arbitrariul justiției selective, dreptul forței având întâietate în fața forței dreptului; liberul schimb nu mai este șansa egală într-o competiție liberă și loială, care dinamizează progresul distribuindu-i roadele după merite, dar și în spiritul integrării sociale, ci un mecanism care „extrage” valoarea adăugată prin munca tuturor, în profitul câtorva oligarhi, sporind întruna masa vulnerabililor, defavorizaților, marginalizaților și exclușilor – națiuni și persoane fizice, la un loc. Ordinea mondială americană nu mai este „inclusivă”, ci „extractivă” – ca să folosim conceptele avansate de Timothy Besley, Daron Acemoglu și James Robinson. Or, o asemenea ordine, chiar dacă produce creștere (economică) prin folosirea forței brute, nu o poate face decât pe o perioadă limitată. O arată toată experiența istorică.

Un sistem „extractiv” sau „exclusiv” crează amențări securitare subsecvente reacției exclușilor. Aceasta impune creșterea cheltuielilor pentru securitate (cele militare) în detrimentul celor pentru dezvoltare. Pe termen mediu deschiderea foarfecii acestor cheltuieli, respectiv discrepanța tot mai mare între cheltuielile militare, în urcare, și cele pentru dezvoltare (inclusiv prin „investiții sociale”), în coborâre, duce la prăbușirea puterii imperiale – după cum perfect o demonstrează Paul Kennedy în încercarea de a afla cauzele căderii imperiilor.

6. Dacă viabilitatea „păcii americane” depinde

din punct de vedere tactic de creșterea cheltuielilor militare, din punct de vedere strategic depinde de creșterea economică. Aceasta din urmă asigură accesul popoarelor la civilizația Hollywood – Coca-Cola – Credit Card – McDonald's, făcându-le mai ușor manipulabile prin internet. Premisa unei atari civilizații este aceea a infinitului creșterii. Americanii și nu numai au crezut că modelul lor sau atractivitatea acestuia nu au sfârșit, întrucât creșterea economică va fi nesfârșită.

O asemenea convingere este greșită întrucât resursele pământului sunt finite. Or, nu se poate concepe o creștere infinită într-o lume cu resurse finite. Criza economico-financiară din 2008 și stagnarea cronică a creșterii, care i-a urmat până azi, o dovedesc. Stagnarea ucide acum „modelul american” la nivel global, tot așa cum a ucis modelul sovietic în timpul lui Leonid Brejnev.

7. Elitele americane (sau măcar o parte a lor) au înțeles (sau au început să înțeleagă) acest fenomen și fac acum eforturi pentru prelungirea duratei de viață a imperiului lor. În ce constau ele? În ce pot consta?

În primul rând, este vorba despre creșterea „rentei imperiale”, respectiv creșterea cantității de resurse pe care celelalte națiuni trebuie să o transfere Americii, precum și a ratei de profit pe care trebuie să i-o cedeze, prin „deschiderea” tot mai puțin protejată a piețelor lor. În al doilea rând, vorbim despre inventarea de inamici și de diabolizarea lor și a liderilor lor – Rusia, China, Iran, „terorismul musulman” etc.. În al treilea rând, avem în vedere „alinarea” mai strictă a aliaților, mergând de la limitarea dreptului lor de opinie divergentă, trecând prin reducerea capacității lor de a acționa și ajungând până la „vasalizarea lor”.

Fără a ști că repetă cuvintele lui Stalin, fostul președinte George Bush Jr. declara că cei care nu sunt alături de S.U.A. sunt împotriva lor, în timp ce al său sub-secretar al apărării, Paul Wolfowitz a formulat doctrina conform căreia S.U.A. au îndreptățirea de a interveni (inclusiv prin forță) oriunde cineva le contestă agenda geopolitică, pentru a anihila capacitatea contestatarului de a se opune eficient.

Paradoxal este că, pe când exaltă globalizarea și revendică statutul de unic lider global, S.U.A. se naționalizează; pe când cer eliminarea barierelor din calea comerțului internațional, introduc protecționismul pe piața proprie. Altădată deschisă, primitoare, generoasă și tolerantă, America se înconjoară astăzi la propriu cu ziduri. Paradisul emiganților de pretutindeni purtați de „visul american” (de altfel, făurit de ei) spre pământul făgăduit al Noului Ierusalim, își ferecă acum porțile refuzând noi brațe viguroase și noi minți inventive.

Asemenea „remedii” nu au nimic original în ele. Sunt pur și simplu răspunsul conservator impus de nevoia de a păstra dominația în condițiile epuizării resurselor; de a menține modelul de ordine globală în condițiile în care, din cauza caracterului „extractiv” al acesteia, el devine tot mai puțin seducător, atractiv, motivant (inclusiv pentru americanii înșiși). Așa se naște, însă, un cerc vicios: cu cât terapia de salvagardare descrisă se intensifică, cu atât reacția de respingere a periferiei imperiului crește, mărinz tensiunile dintre periferie și centru; cu cât tensiunile amintite cresc, cu atât insecuritatea centrului și, afe-rent ei, cheltuielile pentru securitate cresc; cu cât cheltuielile pentru securitate cresc, cu atât „renta imperială,” crește și capacitatea de a produce „creștere economică” scade; cu cât capacitatea de a produce „creștere economică” scade, cu alte cuvinte, cu cât stagnarea se instalează mai temeinic, cu atât puterea centrului scade; în fine, cu cât puterea centrului scade, cu atât politicile sale reactive (reacționare) și dominatoare se amplifică, amplificând rezistența dominaților; și așa mai departe.

8. Toate acestea trebuie să fie în mintea românilor atunci când se gândesc la sau / și vorbesc despre ceea ce cândva era și astăzi încă se mai numește parteneriatul strategic cu S.U.A. ... Continuă să cred în necesitatea lui strategică, insistând, însă, pentru a ne întoarce la ceea ce am proiectat, împreună cu reprezentanții Americii, ca el să fie: un mecanism de consultare, concertare, coordonare și colaborare în toate planurile (economic, politic, militar) pe care interesele noastre vitale sunt congruente, recunoscând realist diferența de anvergură dintre parteneri, dar

evaluând inteligent capacitatea României de a se insera util în geostrategia americană din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, de la Marea Neagră și gurile Dunării.

..... Anticipând revenirea Rusiei în jocul puterilor globale, miopia strategică a U.E. și timiditatea tactică a NATO, precum și nedorind transformarea României în stat-tampon sau obiect al împărțelii între Occidentul anglo-saxon și orientul slav, în anul 1997 (din primăvară până în toamnă) românii au intrat într-un parteneriat strategic cu S.U.A., parteneriat așezat pe temelia unor valori partajate, compatibile, convergente și / sau armonizabile, care: a) nu a recunoscut nici uneia din părți superioritatea morală asupra celeilalte; b) nu a conferit nici uneia dintre părți rolul de mentor, ghid sau cenzor al celeilalte; c) nu a urmărit crearea unor raporturi paralele cu cele guvernate de dreptul internațional (inclusiv Convenția de la Viena privind relațiile dintre state) și în special de Carta O.N.U. (inclusiv principiul interdicției amestecului în afacerile interne și cel al egalității suverane); d) nu a transferat nici uneia dintre părți puterea de a desemna guvernul celeilalte sau conducătorii instituțiilor publice ale celeilalte; e) nu a acordat nici uneia dintre părți un drept de veto asupra legislației celeilalte; f) nu a permis nici uneia dintre părți să se implice în luptele politice interne din țara celeilalte; g) nu a prevăzut aptitudinea vreunei părți de a o atrage pe cealaltă în aventurile sale geopolitice. Spiritul acestui parteneriat și modul în care

S.U.A. priveau România la data de inițierii lui, rezultă perfect din declarația Secretarului de Stat american, Madeleine Albright, rostită la conferința de presă comună organizată pe 21 aprilie 1997 cu prilejul vizitei mele la Washington: „Țelul comun al Statelor Unite și al României este acela de a construi o Europă liberă, unită, pacifică și prosperă Progresul extraordinar al României a adus inspirație pe ambele maluri ale Atlanticului Anticipez un parteneriat strâns între națiunile noastre în anii următori.” Nici narcisism american, nici servilism românesc. Nici licurici, nici slugi, ci cum să construim împreună Europa unită ca democrație transnațională. La acest spirit și la aceste idei și principii trebuie urgent să revenim.

9. Imperiul global american a fost făurit de soldatul american și de „visul american”. Soldatul se află încă pe teren. Căci câștigarea războiului nu este același lucru cu câștigarea păcii, iar pacea nu este numai absența războiului. Cât despre vis Sub efectul curelei tot mai strânse și al cătușelor tot mai grele, omenirea se trezește. Lumea se deșteaptă, visul se risipește și, odată cu el , vraja imperiului dispare.

Situația nu este, însă, prilej de bucurie. Decăderea modelului american are loc simultan cu trezirea vechilor instincte ale egoismului național în dezordinea asimetriilor multipolarismului global. Războiul nu mai este o ipoteză teoretică, ci a devenit o realitate actuală. Un război pe care sabia americană singură nu îl poate câștiga.....

“O perspectivă românească cu privire la Inițiativa celor Trei Mări”

**Liviu MUREȘAN și Alexandru
GEORGESCU**

REZUMAT

Inițiativa celor Trei Mări este o formulă recentă care descrie un concept mai vechi. România este un susținător din reflex al inițiativelor de cooperare regională dar acordă acestei inițiative o atenție deosebită pentru că acoperă o zonă geopolitică semnificativă cu relevanță pentru interesele sale pe termen lung. Materialul de față susține că această inițiativă valoroasă are un substrat geopolitic latent, perceput ca atare, cu privire la cele două puteri care flanchează regiunea, chiar dacă acesta nu este suficient articulat de țările vizate de inițiativă. În același timp, Marea Neagră va fi un factor decisiv pentru succesul sau eșecul Inițiativei datorită mai multor condiții de fond cât și a unor factori cu potențial perturbator. Orice evoluție a Inițiativei celor Trei Mări va trebui să țină cont de acest lucru pentru că altfel riscă să provoace o concentrare a vulnerabilităților în zona de mijloc a spațiului geografic al Inițiativei. Inițiativa celor Trei Mări trebuie privită, de asemenea, din perspectiva sinergiilor cu inițiativele chineze cum ar fi Inițiativa Cen-

turii și a Drumului (the Belt and Road Initiative) și cooperarea 16+1 dintre China și țările Central și Est-Europene.

Încă de la reuniunea inaugurală la nivel înalt de la Dubrovnik, din 2016, Inițiativa celor Trei Mări (Baltica, Adriatica și Marea Neagră sau Trimarium) a primit o atenție semnificativă din partea actorilor care își proiectează propriile lor interese și ambiții pe un tablou instituțional care este, momentan, în mare parte neconturat. Cele 12 state membre au enunțat un interes concret pentru dezvoltarea conexiunilor de infrastructură regională în materie de transport și energie, cu deosebire pe o axă Nord-Sud. Pe moment, profilul instituțional al Inițiativei este doar acela al unui forum de discuții și coordonare în care se sugerează și alte direcții, inclusiv cea legată de securitate. Susținerea totală de către președintele Donald Trump a conceptului cu ocazia Summitului de la Varșovia din 2017 a atras o atenție semnificativă asupra construcției în curs de formare, generând oportunități, credibilitate și capital politic, dar și așteptări și presiuni de a performa încă din stadiul incipient de dezvoltare a Inițiativei.

Acest material prezintă o perspectivă românească asupra Inițiativei dar nu PERSPECTIVA românească susceptibilă a se plia pe formula instituțională variabilă a Trimarium și a cerințelor impuse agendei României de politicile sale regionale. Principalele subiecte în discuție sunt direcțiile posibile în care România dorește să evolueze Inițiativa, spațiul Mării Negre ca factor determinant al succesului Inițiativei și ca-

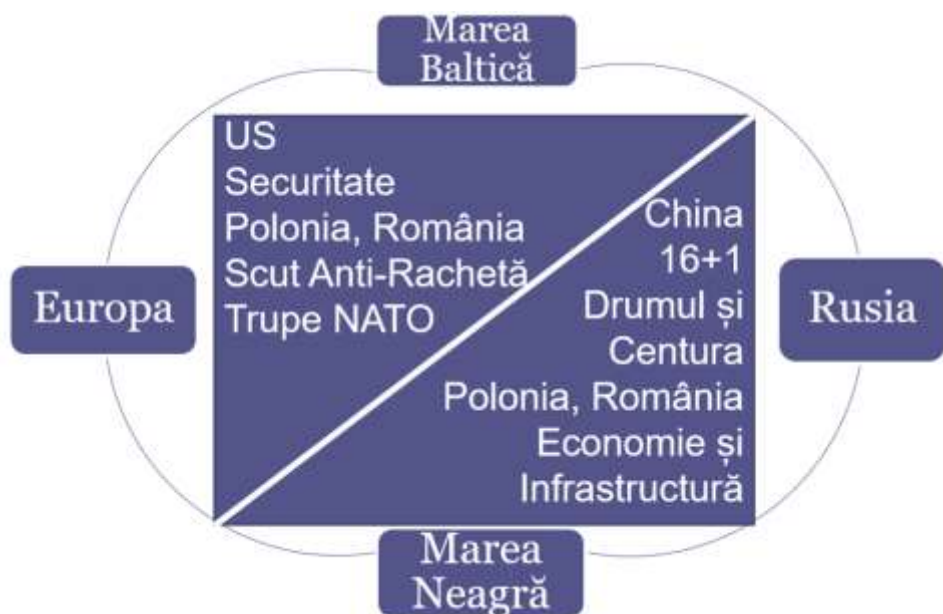

Fig. 1 – Geopolitica în regiunea Intermarium (sursa: autorii)

pabilitățile americane și chineze legate de Inițiativă.

Complexitățile noului context internațional, definite de interdependențele tot mai accentuate, motivează țările să încerce să stabilească rețele pentru a promova proiecte comune vizând creșterea incluzivă. Dacă este sau nu așa cum a spus Jean Claude Juncker, că vântul sulfă din nou în pânzele Europei, este necesar ca țările regiunii celor Trei Mări, deseori neglijate, dacă nu chiar marginalizate, să se coordoneze în urmărirea propriilor interese de diferite naturi într-un mediu de securitate provocator dar, în același timp, saturat de oportunități.

Considerații geopolitice

Przemysław Żurawski vel Grajewski scria că în timp ce rădăcinile istorice ale conceptului de cooperare Nord-Sud în Europa Centrală și de Est se regăsesc în idea poloneză Intermarium, care era la timpul său un răspuns la o amenințare militară, "Trimarium de azi nu are în vedere în mod preponderent securitatea, ci infrastructura"¹. Sau înregistrat progrese rapide după decenii de investiții insuficiente sau greșite într-o regiune care reprezintă 28% din teritoriul UE și 22% din populație dar numai 10% din PIB². El subliniază agresivitatea Rusiei ca o preocupare continuă și speculează pe tema unei componente viitoare posibile de securitate a Inițiativei celor Trei Mări bazată pe perspectivele comune cu privire la Rusia. În descrierea pe care o face proiectelor de infrastructură propuse și programate pentru regiune sunt evidențiate aspecte cheie cum ar fi energia și opoziția membrilor grupării față de proiectele North Stream 1 și 2 care leagă Germania de Rusia ocolind Europa Centrală și de Est. Acest aspect este prezentat ca fiind o chestiune explicită de securitate raportată la politica externă a Rusiei, ceea ce înseamnă că Inițiativa, chiar dacă își formulează acțiunile în termeni de dezvoltare

a infrastructurii, dezvoltă în ultimă instanță securitatea economică în măsură să-și ajute membrii să reziste din punct de vedere economic, militar și, nu în ultimul rând, psihologic la modul în care Rusia își urmărește agenda. Chiar și implicarea Statelor Unite în Summitul de la Varșovia, când livrările de gaze naturale americane au fost prezentate ca răspunzând nevoilor energetice ale Europei de Est care să fie incluse în planurile regionale ale dezvoltării infrastructurii gazelor naturale lichefiate are o componentă securitară evidentă. Ea reprezenta o contrapondere la "pivotalul către Pacific" promovat de președintele Obama și vestea revenirea directă a Americii în sprijinul celor mai entuziaști susținători pe care îi are în Europa, pentru a da curs nevoilor securitare ale acestora.

Figura de mai sus rezumă elementele cheie ale peisajului geopolitic din regiune prin juxtapunerea elementului militar și de securitate pe elementele de dezvoltare a infrastructurii economice rămase separate instituțional dar, în practică, de nedespărțit. Între o Europă uneori distantă, antrenată în propriile ei jocuri, și o Rusie resurgentă, urmărindu-și ceea ce ea consideră a fi interese legitime în imediata sa vecinătate, țările din cadrul Trimarium vor trebui să mențină coeziunea de grup și să transforme succesul economic în aport de securitate. Rusia nu este singurul element de îngrijorare din regiune. Posibilul rezultat al Inițiativei celor Trei Mări în blocarea intențiilor de apropiere dintre Germania și Rusia bazate pe interese complementare și compatibilități structurale a fost mai puțin luat în calcul. Faptul că Germania este o democrație occidentală avansată nu poate eluda conotațiile istorice evidente a ceea ce până de curând erau relații extrem de strânse. Andrey Devyatkov, de la Centrul de Studii Post-Sovietice din cadrul Institutului de Economie (Academia Rusă de Științe), scria³: "Decidenții germani par că nu vor să "izgonească Rusia" din Europa de Est și din spa-

1. Przemysław Żurawski vel Grajewski, "Trimarium: A View from the North", part of Kinga Redłowska (ed.), *Adriatic – Baltic – Black Sea: Visions of Cooperation*, Institute for Eastern Studies, Warsaw, 645¹, http://www.forum-ekonomiczne.pl/wp-content/uploads/2017/08/Adriatyk-Ba%C5%82tyk-Morze-Czarne16x24_2017en_PDF.pdf

2. PWC& Atlantic Council, *The Road Ahead – CEE Transport Infrastructure Dynamics*, <https://www.pwc.pl/pl/pdf/the-road-ahead-raport-pwc-atlantic-council.pdf>

3. Andrey Devyatkov, *Germany-Russia: Normative Deadlock and Confrontation Fatigue*, The Market for Ideas, no.7, Jan.-Feb. 2017, <http://www.themarketforideas.com/germany-russia-normative-deadlock-and-confrontation-fatigue-a177/>

țiul post-sovietic (spre deosebire de unele cercuri politice din alte țări europene occidentale și răsăritene). Ei consideră Rusia drept *Gestaltungsmacht* (putere structurală) ale cărei interese legitime trebuie acceptate. Singura chestiune extrem de importantă pentru Berlin este ca Rusia să respecte anumite reguli și principii ale dreptului internațional, în special în politica sa față de țările europene”.

România susține din reflex abordările constructive pentru a aborda diferite aspecte ale guvernantei și este participant activ atât în Inițiativa celor Trei Mări cât și în diferite inițiative chineze, insinuându-se chiar că va fi membru posibil al V4+, în plus față de demersurile sale de a organiza București 9 sau, în trecut, Grupul de la Craiova și POLROB (Polonia-România-Bulgaria). Predictibilitatea mediului în care activează și a regulilor după care funcționează sunt elemente ale interesului național al României, fie la nivel global sau la nivel regional.

Concentrarea pe infrastructură a Inițiativei celor Trei Mări este binevenită luând în considerare deficiențele României în această privință comparativ cu omoloagele sale, așa cum este binevenită și perspectiva îmbunătățirii relațiilor sale comerciale regionale. Inițiativa completează participarea românească la Strategia Dunării, la Inițiativa 16+1 privind cooperarea dintre China și Partenerii Central și Est-Europeni și la Inițiativ

va Belt and Road. În timp ce există excepții de la regulă, cum ar fi Polonia și Republica Cehă, conectorii Nord-Sud (împreună cu schimburile comerciale și contactele de la om la om) sunt mai slabe decât conectorii Est-Vest care au condus la relațiile dintre țările est-europene cu partenerii lor din Europa Occidentală. Această chestiune a fost observată de Consiliul Atlantic și de Partenerii privind Energia din Europa Centrală (CEEP) în raportul lor din 2014, “Completing Europe – From the North-South Corridor to Energy, Transportation, and Telecommunications Union”, (Definitivarea Europei – de la Coridorul Nord-Sud la o Uniune a Energiei, Transporturilor și Telecomunicațiilor) care a condus, de fapt, la coagularea Inițiativei celor Trei Mări.

Cu toate acestea, chestiunea pur economică revine, în ultimă instanță, la securitate. Avem, în primul rând, problema protecției infrastructurii critice complicate de crearea infrastructurii ulterioare (75% dintre infrastructurile care vor fi utilizate în 2050 nu au fost încă realizate), cât și mediul de securitate provocator și perspectiva paralizării infrastructurilor nu numai în interiorul unei UE tot mai integrate dar și în interiorul lanțurilor de producție și de aprovizionare globale. Programul European pentru Protecția Infrastructurii stipulează obligații, cele mai bune practici și mecanisme pentru infrastructurile la nivel european însă există categorii de amenințări în continuă creștere cum ar fi amenințările cibernetice și altele legate de războiul hibrid.

În același timp, țările Inițiativei celor Trei Mări, în special cele care se simt mai amenințate (Polonia, Statele Baltice, România) vor evalua în mod reflexiv potențialul de securitate chiar și al unui program presupus economic. Cu titlu de exemplu, dar și conform experienței autorilor, discuțiile între experții aceluiași grup de națiuni în contextul inițiativei 16+1 de cooperare au revenit la riscurile de securitate reprezentate de agresivitatea Rusiei și posibilul impact al acestora la adresa încrederii consuma-

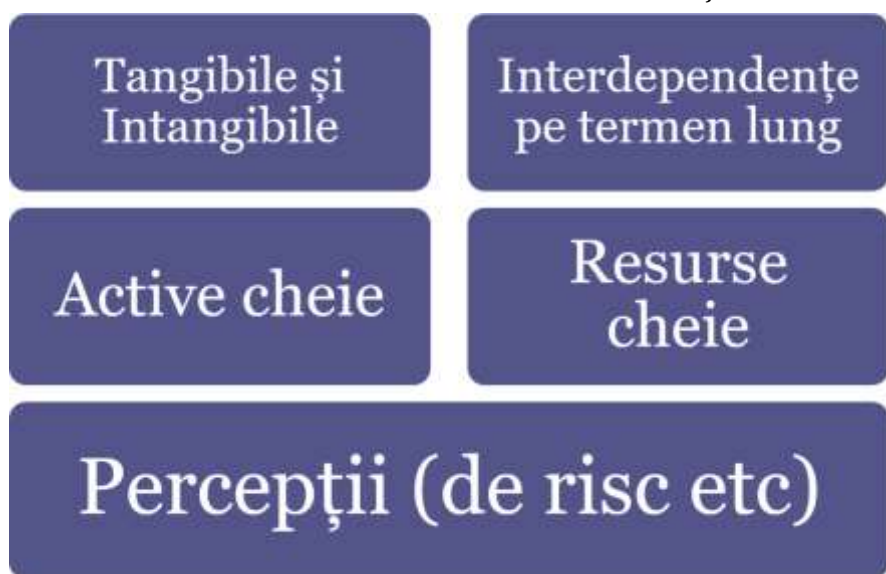

Fig. 2 – Elemente pentru o abordare globală (holistică) a dezvoltării Inițiativei celor Trei Mări (sursa: autorii)

torului și investitorului confrunțați cu tensiuni semnificative. În acest context, se impune un factor de echilibrare care să asigure securitate și stabilitate de-a lungul Noului Drum al Mătăsii și a ramificațiilor sale est-europene, rol pe care China nu este dispusă să și-l asume (chiar dacă a avut tentative de diplomație militară când navele chineze au vizitat porturile Odesa și Constanța în 2012 și 2014). În ultimă instanță, Inițiativa celor Trei Mări, care pare a reprezenta nevoia creării de active esențiale și a unor resurse cheie pentru dezvoltarea regională, nu trebuie să neglijeze importanța gestionării active a percepțiilor regionale privind riscul (fig. 2).

Interesele României rezidă în utilizarea impulsului generat de Inițiativa celor Trei Mări pentru a-și crea un cadru instituțional coerent care să se adreseze nevoilor comune ale națiunilor participante și care să completeze rolurile UE și NATO. Securitatea trebuie să fie inclusă în mod categoric în ecuație, chiar dacă măsura în care o evoluție în această direcție este posibilă politic sau chiar dezirabilă, pentru a evita redundanța eforturilor legate de alte inițiative, rămâne subiect de dezbatere. Prezintă interes, de asemenea, și atragerea Republicii Moldova, a Ucrainei și, dacă se poate, a Georgiei într-un parteneriat cu Inițiativa celor Trei Mări sub forma unui culoar complementar de amplificare a cooperării și a capacității acestora în raport cu țările mult mai dezvoltate ale nordului european.

Perspectiva Mării Negre

Una din problemele posibile legate de Inițiativa celor Trei Mări este aceea că fiecare mare va avea "o viziune proprie", adaptată preocupărilor și perspectivelor subregionale pentru a formula agenda țărilor în cauză, având în vedere absența, în prezent, a unui mecanism oficial de cooperare în cadrul Inițiativei. Centrul actual de gravitate al Inițiativei este Marea Baltică, dacă se ia în considerație concentrarea populației, avuția, calitatea guvernantei și infrastructura existentă. În momentul în care se vor discuta posibilitățile de extindere, țările scandinave vor fi, pe bună drepta-

te, primele avute în vedere mai ales că acestea împărtășesc în mod activ preocupările țărilor Central și Est-europene cu privire la influența și atitudinea agresivă a Rusiei. După toate probabilitățile, acest avantaj va persista și se va amplifica ținând cont de faptul că Polonia și statele baltice manifestă o admirabilă "disciplină a mesajelor" vizibilă în chestiuni legate de prezența NATO în țările lor, agenda NATO în zona baltică și reacția față de agresivitatea Rusiei.

Dintr-o perspectivă românească, spațiul Mării Negre nu trebuie neglijat nu numai ca sursă de oportunități (latura pozitivă a Inițiativei), dar și ca sursă de instabilitate și amenințări provenind dintr-un mediu complex de securitate. În cazul în care Inițiativa urmează să contribuie la capacitatea regională de soluționare a problemelor și de coordonare, atunci, ca ancoră sudică a vechii idei Intermarium, Marea Neagră trebuie să se regăsească printre punctele prioritare ale unei agende extinse care să conțină și dimensiuni de securitate non-militară.

Enumerarea avantajele economice regionale și a atuurilor României și Bulgariei este simplă – portul românesc Constanța este cel mai mare port pentru containere la Marea Neagră, având o capacitate subutilizată, portul bulgăresc energetic Burgas, infrastructura Canalului Dunărea-Marea Neagră, Dunărea ca parte a rețelei transeuropene de transport (TEN-T), care leagă Marea Neagră de inima Europei și obiect al celei de a doua Strategii Macroregionale a Comisiei Europene după Strategia Baltică etc. Oportunitățile sunt numeroase și companiile au în vedere valorificarea acestora, așa cum ilustrează, spre exemplu, noua clasă de nave portcontainer pentru firma de transport CMA CGM, proiectate special pentru a maximiza capacitatea de traversare a Bosforului, prima din această serie de 28 de nave fiind denumită Dunărea (the Danube)⁴. Cu toate acestea, spațiul economic al Mării Negre este cel mai puțin dezvoltat dintre cele trei mări în materie de infrastructură și avuție acumulată. Neînțelegerile politice au împiedicat formarea rețelelor de infrastructură pan-regionale iar conflictele prezente și punctele de interes geopolitic

4. Grace Lavigne, *CMA CGM deploys ship designed for Bosphorus service*, Journal of Commerce, joc.com, 27 June, 2014, https://www.joc.com/maritime-news/container-lines/cma-cgm/cma-cgm-deploys-ship-designed-bosphorus-service_20140627.html

afectează dezvoltarea economică a regiunii și atractivitatea acesteia pentru investitori. Proximitatea față de conflictul ucrainean, schimbarea nerecunoscută a frontierelor după anexarea Crimeii de către Federația Rusă, inclusiv a Zonei Economice Exclusive a acesteia adiacentă celei a României, au constituit un semnal de alarmă pentru țară. Neliniștile sunt amplificate de evoluțiile din Turcia și incertitudinile cu privire la politicile acesteia și a viitorului cooperării cu Europa și NATO.

Așa cum observa Dimitrios Triantaphyllou⁵, Marea Neagră este afectată pentru că are prea multe fire narrative concomitente și conflictuale care nu permit țărilor respective să se coordoneze în mod eficient, infiderent de formula utilizată pentru a defini regiunea Mării Negre (cele șase țări riverane, în sensul strict geografic, sau formula UE și a Organizației pentru Cooperare la Marea Neagră care adaugă patru și, respectiv, șase țări). Este, de asemenea, cea mai incongruentă regiune, mai ales din perspectivă civilizațională, având dimensiuni transregionale legate de Europa de Sud-Est sau de Orientul Mijlociu și subregionale, cum ar fi Caucazul de Sud. Proximitatea față de spațiul Mării Caspice, cu problemele proprii care sunt esențiale pentru Marea Neagră, amplifică complexitățile.

În același timp, spre deosebire de alte regiuni, Marea Neagră a suferit întotdeauna de lipsa unei arhitecturi instituționale de securitate care să permită comunicarea și coordonarea nu numai pentru a diminua tendințele secesioniste sau conflictele înghețate, dar și pentru a aborda chestiuni cum ar fi contrabanda cu bunuri, droguri, persoane sau chiar materiale nucleare. Un raport al Universității Kadir Has semnat de Igor Delanoë⁶, preciza că: "Până în decembrie 2013, cinci din cele șapte cele mai recente incidente de traficare a HEU (Uraniu îmbogățit) în afara controlului autorizat au avut loc în regiunea Mării Negre. Conform Agenției Internaționale pentru

Energie Atomică (IAEA), astfel de materiale au fost reținute în patru ocazii diferite (2003, 2006, 2010 și 2011) în Moldova și Georgia. Fosta Uniune Sovietică, mai precis Rusia (aproape 100 de incidente de traficare a materialelor nucleare între 1991 și 2012) și fostele Republici Sovietice din Asia Centrală (92 de incidente de traficare înregistrate între 1991 și 2012), au fost identificate ca sursă primară a proliferării".

Jucătorii regionali sunt divizați ca urmare a absenței unei identități regionale, a concurenței strategice (Rusia și Turcia, Rusia și NATO), de conflicte etnice și religioase, de conflicte înghețate sau "călduțe" și de absența unor instituții preexistente funcționale și de succes. Încercări ca Organizația de Cooperare la Marea Neagră, formula GUAM, Comunitatea Opțiunii Democratice au eșuat în tentativele de a promova schimbări semnificative. Chiar și în regiunea baltică, cu un cadru instituțional mai evoluat, au existat probleme. Resurgența agresivității Rusiei a blocat sau înghețat aranjamentele de cooperare de la Marea Baltică – "Dimensiunea Nordică" lansată de Uniunea Europeană se confruntă cu dificultăți, Consiliul Statelor de la Marea Baltică nu s-a mai întrunit la nivel înalt din 2014, Consiliul Nordic și-a închis birourile de la Moscova în urma invaziei din Ucraina, întreruperea participării Rusiei la Interreg Baltic Sea Program (2014-20) sau faptul că în Strategia UE pentru Regiunea Baltică, membrii baltici au permis Rusiei o postură și prezență mult redusă față de potențial. Stefan Gänzle a argumentat în favoarea strategiilor macroregionale care să asigure guvernanță multinivel și să încorporeze noi membri UE într-un cadru de cooperare care poate deveni un culoar pentru "reconcilierea"⁷ dintre UE și Rusia. Un asemenea capital instituțional este absent în Marea Neagră, ca să nu mai spunem că nu este susținut de țări dezvoltate multilaterale sau de UE, așa cum este cazul în Marea Baltică.

5. Dimitrios Triantaphyllou, *The Uncertain Times of Black Sea Regional Security*, Euxeinos no.6, p. 4-10, Center for Governance and Culture in Europe, 2012, ISSN 2296-0708, <https://gce.unisg.ch/en/euxeinos/archive/06>

6. Igor Delanoë, *Weapons of Mass Destruction – a Persisting Security Challenge in the Black Sea Region*, Neighborhood Policy Paper no. 16, Center for International and European Studies, Kadir Has University, July 2015, [https://www.files.ethz.ch/isn/193512/NeighbourhoodPolicyPaper\(16\).pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/193512/NeighbourhoodPolicyPaper(16).pdf)

7. Stefan Gänzle, *Macro-regional strategies of the European Union, Russia and multilevel governance in northern Europe*, Journal of Baltic Studies, 48:4, p. 397-406, April 2017, <https://doi.org/10.1080/01629778.2017.1305201>

În ultimă instanță, este dificil de stabilit dacă pentru Inițiativa celor Trei Mări, pentru Europa și pentru NATO, Marea Neagră este o regiune de frontieră, o regiune tampon sau o punte, iar retorica se schimbă în conformitate cu domeniul și crizele de moment.

Sinergii posibile

Pe cât de importantă a fost prezența americană la Summitul de la Varșovia privind Inițiativa celor Trei Mări pentru validarea Inițiativei, la fel de notabilă a fost și prezența unui reprezentant al guvernului chinez care a discutat compatibilitățile cu inițiativa Chinei. Există un grad ridicat de suprapunere între Inițiativa celor Trei Mări și Inițiativa 16+1 dintre China și partenerii Est-europeni – din prima lipsesc Balcanii de Vest cu excepția Croației, iar, din a doua, numai Austria. Lansarea viitoare a unei formule 5+1 pentru țările scandinave coincide de asemenea cu posibilitățile de extindere a Inițiativei celor Trei Mări. Decizia Chinei de a se angaja în schimbări economice structurale și de a avea relații consolidate cu Europa de Est, ca o direcție logică de dezvoltare a relațiilor deja semnificative cu Europa Occidentală, o plasează în poziția de a susține Inițiativa celor Trei Mări prin coordonare, în primul rând, în domeniul construcției infrastructurii de transport și a celei energetice, dar și a altor domenii. China explorează sinergiile cu politicile de dezvoltare macroregionale ale UE cum ar fi Strategia Dunării care se suprapune în mod semnificativ cu Inițiativa celor Trei Mări.

Procesul se derulează și în sens invers, cu Polonia și alte țări incluse în Inițiativa celor Trei Mări care au devenit membri sau observatori la Banca Asiatică pentru Investiții în Infrastructură (BAII) și care se bazează pe creșterea rapidă a investițiilor chineze în Europa de Est pentru a completa finanțarea europeană în vederea accelerării creșterii economice⁸. Chiar dacă potențialul există, rămâne de văzut dacă o astfel de coordonare este posibilă având în vedere existența nume-

roaselor și eterogenelor grupuri de interese. Statele Unite, o putere europeană în sine, a privit cu scepticism Inițiativa Centurii și a Drumului și numeroasele ramificații ale acesteia (chiar opunându-se creării BAII), considerată o campanie chineză nemilitară pentru impunerea unei hegemonii euroasiatice. Recent, au apărut semnale legate de avantajele suportării de către China a costurilor privind dezvoltarea în Asia Centrală și nu numai, dar și interesul legitim al acesteia pentru menținerea unui mediu de securitate stabil și predictibil care ar putea face ca SUA să privească în mod favorabil Inițiativa Centurii și a Drumului și să fie mai inclinată spre valorificarea posibilităților. Gal Luft menționa în *Foreign Affairs* că "Inițiativa Centurii și a Drumului poate deveni fie o sursă a competiției între mari puteri, fie o forță de stabilitate și colaborare"⁹. A mai precizat că: "Această abordare pasiv-agresivă induce în eroare: permite Chinei să modeleze viitorul economic și politic al Eurasiei fără participarea SUA; anulează oportunitățile investitorilor americani de a beneficia de proiecte majore de infrastructură; și, în măsura în care urmărește să dilueze inițiativa, ar putea să sufocă un factor necesar pentru creșterea economiilor în curs de dezvoltare ale Asiei și a celor europene care stagnează. Așa cum arată tentativa nereușită a SUA de a-și împiedica aliații să adere la BAII, opoziția față de inițiativele economice regionale ale Chinei plasează Washingtonul într-o poziție incomodă față de unii dintre cei mai apropiați parteneri ai săi".

Așa cum partenerii săi Central și Est-Europeni obișnuiesc să facă, România încearcă să influențeze sinergiile diferitelor inițiative în care a fost atrasă nu numai pentru a-și urmări propriile obiective declarate de creștere economică și de dezvoltare a infrastructurii ci și pentru a pune în evidență propriile avantaje comparative față de partenerii externi în competiția regională dintre națiunile care cooperează în cadrul Inițiativei celor Trei Mări.

8. Angela Stangel et al, "China's investment in influence – the future of 16+1 cooperation", European Council on Foreign Relations, Dec. 2016, ISBN: 978-1-910118-99-3, http://www.ecfr.eu/publications/summary/chinas_investment_in_influence_the_future_of_161_cooperation7204

9. Gal Luft, *China's Infrastructure Play - Why Washington Should Accept the New Silk Road*, Foreign Affairs, sept/oct 645°, <https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/china-s-infrastructure-play>

Concluzii

Inițiativa celor Trei Mări se află încă în fază incipientă dar constituie o bază serioasă pe care se poate construi după ce a fost stabilit un interes comun coerent între membri (infrastructura) și a dobândit capital politic prin susținerea politică americană deschisă. Interesele României rezidă în creșterea rolului său în cadrul Inițiativei și în explorarea sinergiilor cu alte inițiative în care se află cu celelalte țări Est-Europene. Pe termen mediu și lung, așa cum va fi evidențiat în cadrul Summitului de la București din 2018, România va urmări să modeleze agenda și profilul instituțional ale Inițiativei în așa fel încât să se suprapună intereselor sale naționale împărtășite cu alți membri, în mod special cel de contracarare a agresivității Rusiei și de asigurare a continuității subvenției de securitate pentru zona extinsă din partea partenerilor săi americani, europeni și, de ce nu, în viitor, cel chinez. Mediul de securitate tensionat al Mării Negre trebuie să constituie o prioritate pentru o Inițiativă a celor Trei Mări funcțională, ținând cont de faptul că disfuncționalitățile regionale amenință mediul securitar de ansamblu al întregii regiuni și acționează ca un culoar de acces al amenințărilor provenite din afara Europei.

În ultimă instanță, România trebuie să stabilească și să dezvolte noi parteneriate pe scena europeană (V4+, alte inițiative trilaterale) pentru amplificarea potențialului cooperării regionale și să depună eforturi ca București 2018 să nu fie doar o oportunitate pentru o fotografie de familie, ci și pentru validarea unei formule cu rezultate concrete.

Articol publicat inițial în limba italiană de LIMES T – Rivista Italiana di Geopolitica no.12/2017 și republicat cu amabilul accept al autorilor.

Dr. Liviu Mureșan este un cunoscut expert român în domeniul dezvoltării strategice și de securitate cu experiență internațională recunoscută. A fost liderul majorității parlamentare în primul legislativ după schimbarea din 1989. A fost consilier al primului ministru, guvernului și Ministerului de Interne. Este primul civil din armata română care a ocupat funcția de Director adjunct al Colegiului Național de Apărare și singura persoană din Europa de Est care a condus un Grup de Lucru ESRI (Forumul European pentru Cercetări de Securitate și Inovație). A funcționat și ca director al institutului însărcinat cu elaborarea Inițiativei de Cooperare Sud-Est Europeene (SECI). Conduce Fundația EURISC, un grup de reflecție privat, și este profesor la Academia de Studii Economice din București.

Alexandru Georgescu este cercetător asociat la Fundația EURISC, în principal pe teme privind geopolitica, securitatea spațială, chestiuni legate de securitatea internațională și protecția infrastructurilor critice. Are o formație multiplă, cu studii economice, geopolitice și titlul de doctor în Ingineria Riscului în Sistemele de Infrastructură Critice. Beneficiind de o expunere internațională semnificativă, el se numără printre membrii recunoscuți ai noii generații de experți români în materie de securitate.

Reînvie nazismul în Europa? Semnal grav de alarmă, argumente neliniștitoare

Cristian UNTEANU,

Presă europeană se face ecoul unei scrisori deschise semnate de personalități ale vieții internaționale, un text profund neliniștitor pentru că aliniază nu numai un apel de o duritate fără precedent, ci și o serie de argumente care, cel puțin, ar trebui să ne pună foarte serios pe gânduri.

Este vorba despre încercarea de mobilizare în favoarea unui boicot european și internațional împotriva celor 6 miniștri din noul guvern austriac care reprezintă Partidul Austriac al Libertății (FPÖ), dar și a viitoarei președinții a Consiliului European ce urmează să fie asumată începând din această vară de către Austria. Totul în contextul unei revigorări reale a prezenței și influenței partidelor care se anunță deschis ca moștenitoare sau de inspirație nazistă, partide de extremă-dreapta care reușesc acum să adune voturi, să mobilizeze un număr important de suporterți din ce în ce mai fanatizați, reunind o varietate de tendințe considerate până acum ca „marginale” și „nerelevante”. S-a dovedit că nu este așa, fie și numai pentru că discursul lor ultra-naționalist, rasist, antisemit și general-xenofob reînvie temele proprii oricărei crize sociale și identitare profunde, fiind capabile să genereze o solidaritate socială imediată a refuzului, de regulă violent și intolerant.

Iată scrisoarea în cauză, vă las s-o judecați dumneavoastră:

„Să nu întoarcem privirea: moștenitorii nazismului sunt cei care au intrat pe poziții de forță în noul guvern austriac. Suntem toți îngrijorați deoarece cu toții suntem amenințați de ideologia lor funestă a urii. Democrația și Europa sunt confrunțate cu o nouă lovitură frontală, una care ar putea să le fie fatală. Este o etapă primejdioasă.

Cu toate astea, cancelariile au primit această situație într-o tăcere și apatie vinovate.

Refuzăm ideea conform căreia progresul înregistrat de naționalism precum și sfârșitul demo-

crației ar fi o fatalitate, precum și că acțiunea împotriva acestor moștenitori ai nazismului ar fi ceva inutil, chiar nelegitim.

Dimpotrivă, credem că responsabilitatea etică, civică și politică a tuturor este de a-și exprima opoziția la modul cel mai ferm.

Asta mai înseamnă și boicotul de către șefii de state și guverne a președinției austriece a Consiliului European, între 1 iulie-31 decembrie 2018.

Nu se poate construi un viitor al Europei în timp ce există permisivitate față de ideologiile care au dus la distrugerea continentului nostru, ci luptând viguros în favoarea drepturilor fundamentale ale omului.

Este vorba despre destinul nostru comun.”

Lista semnatarilor:

Bernard Kouchner (fost ministru francez de Externe), Beate și Serge Klarsfeld, conducătorii organizației Copiii deportaților evrei din Franța, ambasadori onorifici și trimiși speciali la UNESCO din partea Franței și a Germaniei pentru învățarea lecțiilor Holocaustului și prevenirea genocidului, Jose Ramos-Horta, Premiul Nobel pentru Pace, fost Președinte al Republicii Timorului de est, Miguel Angel Moratinos, fost ministru spaniol al Afacerilor Externe, Kim Campbell, fostă prim ministru al Canadei, președinta organizației World Movement for Democracy, Livia Frankel, președinta Asociației supraviețuitorilor Holocaustului (Suedia), Danis Tanovic, cineast din Bosnia și Herțegovina, Voijtech Blodig, director adjunct al Memorialului de la fostul lagăr de concentrare de la Terezin, Olivero Toscani, artist plastic (Italia), Rithy Panh, scriitor și cineast din Cambogia, Jovan Divijak, fost general, comandant al Corpului 1 de armată din Bosnia și Herțegovina, apărător al orașului Sarajevo în timpul asediului și director executiv al organizației Education Builds Bosnia and Herzegovina, Richard Pasquier, vicepreședintele Fundației pentru memoria Holocaustului, fost președinte al Comitetului reprezentativ al instituțiilor evreiești din

Franța-CRIF, fost președinte al Yad Vashem din Franta, Willy Silberstein, președintele Comitetului suedez împotriva antisemitismului, Evelyn Garbacz, directoarea programelor Yad Vashem din Marea Britanie, Gerald Biard, redactor-șef Charlie Hebdo (Franta), Naomi Kramer, președinta Fundației canadiene pentru prevenirea genocidului și a educației asupra Holocaustului, Oriol Lopez Badell, coordonator al Observatorului european al memoriilor (Spania), Alain Goldschlager, fost președinte al Comitetului academic al International Holocaust Remembrance Alliance, Canada, Felicia Waldman, profesoară la Goldstein Goren Center for Hebrew Studies de la Universitatea din București, adjuncta șefului delegației naționale la International Holocaust Remembrance Alliance (România), Jacques Smits, director al organizației Territoires de la memoire (Belgia), Benjamin Abtan, președintele EGAM (Mișcarea europeană antirasistă).

Se anunță oare, cu adevărat, întoarcerea timpurilor întunecare de ură și sânge întinse peste Europa și peste lume de ascensiunea brutală a nazismului și a ideologie sale care separă omenirea între rasa superioară, menită să stăpânească totul, și „sub-oamenii” al căror singur destin era de a munci și muri pentru prosperitatea celui de-al Treilea Reich?

Sigur că nu trebuie să uităm acea perioadă, căci am avut-o și noi direct reflectată în România cu consecințele binecunoscute. Dar nu știu cât de utilă este această încercare de acum de a crea un climat suplimentar de ostilitate între țările europene. A lansa un apel de alarmă este una, a intra direct în zona boicotului internațional este cu totul și cu totul altceva, mai ales când totul ar putea avea ca efect o adâncire a faliei care începe să se deseneze între Mitteleuropa și Occidentul „nucleului dur”.

Sau, poate, dimpotrivă, este extrem de necesar un asemenea apel ca acțiune preventivă împotriva a ceea ce poate fi o instituționalizare a relației dintre partidele politice mainstream și extrema-dreaptă, avertizând electoratele asupra posibilelor urmări instituționale, vezi, spre exemplu, cazul Poloniei.

Poate a trecut prea mult timp de la oroarea ce-

lui de-al Doilea Război Mondial și, în bunăstarea care a urmat, memoriile s-au estompat sau chiar au dispărut cu totul și, ca atare, reflexele de apărare și supraviețuire s-au atenuat. Se poate. Caz în care, noi cu toții și nu numai politicienii, vom putea plăti din nou. Asta este primejdia care începe să se deseneze între Mitteleuropa și Occidentul „nucleului dur”.

Asta este primejdia reală și, în acest registru cred că trebuie lecturată această scrisoare deschisă.

Articol publicat inițial de Adevărul, www.adevarul.ro și republicat cu acceptul autorului.

„Ultima șansă”: Junker mai are doar anul 2018 pentru a face ce trebuie

Shada ISLAM

Acesta este anul în care Comisia lui Jean-Claude Junker are „ultima șansă” de a prezenta realizări notabile și de a anula sentimentul de blocaj care amenință să se transforme în retragere completă.

Brexitul a acaparat o mare parte din anul 2017, dar în condițiile în care relația dintre Marea Britanie și Uniunea Europeană s-a desfășurat în condițiile intrigilor din jurul negocierilor comerciale desfășurate în spatele ușilor închise, Uniunea Europeană ar trebui să îndrepte atenția publică spre subiecte-cheie care vor influența în mod decisiv alegerile europene de la mijlocul anului 2019.

Poate fi destul de tentant să se predea cheile viitorului Europei Președintelui francez Emmanuel Macron și Cancelarului german Angela Merkel. Dar, cea din urmă a pierdut destul de multă putere în urma alegerilor, iar liderul francez, deși este extrem de activ și energic, are nevoie de sprijinul executivului UE.

Este acum ori niciodată. Până la finalul anului acesta, Junker va fi un președinte patetic, iar hotărârea și autoritatea Comisiei sale se vor disipa. De aceea, este momentul acum să se abordeze cele mai dificile probleme ale UE. Nu toate problemele țin de responsabilitatea exclusivă a Co-

misiei, dar fie că vor fi împărțite cu alte instituții ale UE, fie că necesită sprijinul membrilor guvernului, Comisia Junker trebuie să demonstreze imediat mai multă putere și spirit de conducere.

Comisia Junker trebuie să demonstreze imediat o conducere care să fie suficient de determinată să câștige sprijinul public.

Există câteva probleme esențiale pe agenda UE în anul 2018 și până în prezent nu există semne că s-ar fi rezolvat. În schimb, au fost suspendate. Există incertitudini cu privire la reforma zonei euro pentru sprijinirea monedei unice și pentru reducerea vulnerabilității sale. Există apoi problema imigrației, care continuă să întoarcă membrii UE unii împotriva altora, amenință mișcarea liberă în zona Schengen și otrăvește politicile naționale din întreaga Europă. Susținuți de includerea Partidului Libertății din Austria în guvern, liderii europeni de extremă dreapta – fie că se află în guvern, fie că sunt din opoziție – solicită mai multe restricții în privința imigrației și răspândesc mesaje anti-islamiste pe teritoriile naționale.

În acest an trebuie să se realizeze un progres semnificativ și în privința următorului buget al UE. Forma și nivelul Cadrului Financiar Multi-anual 2021-2027 au devenit chestionabile datorită Brexitului, profundelor dezacorduri dintre unele state din sudul și nordul Europei cu privire la politicile de austeritate și natura „solidarității” economice, precum și datorită euroscepticismului noilor state beneficiare, îndeosebi statele Visegrad din Europa Centrală și de Est.

Comisia Junker trebuie să demonstreze spirit de conducere în privința tuturor acestor probleme, precum și determinare pentru obținerea sprijinului public. Propriile poziții par îndepărtate și pozitive, dar încă nu au fost exprimate în mod clar. Neavând nimic de pierdut, Junker a spus răspicat la preluarea mandatului în anul 2014 că nu va dori un al doilea mandat, ceea ce înseamnă că acum este momentul pentru discuții deschise.

Aceasta înseamnă recunoașterea necesității demografice de mai mulți imigranți, și nu de mai puțini, și încheierea noțiunii învechite de „Europă albă și creștină”. Junker și colegii săi au

primit cu brațele deschise noul guvern austriac, în ciuda includerii Partidului Libertății, când în realitate ar fi trebuit să fie mai îndrăzneți în acceptarea populiștilor și să reflecteze o abordare europeană care recunoaște diversitatea cetățenilor săi. Instituțiile UE trebuie să abordeze îndeaproape politicile proprii de recrutare pentru a asigura o mai mare diversitate etnică a personalului lor.

Trebuie să se sublinieze necesitatea unei uniuni economice conduse de un „ministru de finanțe” al UE dacă se dorește salvarea euro de la o posibilă cădere. Este necesară și adoptarea de măsuri împotriva guvernelor care au suspendat bugetul UE la 1% din Produsul Intern Brut (PIB), în condițiile în care în domeniul cercetării, dezvoltării și inovației Europa a rămas deja în urma competitorilor săi de la nivel global. Pe scurt, este momentul să se arboreze steagul UE și să se dea mai puțină atenție naționaliștilor.

Există deci mai multe probleme esențiale pe agenda UE în anul 2018 și până în prezent nu sunt semne că s-ar fi realizat ceva.

Mai mult de atât, măsurile luate la nivel intern anul trecut pentru apărarea și securitatea Europei trebuie să fie consolidate și este necesar să se sporească eforturile făcute în abordarea securității cibernetice și a amenințărilor hibride. La nivel extern, în condițiile în care SUA se află în continuare în retragere la nivel global, UE trebuie să încerce să facă tot ce este posibil pentru a sprijini o ordine internațională multi-laterală și bazată pe reguli din ce în ce mai fragilă. Acest lucru va însemna cooperarea cu China, Japonia, India și alte state asiatice, precum și cu Canada. Este necesar și un efort decis pentru menținerea autorității Organizației Internaționale a Comerțului în paralel cu identificarea de acorduri comerciale bilaterale și regionale.

Orientul Mijlociu și Africa vor avea nevoie de atenție specială din partea Europei. Repercursiunile recunoașterii de către SUA a Ierusalimului ca și capitală a Israelului vor continua să afecteze peisajul politic din Orientul Mijlociu, iar intensificarea dezvoltării Africii trebuie să fie un element crucial al programului UE, nu doar datorită provocării pe care o reprezintă migrația, dar și

în interesul numărului mare de oameni tineri care trăiesc pe continent.

Trump, Brexitul și Catalonia au dominat titlurile din presă anul trecut, distrăgând atenția de la multe probleme reale și vechi cu care se confruntă Europa. Tentația de a acorda atenție mai mare urgențelor în detrimentul unor probleme aparent mai puțin urgente va rămâne la un nivel ridicat și anul acesta, dar trebuie să îi rezistăm.

Publicat inițial de către Prietenii Europei (Friends of Europe), www.friendsofeurope.org și republicat prin amabilitatea autorului.

Lipsește: Un plan substanțial pentru explozia demografică din Africa

Giles MERRITT este Fondator și Președinte al Prietenilor Europei

Încotro se îndreaptă relația Europei cu Africa, unde este Marea Înțelegere de care au nevoie ambele? Întâlnirea liderilor europeni, incluzându-i pe liderul Franței Emmanuel Macron și cel al Germaniei Angela Merkel, cu liderii Uniunii Africane de la sfârșitul lunii noiembrie a fost considerată un „moment definitoriu” pentru regândirea relațiilor dintre UE și UA. Nu s-a mai întâmplat nimic de atunci.

Unde este planul? Reuniunea a dus la rezultate extrem de reduse în planul viziunii strategice al modului în care cei doi parteneri intenționează să abordeze probleme precum migrația și subdezvoltarea Africii. Acesta este motivul pentru care probabil subiectul nu a beneficiat de prea multă atenție din partea presei.

Lipsa atenției mediatice nu diminuează importanța intenției de a aborda explozia demografică aflată în plină desfășurare în Africa. Populația Africii se va dubla în următorii 25 de ani și va ajunge la două miliarde și jumătate, un număr mult mai mare decât maximumul pe care îl pot susține fermele din Africa sau afacerile aflate în dificultate.

Nimeni nu poate spune câți dintre africani vor

încerca să pornească în periculoasa călătorie către Europa în anii următori.

Guvernele europene par liniștite în privința securității prin prisma reducerii migrației. Institutul pentru Migrație al UE de la Geneva a prezentat recent un raport conform căruia numărul persoanelor care au trecut Marea Mediterană către Europa pe mare în anul 2017 a fost de aproximativ 170.000 de persoane, jumătate din cifra înregistrată în anul anterior. Ambele cifre sunt mult reduse față de cele înregistrate în anul 2015, când peste un milion de persoane s-au refugiat din Siria sau din alte zone de conflict.

Problema migrației a fost discutată la Abidjan, deși nu este încă clar ce s-a stabilit. Președintele celor 54 de state ale Uniunii Africane, liderul din Guinea Alpha Condé a vorbit despre „puncte divergente” în privința migrației, adăugând că: „Este evident că africanii nu pot accepta ca europenii să ne spună să ne luăm înapoi copiii”.

Nimeni nu poate spune câți dintre africani vor încerca să pornească în periculoasa călătorie către Europa în anii următori. Cifrele demografice sugerează că vor fi milioane și poate zeci de milioane. Un raport prezentat la Forumul Economic de la Davos avertiza că până în anul 2050, în Africa sub-sahariană vor fi 800 de milioane de noi persoane apte de muncă.

În prezent, doar unul din șase africani are un loc de muncă plătit și constant. Deși se vorbește mult despre „creșterea Africii” datorită creșterii PIB-ului unor state la 8 procente, este necesar de mai mult de atât. Problemele comune multor state din Africa sunt atât de mari încât ar fi necesar un nivel de creștere de cel puțin 7 procente pentru a se menține un nivel de trai constant.

Din punctul de vedere al UE, elementul central al reuniunii de la Abidjan a fost planul Comisiei Europene de a canaliza 44 de miliarde de euro către deschiderea de noi afaceri în Africa. Considerat de unii ca fiind un „Plan Marshall pentru Africa, ideea este să se canalizeze 3,3 miliarde din banii UE pentru obținerea unei sume de cinsprezece ori mai mare din sectorul privat. Este o idee admirabilă, dar este complet neadecvată din punctul de vedere al problemelor Africii. „Distanța” dintre ceea ce are nevoie Africa și ce

are este estimată la aproximativ 2,3 miliarde de dolari anual.

Inițiativele ambițioase și distante de dimensiuni care îți taie răsuflarea sunt, până la urmă, ceea ce definește Uniunea Europeană.

Banalitățile discutate de ambele părți la Abidjan contrastează cu dura realitate. Jumătate dintre africanii sub-saharieni – 600 de milioane de oameni – fie nu au electricitate deloc, fie nu au un sistem solid de furnizare. O treime dintre copii din regiune nu vor merge niciodată la școală. Schimbările climatice și seceta afectează în mod crescut 90% dintre fermierii care, în lipsa irigațiilor, trebuie să se bazeze pe ploaie.

Președintele Uniunii Africane Condé a vorbit despre „înlocuirea Chinei ca și producător al lumii”, dar de fapt, producția în Africa a scăzut de

la punctul de vârf înregistrat în anul 2007. Este necesar un efort imens pentru a stabili și poate a revigora economia africană și nivelul social.

În același timp, îmbătrânirea constantă a forței de muncă în Europa va necesita mai mult decât forță de muncă africană pentru a acoperi costurile crescute ale pensiilor. Există elemente necesare pentru o Mare Strategie reciproc benefică, deci unde este conducerea vizionară a UE cu curajul politic de a le spune europenilor și africanilor că nu pot unii fără alții? Inițiativele ambițioase și distante de dimensiuni care îți taie răsuflarea sunt, până la urmă, ceea ce definește Uniunea Europeană.

Articolul a fost publicat inițial de către Prietenii Europei, www.friendsofeurope.org și republicat prin amabilitatea autorului.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 954,80 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

PUNCTE DE VEDERE**Noi oportunități pentru o soluție de durată în Orientul Mijlociu?****Corneliu PIVARIU**

Există unele voci, destul de puternice din punct de vedere al audienței internaționale, care spun că actualele evoluții din Orientul Mijlociu ar reprezenta oportunități pentru o evoluție pozitivă într-un viitor previzibil în această zonă. Oare așa să fie?

Statele arabe au, în cea mai mare parte, mai ales după 2011, conduceri politice slabe, fără viziune și care ignoră avertismentele experților privind problemele grave cu care se confruntă de aproape o jumătate de secol, cum ar fi slaba politică economică, creșterea populației și conducerea dictatorială a statelor. Un Raport publicat în 2016 privind situația din țările arabe conține numeroase date care relevă situația dificilă din țările arabe:

- lumea arabă este centrul conflictelor globale. Deși are numai 5% din populația globului, din 1947 până în 2014 a deținut 17,6% din conflictele mondiale. Între 1989-2014 a avut 27,7% din totalul morților în războaie, iar în 2014 acest procentaj a fost de 68,5%.

- în 2014, 45% din atacurile teroriste au avut loc în lumea arabă;
- în același an 2014, 57,5% din totalul refugiaților și 47% din totalul persoanelor refugiate intern proveneau din țările arabe;

- până în anul 2020, lumea arabă trebuie să creeze 60 de milioane de locuri de muncă, unde șomajul în rândul tineretului (15-24 ani) reprezintă aproape 30% și este în creștere; rata șomajului în rândul tinerilor arabi este dublă față de cea în țările cu dezvoltare medie, iar procentul de participare a tinerelor femei la forța de muncă este de 24% comparativ 50% pe plan global;

Războaiele și crizele politice, precum și scăderea prețurilor petrolului și în consecință a veniturilor din exportul de petrol a afectat chiar și țările cele mai bogate din zonă precum și Algeria, Libia, Tunisia, Egiptul, Libanul, Siria, Irak, Iordania, Bahrein, Yemen ș.a. Cheltuielile militare au reprezentat pentru țările arabe în medie 6% din Produsul Intern Brut (PIB), unele țări depășind cu mult acest procent: între 2014-2016 Irakul a cheltuit de la 8,5% la 11,6% din PIB, Oman între 11,8- 15,3% din PIB, iar în Arabia Saudită a crescut de la 8,9% în 2014, la 12,7% în 2016.

Diviziunile dintre țările majoritar sunnite s-au accentuat după criza dintre țările Consiliului de Cooperare din Golf (CCG) și ruperea relațiilor diplomatice cu Qatarul, împins astfel să dezvolte relațiile cu Iranul, distanțând Omanul de CCG, au permis menținerea tensiunilor intercomunitare din Bahrein și au contribuit la creșterea expunerii Kuweitului, iar războiul din Yemen a limitat rolul pe care Arabia Saudită îl poate juca în lumea arabă. Urmează să vedem turneul prințului moștenitor saudit Mohammad bin Salman (MBS) în Franța și Marea Britanie (amânată de la sfârșitul lunii februarie pentru început martie a.c.) și apoi în SUA.

În Irak, conducerea statului nu reușește să fie unită pentru soluționarea gravelor probleme interne cu care se confruntă, iar influența iraniană este constant în creștere. În Siria, războiul civil care a făcut aproape 500.000 de morți și distrugeri dificil de estimat (unele surse apreciază efortul de reconstrucție la peste 250 miliarde de dolari - având în vedere distrugerile până în acest moment) și unde Assad se pare că va continua să se mențină la putere, menținând țara divizată și în pragul auto-distrugerii, se înregistrează accente de escaladare (doborârea avionului rus Su-25 la 3 februarie și provocarea dronei iraniene care a intrat pe teritoriul israelian, retalierea israeliană în care, la 10 februarie a fost doborât un F-16 israelian), reprezintă tot atâtea elemente care arată că Rusia, dorește să-și păstreze imaginea de "dealer" care face toate jocurile în Siria, păstrându-și bunele relații cu Israelul, să nu strice alianța cu Iranul (dar și să nu-i permită o mai mare extindere în Siria), precum și să-l păstreze pe Assad sub control. Situația generală din lumea arabă favorizează Iranul în realizarea obiectivului său strategic de a-și asigura un culoar terestru direct la Marea Mediterană (desigur nu va putea avea acest culoar permanent - după părerea noastră). Israelul și apoi Turcia sunt actori importanți care pot influența evoluțiile și soluțiile, inclusiv în problema palestiniană și cea kurdă.

Uniunea Europeană, cu problemele sale, este un actor de mai mică importanță în Orientul Mijlociu în timp ce SUA își va contura o poziție mai clară în această zonă după o soluționare a problemelor interne cu care se confruntă actuală Administrație. China încearcă și ea să se poziționeze cât mai bine în această conjunctură complexă. Resursele energetice enorme ale zonei vor contribui în continuare la menținerea unui climat de tensiune și conflict în Orientul Mijlociu pentru următoarele decenii.

Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

Anunțată încă în ultimele zile ale anului 2017, pe fondul unor acute controverse și tensiuni cu

Administrația americană a lui Donald Trump dar și al unor divergențe cu Federația Rusă, și prece-dată, în a doua jumătate a lunii ianuarie a.c., de intense pregătiri de artilerie și acumularea de întăriri în oameni și tehnică militară a armatei turce, la 20 ianuarie a fost declanșată operațiunea “Ramura de măsline” împotriva enclavei kurde Afrin din nord-estul extrem al teritoriului sirian, la frontiera cu Turcia. Cu susținere aeriană turcă împotriva pozițiilor deținute de “Forțele de Apărare a Poporului” (YPG) – ramura militară a formațiunii Partidul Uniunii Democratice Kurde (PYD), considerat drept prelungirea siriană a Partidului Muncitoresc al Kurdistanului (PKK) interzis în Turcia și înscris pe lista organizațiilor teroriste, operațiunile terestre au debutat, la 22 ianuarie, au intrat în luptă și efectivele Armatei Libere Siriene (ALS) – cea mai veche structură înarmată a opoziției siriene, susținută și înarmată de Turcia. Obiectivul strategic oficial declarat al operațiunii îl constituie eliminarea teroriștilor kurzi care, prin politica scizionistă și independentistă pe care o promovează, reprezintă, potrivit narativului în circulație la Ankara, o “gravă amenințare la adresa intereselor naționale de

securitate ale Turciei”. Natura însăși a operației, problemele și consecințele politice și securitare, inclusiv în segmentul regional, provocările și consecințele ale strategiei turcești sunt pe cât de numeroase, pe atât de complicate și puțin cunoscute.

I. Afrin – mize strategice și politice

Comunitatea etnicilor kurzi sirieni ocupă, din perspectivă istorică, porțiunea de nord-est a teritoriului sirian, având drept capitală regională orașul Qamichli situat în extremul nord-est al graniței dintre Siria și Turcia. Pe fondul celor șapte ani de război, milițiile kurde, puternic susținute de coaliția antiteroristă multistatală în frunte cu Statele Unite ale Americii, au înregistrat importante avansuri pe front împotriva Statului Islamic și a altor facțiuni islamist-jihadiste, reușind să-și extindă controlul teritorial pe o largă suprafață întinsă spre vest, de-a lungul frontierei cu Turcia, până la punctul strategic al orașelului Kobane (Ain Al-Arab) eliberat de prezența jihadiștilor din Statul Islamic și limitată, la nord-est de Turcia, la sud, de cursul râului Eufrat, la nord de orașul Deir Ezzor. Jumătatea nordică a acesui teritoriu (în limba kurdă *Rojava*, traducibilă prin “Kurdistanul de Vest”) a fost declarată regiune autonomă, condusă de o administrație locală proprie. După ce intervenția militară a Turciei, desfășurată sub numele de cod “Scutul Eufratului” a reușit să stopeze înaintarea spre

vest, până la granița cu Turcia, a “rojavei” kurde, o enclavă kurdă a rămas separată de restul “regiunii autonome Rojava”, existând amenințarea potențială ca minoritarii kurzi să încerce joncțiunea cu această enclavă, instituind, astfel, o prezență continuă de-a

lungul întregii frontiere de nord cu Turcia - perspectivă pe care Ankara o respinge în termenii cei mai categorici. Aceasta este enclava kurdă Afrin (*Efrîn* în limba kurdă) care, situată la nord de metropola Alep, denumește orașul și districtul omonim. După ce, în anul 2012, guvernul de la Damasc a pierdut controlul asupra acestei zone, orașul Afrin a fost declarat capitală a Cantonului Independent Afrin (*Kantona Efrîne* în limba kurdă), districtul întreg fiind incus, în 2014, ca regiune autonomă a "Kurdistanului Occidental (*Rojava*)". Ultimele statistici demografice indicau, în 2005, o populație de 173.000 locuitori, din care 35.600 erau locuitori ai orașului Afrin. Controlul asupra districtului și orașului este deținut de Unitățile kurde de Protecție a Poporului (YPG) care a instituit o Constituție și un guvern autonom al "Kurdistanului Occidental" din care face parte, ca district autonom întreg arealul districtului și orașului Afrin.

II. Calcule, intersecări și poziții politice

Dacă operațiunile anterioare executate de armata turcă pe teritoriul sirian, pentru stoparea tendințelor "expansioniste" ale minoritarilor kurzi, de-a lungul frontierei și către malul occidental al râului Eufrat, au avut numele de cod "Scutul Eufratului" care sugera un sens defensiv, atacul declanșat la 20 ianuarie poartă denumirea operațională "Ramura de măsline" care induce caracterul "pacificator" al intervenției turce împotriva locației strategice Afrin. Potrivit unor estimări din prima fază a operațiilor, la ofensivă au fost mobilizați cca. 25.000 de oameni – soldați turci și combatanți din formațiunile Armatei Libere Siriene.

După două zile de bombardamente de artilerie, la 23 ianuarie armata turcă și unități ale Armatei Libere Siriene au declanșat faza terestră a luptelor. Simultan, președintele Erdogan a adus precizări suplimentare cât privește obiectivul strategic al expediției, respectiv instituirea unui sever asediu asupra orașului Afrin care să impună milițiilor kurde retragerea din această enclavă și, apoi, constituirea unei zone-tampon de securitate cu o adâncime de 30 km. în interiorul teritoriului sirian unde ar urma să fie relocați cca. 3 mi-

lioane de cetățeni sirieni aflați, în prezent, în Turcia, cu statut de refugiați. Prin vocea secretarului de Stat Rex Tillerson, Washingtonul, preocupat să "calmeze" euforia războinică a lui Recep Teyyp Erdogan, asigură, la 22 ianuarie, că Statele Unite vor susține și vor oferi sprijin pentru realizarea acestei zone de securitate care, împreună cu posibila apariție a "forțelor de frontieră" anunțate la Washington, vor constitui, practic, un zid de încercuire a etnicilor kurzi în zonele din estul Eufratului controlate de kurzi.

Mai toate declarațiile și comunicatele provenind de la oficialii politici și militari turci insistă asupra faptului că operațiunea "Ramura de măsline" nu este îndreptată împotriva "kurzilor sirieni", în ansamblu, ci numai împotriva efectivelor armate ale celor două mari formațiuni politice kurde, respectiv Partidul Muncitoresc din Kurdistan (PKK) și filiala sa siriană Partidul Unității Democratice Kurde. Din partea Armatei Libere Siriene au fost introduse în luptă, deocamdată, trei mari detașamente combatante, respectiv Brigăzile "Sultan Murad", "Jaysh Al-Nassr" (Armata Victoriei) și "Al-Djabha Al-Shamiya" (Frontul Sirian). Dacă temporizarea care a precedat declanșarea propriu-zisă a operațiunilor militare s-a datorat dorinței Ankarei de a ajunge la aranjamente cu Rusia și Iranul, care să garanteze o "umbrelă politică" pentru noua intervenție în Siria și să evite producerea unor conflicte și ciocniri militare între atacatorii turci și aliații lor din opoziția siriană, pe de o parte, și prezența unităților și milițiilor combatante rusești și iraniene, în schimb, decizia de punere în mișcare a mașinii de război a fost grăbită de puternicele tensiuni survenite între regimul lui Recep Teyyp Erdogan și Administrația de la Washington, în urma deciziei americane, anunțată la 14 ianuarie, de constituire, instruire și înarmare a unor "forțe de frontieră" constituite din cca. 30.000 luptători din alianța "Forțele Siriei Democratice" (QUSD) o coaliție dominată de etnicii kurzi prin "Forțele de Apărare a Poporului" și sprijinită activ și multilateral de Statele Unite, în cooperare cu facțiuni locale ale opoziției armate siriene. Potrivit oficialilor politici și militari de la Washington, asemenea "forțe de frontieră" ar urma să aibă drept misiune paza

liniilor de demarcație a teritoriului controlat de kurzi și delimitat de frontierele cu Turcia la nord-est și nord, cu Irakul, la nord-est și est și de cursul râului Eufrat la sud. Or, față de această intenție nu numai Turcia, Federația Rusă și Iranul, ci și analiștii din media regională arabofonă au avut reacții virulente de respingere, apreciind, pe de o parte, că aceasta trădează intenția Administrației Trump de a crea o nouă entitate în cadrul planurilor de federalizare a Siriei și, pe de altă parte, că aceasta ar crea condițiile pentru apariția unor noi focare de conflict armat care ar face ca războiul intern sirian să capete noi dimensiuni, cu consecințe pe termen lung atât în Siria, cât și în segmentul securității și stabilității regionale. Dezmințirile date de Administrație, prin vocea ministrului de Externe Rex Tillerson și apelurile la calm pe care acesta le-a adresat actorilor implicați în războiul intern sirian, au consolidat, la Ankara, aprecierea că Statele Unite nu vor interveni în vreun fel în noua situație conflictuală, contribuind, în consecință, la decizia de punere în aplicație a operațiunii “Ramura de măslin”.

II.1. Federația Rusă

Poate că elementul cel mai important pentru Turcia, în contextul kurd și sirian, l-a constituit poziția **Federației Ruse**, în condițiile în care Moscova are un cuvânt greu și de neevitat în ceea ce privește evoluțiile interne din Siria și reverberațiile posibile ale acesteia asupra sistemului de securitate regional și, implicit, asupra intereselor ruse. În plus, Rusia este parte a unei vaste rețelele relaționale în planul coordonării și cooperării cu Turcia, Iran și regimul de la Damasc și aceasta nu numai la nivelul strict bilateral, ci și în contextul procesului de soluționare politico-militară de la Geneva, Astana și, mai recent, al așa-numitului “proces de la Soci”. În atari circumstanțe este lesne de înțeles că decizia lui Recep Teyyp Erdogan a fost precedată și va fi, în continuare, însoțită de pertractări, negocieri, consultări multilaterale între Ankara și Moscova, fiind de presupus că orice concesie făcută de Vladimir Putin în legătură cu programele partenerului turc va fi condiționată de îndeplinirea

de către acesta a unor angajamente deja asumate în contextul Astana și referitoare, între altele, la viitorul așa-numitelor “zone de dez-escaladare”, abținerea de la proiectele avute în vedere de partea rusă în zone siriene de conflict precum cele din Idleb sau Deir Ezzor sau implicarea mai activă în lichidarea unor centre active de rezistență islamistă precum cele reprezentate de enclavele Daesh care au mai rămas, sau de lichidarea progresivă a grupării “Fath Al-Sham” (fosta Djabhad Al-Nussra, ca filială siriană a rețelei Al-Qaida) ș.a.

Cel puțin până la declanșarea de facto a operațiilor militare, la 20 ianuarie, unica declarație a conducerii de la Moscova a fost cea prin care șeful diplomației ruse, Serghei Lavrov adresa apelul la “evitarea violențelor la Afrin”, urmată de vizita “de lucru” făcută în capitala rusă de către șeful Statului Major al armatei turce, generalul Hulusi Akar și de Hakan Fidan, șeful serviciilor de informații de la Ankara. Este neîndoielnic că, condiționat sau nu, Rusia și-a exprimat susținerea pentru “operațiunea Afrin”, acest acord fiind accelerat și de convergența existentă între ruși, turci, iranieni și regimul Bashar Al-Assad în jurul necesității de împiedicare a planurilor americane “federaliste” prin crearea unei “noi armate” pe frontul sirian, constituită din combatanți ai etnicilor kurzi – un proiect pe care, din varii motive, nici unul dintre aliații din troika Moscova-Ankara-Teheran nu îl agreează. Ceea ce nu a împiedicat partea rusă să ceară Turciei măsuri adecvate, astfel încât să evite confruntări semnificative cu combatanții din Partidul Democrat Kurd din Siria, cu care Federația Rusă întreține legături și găzduiește la Moscova un birou de reprezentare al acestei formațiuni, invitată, de altfel, să ia parte la runda Soci a negocierilor de pace. Astfel, potrivit cererilor formulate de partea rusă, principalele acțiuni militare ale armatei turce vor fi îndreptate împotriva “kurzilor non-sirieni”, adică a kurzilor turci din Partidul Muncitoresc al Kurdistanului (PKK) care vor lupta pe fronturile din nordul teritoriului sirian. “Operațiunea Afrin” declanșată de Turcia reprezintă, se poate spune, un real examen pentru “salvarea” relațiilor sale oscilatorii cu Rusia, dar și pentru sistemul de alianțe locale ale al Mosco-

vei și, nu în ultimul rând, pentru perspectiva de evoluție a strategiei rusești de “soluționare politică” a războiului civil sirian.

II.2. Poziții iranienne

Premergător declanșării operațiunilor militare, responsabilii de la Ankara au avut intense contacte și consultări cu conducerea iraniană, contacte care, pornind de la opoziția comună a Ankarei și Teheranului față de orice proiect kurd de autonomie, a avut drept obiectiv obținerea unui acord, fie și formal, al Iranului pentru declanșarea campaniei împotriva enclavei kurde Afrin. Reacția iraniană a fost, însă, confuză, regimul islamic iranian manifestând rezerve față de intențiile turcești, motivul neexprimat fiind acela că o nouă intervenție armată a Turciei în Siria ar putea să creeze piedici neprevăzute în calea proiectelor Teheranului de expansiune și consolidare a influenței sale în Siria, inclusiv în regiunile nordice adiacente frontierelor cu Irakul. La aceasta se adaugă și rezerva iraniană față de o evoluție care ar putea să impună Turcia ca un posibil pretendent post-conflict la împărțirea “tortului sirian”

II.3 NATO și “Ramura de măslin”

La mai puțin de o săptămână de la declanșarea operației “Ramura de măslin”, secretarul general-adjunct al NATO, Rose Gottemoeller, aflată la Istanbul, declara, pentru mass-media că Alianța “recunoaște că Turcia este amenințată de terorism”, ceea ce, într-un limbaj mai puțin încorsetat de stilistica diplomatică, înseamnă nu numai că, pentru înaltul demnitar NATO, amenințarea teroristă vine, punctual, din partea Partidului Muncitoresc Kurd (PKK), inclus de SUA pe lista organizațiilor teroriste, ci și, mai ales, că Alianța Atlanticului de Nord este de acord și susține intervenția armatei turce împotriva enclavei kurde Afrin, din nord-vestul teritoriului sirian.

Pentru Turcia – unul dintre cei mai vechi și mai puternici membri ai NATO - orice concesie făcută etnicilor independențiști kurzi – fie ei civili sau combatanți militari – nu ar fi decât un nou

pas pe care aceștia l-ar putea face pe calea către o independență lărgită a Kurdistanului. Dar susținerea subliniată de doamna secretar general - adjunct nu este doar o manifestare firească de solidaritate cu unul din statele membre. Ea pune în lumină și realitatea că “operațiunea Afrin” este evaluată drept aducătoare de beneficii pentru Alianța Nord-Atlantică însăși sau, cel puțin, nu constituie un motiv de neliniște. Pentru NATO, motivul fundamental de îngrijorare nu vine din partea minorităților kurzi ci din partea Federației Ruse. Dacă armata siriană a lui Bashar Al-Assad – aliatul lui Vladimir Putin – și-ar restabili controlul asupra întregului teritoriu național sirian, aceasta ar plasa Rusia pe o poziție și mai consolidată în geopolitica Orientului Mijlociu. Dar, în egală măsură, o Sirie integral controlată de Bashar Al-Assad ar pune problema că regimul nu mai are nevoie de susținerea Moscovei, impunându-se, în ordinea logicii, retragerea prezenței rusești din această țară. Pentru NATO – și, în același context, pentru Uniunea Europeană - este preferabil, deocamdată, ca războiul intern din Siria și tensiunile din vecinătatea imediată să continue, sub control, ceea ce ar face ca Federația Rusă să fie, în continuare, ocupată cu consolidarea “victoriilor” sale în Siria aceasta însemnând nu numai o uzură pentru potențialul său militar și economic-financiar, ci și o ținere la distanță a “pericolului rusesc” de frontiera estică și sud-estică a Alianței și a Uniunii Europene. Or intervenția armatei turce în Siria este, prin sine însăși, un beneficiu în acest sens, mai ales că “operațiunea Afrin” nu va ajunge, după toate estimările, la o situație extremă în care Alianța ar fi în situația de activare a Articolului V din Carta constitutivă. Astfel încât, este de presupus că poziția NATO va fi una de susținere politică, fără implicare directă în acest episod care are prea puține perspective de a atinge amploarea crizei din Libia sau, cu atât mai puțin, a celei din Balcanii de Vest.

III. Reacții internaționale

Primele reacții care au venit din partea cancelariilor internaționale au oscilat între exprimarea sentimentelor de îngrijorare și apeluri la

“reținere” , până la cereri de aducere a intervenției turce în dezbateri internațională.

- Franța a cerut convocarea în ședință extraordinară a Consiliului de Securitate pentru a dezbate evoluțiile din Siria și consecințele posibile ale intervenției militare turce. Șeful diplomației franceze, Jean-Yves Le Drian a exprimat “îngrijorarea Franței pentru consecințele umanitare” ale intervenției și a cerut Turciei “încetarea neîntârziată a operațiunilor militare”. În replică, ministrul de Externe al Turciei, Mevlut Cavusoglu, a criticat demersul francez, apreciind că Franța și oricare alte state care vor cere aducerea evoluțiilor din Siria în dezbateri ONU, “nu fac decât să se alinieze de partea terorismului și să ofere susținere acestuia”.

- La Moscova, ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov a apreciat, într-un interviu de presă, că “măsurile unilaterale adoptate de Washington (prin decizia de înarmare a kurzilor și prin proiectul de constituire a unei “noi armate kurde” pe eșichierul intern sirian, n.n.) sunt principalele cauze care au determinat decizia Turciei de a interveni militar împotriva etnicilor kurzi sirieni”. Pe de altă parte, primul adjunct al șefului comisiei parlamentare pentru Securitate și Apărare a Federației Ruse, declara că “Rusia nu va interveni în cazul în care s-ar ajunge la confruntări armate între efectivele turce și armata regimului sirian”. Încă înainte de începerea ostilităților în regiunea Afrin, partea rusă a decis retragerea “observatorilor” desfășurați în zona de “dez-escaladare” din nordul Siriei și s-a abținut de la orice luare de poziție critică la adresa Turciei, condiții în care oficiali ai formațiunilor kurde siriene și-au exprimat “dezamăgirea” față de “poziția neprincipială” a Federației Ruse, evocând posibilitatea ca formațiunile kurde să decline invitația de participare la “dialogul de reconciliere națională siriană” programat a se desfășura la Soci, la finele lunii ianuarie. Ceea ce s-a și întâmplat.

- La Londra, un purtător de cuvânt al ministerului de Externe declara că “Turcia este îndreptățită să apere securitatea frontierelor sale naționale”, în vreme ce la Berlin șeful diplomației germane, Sigmar Gabriel exprima, fără

alte comentarii, “îngrijorarea pentru consecințele primejdioase” pe care le-ar putea avea “operațiunea Afrin”.

- La Teheran, purtătorul de cuvânt al Ministerului iranian de Externe, Bahram Kassemi, declara că țara sa “urmărește cu preocupare” evoluțiile din regiunea siriană Afrin și speră într-o încetare cât mai rapidă a focului. “Continuarea acestei crize, a mai spus reprezentantul iranian, va duce la consolidarea grupărilor fundamentalist-jihadiste și la cronicizarea și prelungirea crizei interne din Siria”.

IV. Turcia și obsesia kurdă

Înțelegerea obiectivă a rațiunilor care guvernează politica siriană a Turciei, rațiuni cărora li se circumscrie și campania împotriva enclavei kude Afrin, presupune înțelegerea contextului general căruia i se circumscrie nu numai modul în care regimul de la Ankara tratează chestiunea războiului intern sirian și întreaga viziune de politică externă a acestei țări în momentul de față. Din acest punct de vedere se poate spune că, la șapte ani de “primăvară arabă” și de războaie civile care macină vecinătatea turcă a regiunii, această țară se află în fața unor răscruci care, însumate, constituie, pentru Turcia, un izvor de criză polimorfă din perspectiva cauzelor, a modului de manifestare și a consecințelor deja vizibile sau probabile într-o perspectivă pe termen scurt. Referindu-ne, însă, doar la poziționarea Turciei și a doctrinei lui Recep Teyyp Erdogan referitoare la complicatul dosar sirian, vom reține constatarea că, în vreme ce actorii externi principali aflați pe eșichierul războiului civil din Siria au reușit, într-un fel sau altul, să-și definească pachetul de interese, să le așeze în conformitate cu o scară bine trasată a priorităților și să le consolideze ca direcții programatice de politică, Turcia continuă să fie confruntată cu ceea ce ar putea fi definit prin sintagma “obsesia sau sindromul eșecului”. Astfel, spre exemplificare, dacă Federația Rusă și Statele Unite ale Americii au reușit să-și împartă victoria asupra fenomenului jihadist islamist reprezentat, îndeosebi, de gruparea teroristă “Statul Islamic”, secondate fiind de regimul Bashar Al-

Assad și Republica Islamică a Iranului, Turcia, în schimb, a depus străduințe insistente pentru a prezenta prima sa intervenție militară în Siria (sub numele de "Operația Scutul Eufratului") drept o victorie strălucită. Cu toate acestea, nu sunt puțini cei care – de la o parte a opiniei publice turce până la comentatori din mass-media și până la reprezentanți guvernamentali regionali sau extra-regionali, continuă să impute regimului Erdogan responsabilitatea apăsătoare pentru continuarea fluxului de combatanți străini către frontul activ din țara vecină, pe de o parte, dar și incapacitatea de a fructifica la maximum avantajele care i-au fost oferite de corectarea relațiilor cu Federația Rusă pentru a stăvili rolul expansiv al minoritarilor kurzi care, în ceea ce îi privește, au profitat copios de cooperarea cu Rusia, apoi cu regimul sirian și cu Iranul și, succesiv, cu America și cu interesele strategice regionale ale acesteia.

În prezent, istoricele relații dintre Ankara și Washington cunosc cea mai acută perioadă de regres și de criză, iar soliditatea și caracterul strategic al acestor raporturi au fost afectate dintr-o direcție mai puțin prevăzută și anume de interesul supralicitat pe care Washingtonul l-a canalizat în direcția etnicilor kurzi și a problemelor lor, chiar în defavoarea vechiului aliat politic și militar de la Bosfor și cu ignorarea îngrijorărilor și preocupărilor de natură securitară ale acestuia. Comunitatea kurdă s-a dovedit a fi, prin milițiile sale combatante, un factor dinamic și eficient de susținere a campaniei conduse de Statele Unite împotriva Statului Islamic, ceea ce a avut, drept consecință imediată, conștientizarea etniei kurde a faptului că, în acest context, ea are propriile interese în contextul dosarului sirian, interese concretizate, fără întârziere (dar și cu susținerea venită atât din partea americanilor, cât și a Federației Ruse) în proclamarea unei regiuni autonome și a "Statului Kurdistanului occidental" în teritoriul național sirian întins pe o suprafață de peste 35.000 kilometri pătrați între frontiera turcă și irakiană în nord și valea Eufratului la sud și în partea centrală a estului sirian. Dar relațiile Turciei cu Federația Rusă nu au egalat și, cu atât mai puțin, nu au depășit nivelul cooperării dintre Moscova și regimul iranian.

Astfel se face că obsesia kurdă din care Recep Teyyp Erdogan a făcut un fundament al politicii sale regionale a permis ca, în prezent, relațiile dintre Ankara și universul etnicilor kurzi – atât din Irak, cât și din Siria - să fie marcat de ostilitate și tensiuni, în vreme ce Teheranul joacă un rol de arbitru agreat între guvernul federal din Baghdad și autorițiile kurde de la Erbil.

Încă de la începutul crizei din Siria, politica Ankarei a acumulat o serie de erori strategice care, în prezent, sunt dificil dacă nu cu neputință de corectat, inclusiv în ce privește maniera exclusivistă și maximală în care a abordat conflictul cronic care separă Turcia lui Erdogan de comunitatea etnică kurdă.

În "Operațiunea Afrin", declanșată cu mai puțin de două săptămâni înainte de programatul "dialog sirian de reconciliere națională", la Soci, prin inițiativa sa, Recep Teyyp Erdogan pune într-o situație jenantă nu numai vechiul său aliat american, ci și Federația Rusă care, în regiunea Afrin, dispune de forțe desfășurate în cadrul acțiunilor de securizare a zonelor de "de-escaladare". Rămâne de văzut până unde va putea avansa operațiunea declanșată și cât de dispusă va fi Ankara să-și atragă reacții nedorite din partea propriilor cetățeni de etnie kurdă, solidari cu co - etnicii lor sirieni. Aventura turcă în nord-vestul sirian riscă să se transforme într-un viespar din care ieșirea va fi dificilă și de lungă durată.

V. Și kurzii ?

Din punct de vedere strategic, realizarea obiectivelor pe care Turcia și le-a propus prin expediția sa, ar însemna, prin cucerirea regiunii autonome Afrin, o prăbușire definitivă a proiectului autonomist și separatist kurd, ceea ce va desăvârși, pentru multă vreme, efectele eșecului înregistrat, în 2017, de referendumul pentru independență organizat de liderul Masoud Barzani, dar dezavuat, practic, de întreaga comunitate politică regională și internațională.

Ca și co-etnicii lor irakieni, kurzii din Siria au repetat, în general, aceleași erori care, transformate în lecții pentru opozanții (turci, iranieni

etc.) ai ideii de independență și de stat autonom promovată, de-a lungul întregii istorii moderne, de etnicii kurzi au fost exploatate prompt de Ankara. Iar printre erorile flagrante de calcul, în acest sens, se cuvin amintite:

- Supralicitarea convingerii că rolul – altfel de primă mărime – pe care l-au avut în campania desfășurată de Alianța Antiteroristă Multinațională condusă de Statele Unite împotriva grupării jihadist-teroriste Statul Islamic le va asigura atât o “diplomă de excelență”, precum și o imunitate protectoare împotriva opoziției tradiționale față de aspirațiile lor independentiste, adică un “certificat de bună purtare” și o lumină verde pentru continuarea demersurilor de realizare a drepturilor lor naționale și statale;

- O asemenea abordare triumfalistă a determinat și depășirea unor “linii roșii”, fapt tradus prin ocuparea de teritorii locuite de non-kurzi, expulzarea populațiilor arabe din zonele astel acaparate și instituirea propriilor legi și comandamente. Iar aceasta a constituit – și reprezintă și astăzi - un puternic focar de ostilitate din partea etnicilor arabi musulmani sau de alte confesiuni care nu ezită să salute intervenția “eliberatoare” a lui Recep Teyyp Erdogan în cele peste 200 de așezări rurale din cadrul “districtului autonom” Afrin, din guvernoratul administrativ Alep;

- După extinderea și consolidarea controlului în “vestul Kurdistanului sirian”, până la cursul râului Eufrat, au instituit un monopol sever asupra importantelor rezerve petroliere, agricole și hidrologice ale Siriei, tratând aceasta ca pe o “proprie și exclusivă bogăție națională” și ignorând că unul dintre obiectivele strategiei siriene atât a Federației Ruse și Statelor Unite, cât și a Iranului îl reprezintă, în perspectivă, asigurarea accesului la aceste importante resurse naturale, îndeosebi în domeniul energetic.

Or toate acestea au fost exploatate de Turcia care, profitând și de “neutralitatea” Federației Ruse, de ezitățile și neclaritățile poziției americane în chestiunea kurdă, ca și de dezinteresul sau neputința Uniunii Europene, a decis “soluționarea” manu-militari a “obsesiei kurde” din Siria, la momentul ales de Ankara și în con-

dițiile stabilite de strategii și decidenții turci. În situația creată prin declanșarea “Operației Afrin” s-a ajuns, astfel, la paradoxul că Turcia și regimul sirian al lui Bashar Al-Assad au, în prezent, aceeași țintă comună: anihilarea proiectelor kurde.

VI. Concluzii preliminare

Inflamarea frontului din nord-estul Siriei, între armata turcă și kurzii din Partidul Unității Democratice Kurde propulsează istoricul conflict între Ankara și etnicii kurzi într-o nouă etapă a cărei desfășurare conține în sine perspectiva posibilă a transformării operației “Ramura de măsline” într-un război deschis și total care poate degenera într-o extindere a operațiunilor militare și în Kurdistanul ikrakian, pe de o parte, și o deteriorare conflictuală și mai agresivă a eșichierului politico-militar sirian, pe de altă parte. Este știut că această ultimă deteriorare a tensiunilor între statul turc și separatiștii kurzi din Siria se datorează, în bună măsură, și obstinației cu care, în ultimii ani, ambele tabere beligerante au reînviat și readus în lumină vechea confruntare “existențială” între sentimentul de nedreptate care domină mentalul kurd, din perspectiva aspirației la dobândirea “drepturilor naționale legitime” și obsesia cu care partea turcă a privit comunitatea etnicilor kurzi ca pe o permanentă amenințare securitară și identitară la adresa integrității și stabilității Turciei – o provocare care, în abordările elitelor politice de la Ankara, trebuie definitiv extirpată pe orice cale. Iar acest clivaj a fost adâncit și lărgit, pe fondul războiului civil sirian, de numeroasele ingerințe străine, regionale și extra-regionale, conjugate cu sistemul de alianțe fluctuante și schimbătoare în care atât turcii, cât și kurzii s-au lăsat angrenați, în speranța că actorii implicați în conflict le vor susține pozițiile, abordările și revendicările. Ceea ce nu s-a întâmplat sau a avut loc în mod sporadic, fragmentar și lipsit de viabilitate pe termen lung, atât în cazul părții turce, cât și în cel al independențiștilor kurzi. Nu mai puțin influente au fost, din acest punct de vedere, alianțele pe care taberele în conflict le-au stabilit cu actorii interni de pe eșichierul intern sirian. Căci, în vreme ce Turcia a susținut, cu precădere, opoziția

siriană și formațiunile înarmate ale acesteia în confruntarea cu regimul de la Damasc, secesi-oniștii kurzi reprezentați, în plan politic, de Partidul Unității Democratice Kurde s-a situat pe poziții mai apropiate de regimul Bashar Al-Assad, fapt care a prococat o puternică ruptură a corpusului etnic kurd, între partizanii soluției militare a războiului sirian și cei ai procesului de negociere, îndeosebi după lansarea inițiativelor politice de concepție rusească (procesul Astana) și, mai recent, “procesul Soci”. Iar această situație a constituit, la rândul său, un alt element de acumulare care a contribuit la “deznodământul Afrin”.

Dacă operațiunea “Ramura de măslin” va conduce la o victorie – destul de probabilă - a Turciei, aceasta va însemna mai puțin realizarea proiectelor turcești de creare a unor zone-tampon și de repatriere a refugiaților sirieni din Turcia și mai mult deschiderea unor noi porți către reziliența conflictului militar care, în mod inevitabil, își va pune amprenta profundă asupra evoluțiilor interne din Siria, inclusiv prin inflamarea previzibilă a regiunilor kurde din nord-estul Siriei, la frontiera irakiană și, probabil, și în zone din Kurdistanul irakian. Iar aceasta va însemna, cu certitudine, noi configurări ale frontului sirian și ale procesului de soluționare politică a acestuia, cu toate noile ingerințe externe care se vor produce și care vor îndepărta orizontul atât de așteptat al încheierii războiului.

Cu toate acestea, euforia decidenților turci cât privește obținerea unei victorii “decisive” și fără costuri deosebite, trebuie considerată cu prudență. Mai întâi pentru că, la trei săptămâni de la declanșarea operațiunilor ofensive în zona Afrin, realizările cuantificabile ale armatei turce erau modeste. Zona de front este situată într-un relief dificil, deluros și muntos care, adăugat la condițiile de iarnă, face dificilă angajarea unor confruntări decisive. În al doilea rând, este vorba de faptul că densitatea demografică a zonei împiedică desfășurarea unor atacuri de amploare care s-ar solda cu importante pierderi în rândul civililor, în vreme ce populația districtului Afrin este categoric și deschis ostilă “ocupației turce” a “teritoriului autonom” Afrin ca parte a Kurdistanului de Vest, la fel de autonom (chiar dacă doar

de facto, dar nu și de jure). În al treilea rând, nu trebuie exclus ca milițiile aflate sub umbrela Partidului Muncitoresc Kurd (PKK) să nu rămână indiferente și să se reîntoarcă la războiul de gherilă – brutal și sângeros - pe care de câteva decenii îl poartă împotriva Turciei și pe teritoriul turc. Se poate spune, cel puțin în lumina evoluțiilor din primele săptămâni ale operațiunii “Ramura de Măslin”, că nu se va putea vorbi, în final, de “învigători” și “învinși” reali, ci, mai degrabă, de perpetuarea, pe termen neprecizat a unui nou focar de conflict în Siria care își va pune amprenta și asupra rezultatelor la care se va ajunge, în cadrul “dialogului național sirian” inițiat de Moscova dar la care o bună parte a opoziției siriene și a etnicilor kurzi și au declinat participarea în condițiile în care Rusia și Turcia (ca garante ale “procesului de pace” în varianta rusească, sunt, fie agresoare împotriva minorităților kurzi (Turcia) sau susținătoare ale acesteia (Rusia).

NOTE

1. După ce, la 26 ianuarie, președintele Erdogan, afirma, într-o declarație de presă că “forțele turce îi vor alunga pe combatanții kurzi din zona Afrin, până la frontiera estică dintre Siria și Irak” – ceea ce ar presupune, inevitabil, confruntări între efectivele turce și forțele americane susținătoare ale minorităților kurzi, o zi mai târziu, ministrul turc de Externe, Mevlut Cavusoglu, cerea Statelor Unite să-și retragă “imediat” prezența militară din regiunea nord-vestică Manbij¹ – alt punct strategic situat la nord de Afrin și eliberată, anterior, de către forțele kurde de sub controlul grupării teroriste Statul Islamic. Cavusoglu a mai afirmat că Ankara “dorește să vadă pași concreți și neîntârziați” făcuți de SUA pentru încetarea sprijinului pe care americanii îl acordă milițiilor kurde ale “Apărării Poporului” (YPG). După declarațiile oficialilor turci, consilierul american pe probleme de securitate H. R. Master a transmis Ankarei că Statele Unite vor înceta furnizarea de armament și material militar către YPG., fără a preciza când va avea loc aceasta

2. La câteva săptămâni de la primele acțiuni

ale armatei turce și a Armatei Libere Siriene, "campania Afrin" se derulează mai degrabă ca un război de poziții în care rolul principal îl are aviația turcă de bombardament și unitățile kurde de apărare antiaeriană.

În pofida repetatelor avertismente lansate de președintele Recep Teyyp Erdogan cu privire la "îminenta străpungere" a frontului static din zona Afrin-Manbij și extinderea operațiunilor către zona de frontieră estică dintre Kurdistanul sirian și Irak, atacatorii nu au reușit decât ocuparea vârfului strategic muntos Barsaya, la nord-est de Afrin, precum și a câtorva așezări rurale din regiune, unele dintre acestea fiind recucerite de milițiile kurde. Potrivit unor informații provenind atât de la comandamentul turc cât și de la formațiunile kurde, dar care nu au putut fi confirmate din surse neutre, de la declanșarea operațiunilor și până în primele zile ale lunii februarie, 557 de combatanți și civili kurzi și-au pierdut viața, au fost răniți sau capturați (cf. surselor turce), în vreme ce în rândul atacatorilor s-ar fi înregistrat peste 200 de morți (cf. surse kurde).

3. "Dacă se va dovedi că operațiunea armatei turce în nordul Siriei degenerează către o invazie, aceasta va fi, pentru noi, a problemă reală" a afirmat președintele francez Emmanuel Macron la 31 ianuarie, într-un interviu pentru cotidianul parizian "Le

Figaro. "Dacă această intervenție turcă va fi altceva decât o acțiune de luptă împotriva unei potențiale amenințări a frontierelor Turciei și se va transforma într-o invadare a Siriei, vom avea o problemă reală" a spus președintele francez care a sugerat regimului de la Ankara "să se consulte în permanență cu Europa și cu aliații acesteia".

4. La începutul lunii februarie, numărul total al "teroriștilor" kurzi neutralizați de la începutul operațiilor, se cifra la 616, potrivit comandamentului operativ al forțelor turce angajate în operațiunea "Ramura de măsline".

1. Manbij este un oraș și district situat în nordul Siriei, la mică distanță de Afrin, la 30 km. vest de Eufrat, cu o populație eterogenă formată din kurzi, arabi musulmani sunniți, circasieni, turcomani și ceceni. În ianuarie 2014 orașul a fost cucerit de organizația teroristă Statul Islamic, până în iunie 2016 când, în urma unei puternice ofensive a Alianței kurdo-arabe "Forțele Democratice Siriene (QUSD)", a trecut sub administrație kurdă. La Manbij se află cartierul general al efectivelor americane dislocate în zonă pentru înarmarea, pregătirea și instruirea forțelor kurde aliate. Manbij este un punct strategic a cărui cucerire facilitează avansul trupelor atacatoare către interiorul Kurdistanului sirian (Rojava) până la frontiera estică a Siriei cu Irakul.

"AXA" WASHINGTON - RYAD - TEL AVIV: UN NOU TERMEN AL ECUAȚIEI ORIENTULUI MIJLOCIU?

Dinu COSTESCU

Trăim un timp – și am intrat, noi, comunitatea globală – într-un nou an al marilor prefaceri geopolitice și geostrategice în care este continuată cu acribie cursa celor mari pentru supremație globală. America, înoată, condusă, convulsiv de Donald Trump către un mirific Eden în care nu Creatorul va mai sta de pază lângă pomul cunoașterii, ci, Donald Trump, învăluit în drapelul cu stele pe care scrie "America First" and "Only", Rusia, care, de la cucerirea Berlinului și după ce drapelul monocolor al fostei URSS s-a multiplicat în tricolorul alb, albastru și roșu al Federației Ruse, soarbe elixirul "istoriceii" biruințe în minuscului triumfi geografic numit, de câteva bune milenii, cu apelativul simplu de Siria, China se străduiește, în cel mai pur stil asiatic al lui "tace și face", să se apropie și chiar să treacă mai sus de statutul "China first", și enumerarea ar putea continua – materia primă tematică existând din belșug.

Cumpăna dintre anii 2017 și 2018 a fost marcată de decizia Administrației Americane privitoare la recunoașterea Ierusalimului drept capitală a statului Israel, însoțită de decizia lui Donald Trump de transfer al ambasadei americane de la Tel Aviv în "orașul celor trei mari religii".

Aceste decizii au stârnit puternice emoții și critici atât în lumea arabo-islamică, cât și în rândul aliaților europreni ai Americii, ele fiind resimțite ca o ruptură brutală cu tradiția a șaptezeci de ani de politică a Administrațiilor americane în lumea arabă și în ansamblul regional al Orientului Mijlociu.

Potrivit repetatelor asigurări venite de dincolo de Ocean, segmentul următor al provocării americane și al procesului de realizare a aceluia "big deal" al secolului de care nu odată a vorbit însuși Donald Trump, urmează să intre în lucru, dar într-o formă pe care analiștii nu au întârziat să o semnaleze: Administrația Donald Trump nu

va mai lucra de una singură pentru a aduce palestinienilor pacea, ci în contextul a ceea ce ar putea fi numit o "axă regională" care, alături de Statele Unite, să cuprindă Israelul și Arabia Saudită!. O alianță care, așa cum se va vedea, este gândită nu atât pe ideea negocierilor și a diplomației, cât, cu deosebire, pe ideea de folosire simultană a ofertelor considerate a fi atrăgătoare pentru palestinieni și a șantajului financiar și politic în cazul în care aceștia se vor dovedi reticenți și nedispuși să accepte ideile lui Trump – mai mult poruncite decât propuse spre analiză.

Ceea ce reține atenția în această nouă formulă este faptul că, până nu de mult inamici ireductibili, Arabia Saudită și Israelul își alătură potențialele și le focalizează în jurul abordărilor americane pentru ca, împreună, să-i convingă pe liderii și decidenții palestinieni (și la nevoie să le impună) acceptarea noului plan de pace.

Despre ce anume plan este vorba?

Încă la începutul lunii noiembrie 2017, aflat la Cairo pentru interminabilele tratative de reconciliere cu mișcarea Hamas, președintele palestinian Mahmud Abbas a fost invitat intempestiv la Ryad, de prințul moștenitor saudit Mohammed Bin Salman (MBS) care, potrivit unor surse din anturajul delegației însoțitoare a liderului palestinian, a prezentat un "nou plan" de pace între palestinieni și evrei care stipulează, în principal, acceptul palestinian pentru ca blocurile de așezări evreiești din Cisiordania (Iudeea și Samaria în epicul isrelian) să fie anexate la Israel și trecute sub suveranitatea acestuia, restul enclavelor palestiniene "naționale" și "autonome" din Cisiordania să constituie, împreună cu Gaza, "statul palestinian independent" cu capitala nu în Ierusalimul de Est, ci în orașelul Abu Dis – așezare palestiniană secționată și ruptă de aria "Marelui Ierusalim" prin "zidul de separație" contruit de statul evreu între propriul teritoriu și Cisiordania. Acestui aranjament ar urma să-i fie atașată, potrivit ofertei lui MBS, renunțarea la vechea idee-revendicare a reînțarcerii refugiaților palestinieni și a descendenților lor la căminele pierdute. În schimbul acceptării acestui format, monarhia saudită se angajează să ofere părții palestiniene substanțiale beneficii financi-

are pentru o “dezvoltare durabilă” a “viitorului stat palestinian”. Refuzul unei asemenea oferte ar însemna – Mohammed Bin Salman dicit – încetarea oricărei asistențe financiare saudite – și așa aflată în moarte clinică - pentru Autoritatea Națională.

Se poate lesne constata că planul în discuția a fost refuzat categoric de către Mahmud Abbas, cu atât mai mult cu cât el nu are nimic în comun cu faimoasa “inițiativă arabă de pace” prezentată de Arabia Saudită în anul 2002, care prevedea o recunoaștere și o normalizare panarabă a relațiilor cu Israelul în schimbul retragerii acestuia din teritoriile arabe ocupate în 1967.

Față cu reacțiile ulterioare stârnite în comunitatea arabă de aventuristul prinț moștenitor saudit, acuzat de a fi preluat idei și planuri dictate de Israel, monarhia a regresat în explicații confuze din care se putea înțelege că nu a fost vorba de un plan gândit la Ryad. Atunci unde? S-au întrebat jurnaliștii, neidentificând decât două origini: Washington sau Tel-Aviv. Că așa stau lucrurile și că o cordonare americano-israeliano-saudită există o dovedește și seria de acțiuni, hotărâri și poziții exprimate, în ultimele luni, de Washington, Tel Aviv și Ryad, între care se cuvin amintite:

- La 18 noiembrie 2017, Administrația americană decidea să renunțe la reînnoirea autorizației de funcționare a biroului Organizației de Eliberare a Palestinei (acordată în 1980 și înnoită la fiecare șase luni). În urma anunțului făcut, în reacție, de conducerea palestiniană care avertiza cu suspendarea oricăror comunicații cu Administrația, decizia americană nu a mai fost pusă în practică;

- La 31 decembrie 2017, parcă răspunzând tardiv, “planului” prezentat de prințul Mohammed Bin Salman, Comitetul Central al partidului Likud, de guvernământ, de guvernământ, recomandă grupului său parlamentar din Knesset să promoveze activ ideea anexării coloniilor evreiești din Cisiordania și trecerii acestora sub suveranitate statală a Israelului;

- La 1 ianuarie 2018, Knessetul adoptă o lege care interzice guvernelor israeliene orice negocieri asupra statutului politic, teritorial și demo-

grafic al Ierusalimului, acest lucru fiind posibil doar cu acordul a cel puțin două treimi din numărul parlamentarilor;

- Două zile mai târziu, la 3 ianuarie, într-o postare pe rețeaua Twitter, președintele Donald Trump amenință cu stoparea de către Statele Unite a contribuției financiare la Agenția ONU pentru Refugiați (UNRWA) destinată refugiaților palestinieni, sub motivul că “palestinienii nu mai vor să participe la procesul negocierilor de pace”. La rândul său, ambasadoarea americană la ONU, Nikki Haley, completează anunțul lui Trump, declarând că “Washingtonul va suspenda contribuția financiară “pentru *a-i sili* pe palestinieni să revină la masa negocierilor”. Se cuvine amintit că agenția UNRWA asigură asistență (educație, sănătate, hrană etc.) pentru cca. 5,8 milioane refugiați palestinieni. În vara anului 2017, premierul israelian Benjamin Netanyahu a cerut chiar desființarea Agenției, cu argumentul că aceasta “pavează calea către conflict și nu contribuie la soluționarea acestuia”;

- Retragera din Agenția pentru Refugiați, nu este singulară în măsurile de presiune pe care Administrația Trump le folosește ca instrument politic în contextul unui conflict israeliano-arab, în general și israeliano-palestinian, cu deosebire. Astfel, în luna octombrie 2017, un comunicat al Departamentului de Stat anunța decizia Statelor Unite de a se retrage din Agenția Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), invocând “nevoia unei reforme fundamentale în interiorul organizației”. Un anunț în același sens este făcut, la puțină vreme, și de guvernul israelian, argumentat fiind prin aceea că în cadrul UNESCO “se manifestă continuu poziții anti-israeliene”, argument care nu este decât o cortină pentru acoperirea adevăratului motiv al retragerii și anume primirea Autorității Naționale Palestiniene ca membru cu drepturi depline al UNESCO, oficializat la 31 octombrie 2017;

- Amintim, în sfârșit, că, la 5 ianuarie 2018, Arabia Saudită, împreună cu Egiptul, resping, la Amman, o propunere iordaniană de convocare a unui summit arab extraordinar al statelor membre ale Ligii Arabe care să discute măsurile ce trebuie adoptate de către comunitatea arabă

pentru susținerea drepturilor poporului palestinian și diminuarea impactului pe care rezoluțiile americane în chestiunea Ierusalimului îl poate avea, în sens negativ, asupra procesului de soluționare politico-diplomatică a dosarului palestinian.

Este dificil de prevăzut cât de viabilă sau de pasageră se va dovedi o asemenea "alianță" între regimul wahhabit saudit și statul Israel, sugerată și susținută de Statele Unite. Dacă, pentru monarhia de la Ryad, motivația se circumscrie acerbului conflict existent între regat și regimul teocratic iranian, mai dificil este de crezut că Israelul se va lăsa atras într-o "alianță" care servește, cu precădere, interesele saudite în raport cu starea conflictuală saudită - iraniană. În decembrie 2017, generalul Gadi Eizenkot, șeful statului major al armatei israeliene, declara, pentru situl electronic saudit "Elaph", că "cele două țări (Israel și Arabia Saudită) "nu s-au războit niciodată" și sublinia "disponibilitatea" Israelului de a institui un "schimb de informații" cu serviciile saudite, de natură să contracareze expansiunea iraniană în regiune". La 8 ianuarie, aceeași publicație electronică saudită, publica un interviu cu Iytsak Herzog, președintele Partidului israelian al Muncii și lider al opoziției politice israeliene din Knesset, care, elogiindu-l pe moștenitorul tronului saudit, Mohammed Bin Salman, drept "unul dintre cei mai mari revoluționari ai lumii arabe", își exprima speranța că Arabia Saudită va avea un rol important în deblocarea procesului de negocieri israelo-palestiniene. Simultan, o delegație de 24 intelectuali, clerici și personalități din regatul Bahrein, a efectuat, la inițiativa regelui Hamad, și cu sprijinul fundației Elie Wiesel, o vizită oficială în Israel, pentru "mai buna cunoaștere reciprocă și consolidarea dialogului între culturi, religii și civilizații"

O "axă" aflată în faza de tatonare și ale cărei perspective și obiective rămân, deocamdată, neclare, fiind, însă, știut că niciunul din participanții americani, saudit și israelian nu sunt dipuși să se aventureze în axe și alianțe atâta vremea cât acestea nu vor fi considerate, fără adubii, utile preopiniențelor.

LA ȘAPTE ANI DE "PRIMĂVARĂ ARABĂ": CE FEL DE ORIENT MIJLOCIU?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Pentru lumea arabă a Orientului Mijlociu, trecerea în noul an 2018 înseamnă și împlinirea a șapte ani de la marea ridicare pe care Maghrebul și Mashrequl au cunoscut-o și despre care se vorbește tot mai puțin, iar atunci când memoria vorbește, ea o face în șoaptă și cu timiditate. Orientul Mijlociu – care nu a devenit nici mai "mare" și nici mai "nou" – rămâne acoperit de nori, iar mugurii primăvăratici de la care s-a așteptat un nou miracol al reînvierii s-au ofilit și au fost măcinați de un haos menit, de teoreticieni visători, să zidească noul Eden oriental pe pământul mileniului al III-lea.

Ultimele două decenii din istoria contemporană a regiunii au fost marcate cel puțin de trei manifestări care nu pot fi nici contestate, nici ignorate pentru maniera de evoluție pe acest eșichier complicat și sensibil al geografiei politice.

Este vorba, în primul rând, de panorama relațiilor dintre statele și sistemele arabe de guvernământ, relații care sunt departe de a mai avea o legătură demnă de menționat cu conceptul de panarabism și unitate arabă. Fărămițare pe criterii naționale și prioritatea acordată propriilor politici și interese este sintagma care caracterizează, poate, cel mai fidel, "starea" contemporană a națiunii arabe. Indicatorul nivelului de încredere și "frăție" în interiorul lumii arabe a coborât până către cote îngrijorătoare, regii și președinții arabi se privesc cu suspiciune atunci când nu se spionează unii pe alții și se calomniază fie deschis și direct, fie prin "purtători de cuvânt" atunci când nu se acuză, oficializându-și ruperea punților prin ziduri politice și embargo-uri economice și de altă natură.

În al doilea rând și ca reflectare obiectivă a unei asemenea stări de fapt, Liga Arabă - emblemă, simbol și motor al "acțiunii arabe comune" (*Al-'Amal Al-'Arabiyy Al-Mushtarak*) a încetat a mai fi spațiul de dezbateră, de decizie și de dinamism

În combaterea sfidărilor și amenințărilor la adresa comunității arabe și a securității colective a acesteia. Astăzi, organizația regională arabă, anchilozată în mentalitățile și structurile existente ca atare încă de la crearea Ligii în urmă cu 73 de ani se prezintă mai degrabă ca un barometru fidel al gradului de fărâmițare și scindare al sistemului arab global, cel puțin în comparație cu perioada de maximă afirmare a Ligii în anii '60 – '70 ai secolului trecut.

Vorbind despre proiectele de apărare și afirmare instituțională a unității și solidarității arabe, acestea au devenit de multă vreme fapte istorice care nu mai atrag și nu mai interesează pe nimeni. Uniunea Maghrebului Arab (UMA), este erodată de istoricele divergențe algeriano-marocane legate de cheștiunea suveranității asupra așa-numitei "Republici a Saharei de Vest," în vreme ce, la frontiera răsăriteană a Mashreqului arab, Consiliul de Cooperare al Statelor Arabe din Golf s-a împotmolit din pricina rupturii survenite, în vara anului trecut între Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, și Bahrein (plus Egiptul, afiliat celor trei monarhii din motive pecuniare și interese naționale) pe de o parte și statul Qatar, pe de altă parte. La aceasta trebuie adăugat, la inventarul cauzal al problemelor care erodează unitate acestei organizații sub-regionale, războiul din sudul yemenit al Peninsulei Arabice, inițiat și condus de monarhia de la Ryad, aflată, și ea, într-un acerb război prin interpuși cu regimul teocratic iranian, miza acestui conflict fiind circumscrisă competiției pentru putere și influență regională între sunnismul wahhabit al regatului saudit și "revoluția" šiismului duodeciman al Republicii Islamice a Iranului. În sfârșit, mult mediatizata deschidere a "acțiunii arabe comune" către ansamblul lumii islamice, Organizația Cooperării Islamice, privită, inițial, ca un factor motrice și dinamizator al solidarității și coeziunii pan-arabe și pan-islamice nu a făcut decât să preia și să proclame discursiv un summum de paradigme depășite de vreme și eșuate lamentabil în nisipurile inerte ale acelorași probleme, disensiuni și conflicte care erodează și ansamblul comunității musulmane globale. Cel mai recent exemplu grăitor în acest sens este oferit de summitul islamic desfășurat la Istanbul, la 13

decembrie 2017, ca reacție la decizia americană de recunoaștere a Ierusalimului drept capitală a Statului Israel, reuniunea având o participare de vârf cifrată la prezența a doar 16 șefi de state islamice din totalul celor 57 de țări musulmane membre ale organizației

Pe de altă parte, lumea Orientului Mijlociu este eșichierul pe care se înregistrează cel puțin patru războaie active cu caracter confesional și politico-social intern dar cu reverberații profunde asupra climatului de securitate și stabilitate la nivelul comunității internaționale și este vorba de războaiele civile din Irak, Siria și Libia și de războiul global împotriva fenomenului terorist islamist ale cărui rădăcini sunt adânc împlântate în solul ferertil al societăților cutumiare care alcătuiesc lumea arabă a Orientului Mijlociu. Acestora li se adaugă conflictul deja amintit din Yemen în care se confruntă într-o manieră dramatică "coaliția sunnită arabă" condusă de Arabia Saudită și Republica Islamică Iran. Iar toate acestea, în parte sau în comun, nu sunt străine de marele și istoricul conflict religios dintre "arcu sunnit" și "semiluna šiită, formând o profundă falie care scindează Orientul Mijlociu al zilelor noastre.

Desigur, inventarul racilelor care afectează această parte a lumii este mai cuprinzător și el nu poate fi prezentat exhaustiv în spațiul unui singur articol. Mai interesant ni se pare nu atât întocmirea unui index al divergențelor care brăzdează și inflamează Orientul Mijlociu, cât cauzele care se află la originea acestora și care îi determină chiar pe unii analiști arabofoni să descrie Orientul Mijlociu drept un sistem eșuat și aflat pe o margine de prăpastie.

Se poate afirma, din acest punct de vedere, că ne aflăm în fața unei duble categorii de cauze, respectiv cele cu caracter intern, propriu lumii arabe considerată atât ca un sumum de individualități statale, cât și din perspectiva relaționării dintre acestea și restul comunității internaționale și, cu deosebire, principalele puteri statale ale acesteia, pe de o parte și cauze care vin dinspre "ceilalți", dinspre lumea exterioară celei arabe a Orientului Mijlociu, pe de altă parte.

Fiind majoritare, cauzele intrinsece arealului

Mijlociu arab se regăsesc, în cea mai mare parte a lor, în însăși paradigma regimurilor de guvernare arabe, indiferent de natura conservatoare sau progresistă a acestora și care, încă de la formarea națiunilor-state independente și până după fenomenul “primăverii arabe” și-au făcut un obiectiv programatic din accentuarea exacerbată a regionalismului (*qutriya*) înțeles, aproximativ, în sens de “naționalism” propriu, cetățenesc, în defavoarea conceptului de “naționalism arab” (*qawmiya*) sinonim, aproximativ, conceptului de arabitate și panarabism. A fost vorba, altfel spus, de o lume arabă care, pretinzându-se a fi “națiune unică cu un mesaj etern”, ca în abordările doctrinare ale partidului Baas, a fost constituită din tot atâtea naționalisme delimitate de frontiere statale și, de cele mai multe ori, profund diferite din multiplă perspectivă istorică, tribală, socială, cutumiară, ideologică, economică, politică ș.a.m.d. Astfel s-au putut impune și mai circulă și în contemporaneitate sintagme precum *Tunisia lui* Habib Bourghiba”, “*Siria lui* Hafez (sau Bashar) Al-Assad”, “*Arabia lui* Ibn Saud,” “*Irakul lui* Saddam Hussein” etc. Naționalismul și panarabismul unui Nasser au devenit, progresiv un simplu derivat secundar al “naționalismului districtual” în care regimul, partidul și liderul au constituit un soi de “alfa și omega”, de factotum omnipotent și omniscient, sprijinit de un puternic aparat polițienesc și securitar. Iar rezultatul s-a văzut, între altele, în aceea că în lumea arabă, cu prea puține și la fel de șubrede excepții, nu s-a putut vorbi și este dificil să se vorbească și astăzi de o democrație funcțională, după cum s-a văzut în rapiditatea cu care “primăvara arabă” a înlăturat regimurile longevive și autoritare dintr-o serie de state arabe din Maghreb și, parțial, din Mashreq.

Cât privește cauzalitățile, se poate lesne constata că acestea, au vechi rădăcini în istoria mai vechi sau mai nouă a lumii arabe – de la regimurile coloniale până la ingerințele moderne în problemele interne ale lumii arabe, nu de puține ori încurajate chiar de regimurile Orientului Mijlociu Arab, prin sisteme complicate de alianțe încheiate sau destrămate în funcție de interese conjuncturale.

În atari împrejurări, în care, la șapte ani de la

mișcarea de schimbare începută în primăvara anului 2011, peisajul actual al Orientului Mijlociu, privit într-o perspectivă pe termen scurt, nu pare a inspira speranțe cât privește o “nouă renaștere” a sistemului global al Orientului Mijlociu arab. Aflată într-o criză identitară, dominată de fatalismul “înfrângerii predestinate”, dependentă, în bună măsură de lumea externă și de marii actori aflați pe eșichierul global, incapabilă să identifice în sine însăși resursele necesare unei reforme profunde a gândirii și a viitorului durabil, lumea Orientului Mijlociu, nu are perspectiva largă a înnoirii și a ieșirii din marasmul în care se află. Cel puțin nu în viitorul deceniu.

SIRIA ȘI ORIENTUL MIJLOCIU - 2018

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

I

Analizii care, prin tradiția trecerii de la un an la altul, elaborează bilanțuri ale anului care se încheie și scenarii de evoluție pe durata anului care începe, sunt de acord că o privire restrospectivă asupra peisajului politico-militar, diplomatic și de altă natură, în anul 2017 resimte, în arealul Orientului Mijlociu, amprenta profundă a unor evenimente cu posibile urmări dramatice în registru geopolitic, evenimente în care capul de afiș a fost deținut, în mod deosebit, de următoarele puncte de reper:

- Decizia Administrației americane de recunoaștere a Ierusalimului drept capitală “eternă și unificată” a statului Israel și transferul ambasadei americane de la Tel Aviv în “capitala” celor trei religii monoteiste universale;

- Încheierea existenței entității jihadist-teroriste “Statul Islamic din Siria și Irak” atât ca structură militară, cât și ca prezență activă în geografia fizică și socială a Siriei și Irakului;

- Brusca schimbare de giruetă în politica externă regională și internațională a Regatului Arabiei Saudite, schimbare care reliefează, potivit analiștilor, începutul unei noi “axe” regionale care să alăture regatul saudit, Statele Unite ale Americii și Israelul, pe substratul motivațional al

combaterii “terorismului” și “expansionismului” confesional šiit și politico-militar al regimului teocratic iranien;

- Anul 2017 a cunoscut, în același timp, o dramatică schimbare în ceea ce privește echilibrul de forțe pe eșichierul războiului civil sirian, manifestat, îndeosebi, prin “divorțul” unilateral al Administrației Donald Trum de rebelii kurzi, ascensiunea abruptă a Turciei pe tabla de joc a conflictelor din Siria și din alte zone tensionate ale Orientului Mijlociu, fapt care a permis trioului Rusia-Turcia-Iran să lanseze și să pună în aplicare o nouă strategie care poate fi numită prin sintagma “Astana-Soci” de gestionare controlată (de cele trei state) a procesului de pace în Siria, într-un context în care proiectele americane se mențin, încă, învăluite – intenționat sau inerțial - într-o cuvertură de neclaritate și fluctuație.

II

Pornind de la aceste realități, coroborate cu portofoliul informațional existent la finele anului 2017, se poate previziona, din perspectiva noului an 2018, că evoluțiile regionale pe eșichierul Orientului Mijlociu vor sta, după toate probabilitățile, sub semnul unor momente în care puseele de violență se vor întretaia cu demersurile de calmare și stopare a acestora, fiind de reținut, în acest sens, următoarele considerații:

- Sub impulsul deciziei adoptate de șeful Administrației de la Washington și, mutatis - mutandis al deciziei din 31 decembrie a conducerii partidului israelian Likud, de guvernământ, de a cere parlamentului (Knesset) să promoveze ideea anexării fragmentate și progresive a Cisiordaniei și ca reacție la legea din 2 ianuarie 2018 prin care se interzice guvernelor israeliene să se angajeze în negocieri privind modificarea statutului Ierusalimului, a acest lucru fiind posibil doar cu acordul a două treimi din membrii Parlamentului israelian, este de prevăzut că deblocarea procesului de negocieri între israelieni și palestinieni va continua să rămână la nivel de deziderat și însoțit, pe de o parte de presiuni americane exercitate asupra Autorității Palestiniene și, pe de altă parte, de tentativele acesteia din urmă de

a găsi un înlocuitor al SUA, ca “motor” al procesului de pace, eventual prin orientarea către Uniunea Europeană sau, poate chiar într-o mai mare măsură, spre Federația Rusă;

Observatorii, analiștii și politologii regionali dar și din spațiul geopolitic occidental cred că aceste două mutări făcute de Benjamin Netanyahu, sunt, de fapt, un preambul la “soluționarea israeliană a dosarului palestinian” într-un viitor care nu va mai putea să ofere surprize.

- Toate acestea vor însemna, după o lungă perioadă, din care nu trebuie ignorată influența “primăverilor arabe” și în care cauza palestiniană a fost trecută într-un dens con de umbră, dosarul palestinian va reveni în lumina reflectoarelor politice și mediatice, însoțit fiind de riscul de a se întoarce, lent, la starea anterioară, în măsura în care, palestinienii înșiși și comunitatea arabă și europeană nu vor aduce idei novatoare și nu vor înceta să facă din “cauza palestiniană” o “monedă de schimb” contra unor interese cât se poate de mercantile. Este, totodată, de așteptat o acutizare a tensiunii și conflictelor între palestinieni și israelieni, soldată, ca de obicei în atari conjuncturi, cu victime omenești pe care nimeni nu le va contabiliza decât din perspective partizane, dar nicidecum dintr-o abordare a sensului pe care îl au pietrele palestiniene și gloanțele letale ale Tzahalului;

- În ceea ce ne privește, credem că ne putem aștepta la o dinamizare – sine die – a “încăierărilor” palestiniano-israeliene, violente și discursive, cea ce nu va putea să fie numit, prin ampolare, o veritabilă “intifadă” precum cele două revolte din 1993-1997 (Intifada Al-Aqsa) și 2000-2005 în condițiile în care ura populației alestiniene față de regimul ocupației israeliene nu mai este egalată decât de dezamăgirea față de lamentabila prestație a elitelor palestiniene conducătoare, fie ele “emanate” de lamentabilul “acord de la Oslo”, fie generate de guvernarea din Gaza a Fraților Musulmani rebotezați cu sigla “Hamas”;

- În pofida comentariilor mediatice care fac dorințe din propriile idei, trebuie să ne așteptăm la “aruncarea pe catifeaua verde” de către jucătorii rus, turc și iranian a tuturor atuurilor grele

de care dispun. Nici Rusia nu luptă de dragul lui Erdogan, nici acesta nu e dispus să sacrifice neo-otomanismul pentru neo-țarismul rus și cu atât mai puțin pentru perșii care sunt, istoricește, un revers conflictual al turcilor lui Othman de la care se revendică neo-otomanismul de la Bosfor;

- În ceea ce privește ceața care, de-a lungul ultimilor șapte ani, a învăluit criza siriană, ea continuă să domine și în noul an, dar apropierea discursivă a "păcii siriene" va continua să fie, cel puțin în primăvara lui 2018, un focar de conflict activ. Iranienii se află în Siria, americanii nu vor prezență iraniană, nici rusească, dar își consolidează propria prezență, ambalată în acoperiri diplomatice (diplomați care vor participa la curățirea câmpurilor minate și la instruirea altor...caporali diplomați), așa cum ne anunța generalul-ministru Mattis, rușii o vor o soluție, dar în condiții deja cunoscute. Pacea siriană este, încă o zeiță capricioasă;

- Este de așteptat ca, pe frontul conflictual al Orientului Mijlociu, să asistăm la o amplificare a rolului și dinamismului politic și militar al "trio-ului" ruso- turco-iranian ca jucător principal pe eșichierul Orientului Mijlociu. În acest context este greu de presupus că actorul iranian, își va relaxa pozițiile cunoscute față de problemele conflictuale regionale sau de relaționarea cu comunitatea lumii occidentale și cu Israelu;

- În Irak unde atât guvernul central din Baghdad, cât și responsabilii din Kurdistanul irakian nu ostenesc să descrie relațiile bilaterale în culori dintre cele mai roze, lucrurile, realitățile privite în profunzimea ascunsă de o artificială și fragilă crustă de festivisme anunță, mai degrabă, o continuare și chiar o acutizare a conflictelor dintre Erbil și Baghdad atâta vreme cât nici guvernării federale și nici cei provinciali nu au renunțat la rațiunile care au dus la degenerarea conflictului și nici la condițiile pe care fiecare parte le formulează drept premiză a unei reale concilierii;

- Unul din segmentele sensibile ale Mashreqului arab, respectiv organizația sub- regională a Consiliului de Cooperare a Golfului va continua să fie un focar de tensiuni și instabilitate generată de lupta orgoliilor între regatul

wahhabit saudit și monarhiile aliate, pe de o parte, și micul emirat al Qatarului pe de altă parte, o perspectivă de soluționare a crizei fiind, în continuare, absentă;

- Chiar dacă abordată cu rezerve, posibilitatea unui nou conflict militar între Israel și mișcarea politico-militară libaneză Hezbollah rămâne de actualitate și ea se impune, cu deosebire, după tulburările sociale pe care Iranul le-a cunoscut la trecerea dintre ani și pe care vârfurile ierarhiei de putere în Republica Islamică a Iranului s-au străduit din răzputeri să le prezinte drept rezultat al unor conspirații inițiate și gestionate de "dușmanii poporului iranian" între care, pe un loc de frunte, figurează Statele Unite ale Americii. Departe de a face un pas înapoi, așa cum cer Occidentul și strategii săi, Iranul va continua să-și implementeze politica de sporire a prezenței, influenței și controlului propriu asupra geografilor politice ale Orientului Mijlociu pe care Teheranul le proclamă, deja, drept "spațiu vital" și "coridor de ieșire la Marea Mediterană" pentru proiectele regionale iraniene. Din acest punct de vedere ne putem aștepta, mai curând, ca, departe de a aduce soluții politice dosarelor regionale conflictuale, anul 2018 să aducă cu sine noi răbufniri de violență și tensiuni care, raportate la rapiditatea cu care pozițiile și politice statelor implicate se schimbă, să lunece pe o amenințătoare spirală a războiului regional și multistatal.

III

Pentru Siria și evoluțiile conflictului intern din această țară, atât situația existentă pe frontul politic și militar, cât și pe eșichierul târguielilor pentru o soluționare a crizei, anul 2017 a trecut, cu dificultate, printre norii de incertitudine și de ceață care umbresc perspectivele de încetare a distrugerilor și a vărsării de sânge. Așa cum s-a prezentat panorama războiului intern sirian la trecerea în noul an 2018, aceasta permite aprecierea că, în pofida demersurilor politice – de la Geneva, trecând prin Astana și până la Soci – ceea ce conduce, mai degrabă, la prognoza că noul an, departe de a aduce cu sine sfârșitul de facto și de jure al celor șapte ani de conflict, va aduce în cronica dramaticului război sirian încă

o nouă perioadă de tulburări și de amânări dure-roase a proiectelor privitoare la pace, la reconciliere națională și la reconstrucția unei țări și a unei societăți ruinate.

Se poate afirma că toți actorii – beligeranți, sau implicați de pe margine în acest război - sunt animați de dorința ajungerii la un deznodământ al luptelor și conflictelor amânate până acum, actorii principali în acest sens fiind regimul Bashar Al-Assad și aliații acestuia. Din această perspectivă, în ordinea priorităților se regăsesc campania – în curs de desfășurare – pentru recucerirea orașului și a districtului Idleb din nord-vestul țării care rămân, în continuare dacă nu un fief, atunci, cel puțin un adăpost de tranziție pentru formațiunile înarmate ale opoziției siriene, în frunte cu detașamentele grupărilor islamiste și jihadiste. În aceeași listă de priorități pentru armata regimului se regăsește consolidarea controlului asupra metropolelor Alep și Hama și a zonelor rurale ale acestora, a zonelor rurale din estul și vestul capitalei Damasc, recuperarea din mâinile rebelilor islamisti a câmpurilor petrolifere și gazeifere din regiunea Deir Ezzor din estul țării, la acestea adăugându-se luptele pentru securizarea frontierei statale între Siria și Irak, la est, și între Siria și Iordania, la sud, unde mișcarea islamist-jihadistă este, încă, suficient de dinamică pentru a menține în actualitate starea de război din Siria.

În acest prim trimestru al anului 2018, se poate constata că amenințările securitare pe care le reprezintă formațiunea terorist - jihadistă "Statul Islamic" sunt, încă de actualitate, studiile făcute de prestigioase centre de cercetări geostrategie occidentale și rusești estimând la cca. 2.000 numărul combatanților islamisti care se mai află în poziții de luptă la nivelul de ansamblu al teritoriului sirian. După "curățirea" parțială de activismul jihadist a periferiilor și a zonei rurale a capitalei Damasc, armata națională era, în ultimele zile ale anului 2017 și în primele zile ale noului an 2018, angajată în eliminarea prezenței rebele din vestul Damascului, până în calea de tranzit rutier între Damasc și Beirut, precum și în sud-estul țării, pe porțiuni adiacente frontierei cu Iordania și liniei de demarcație care separă platoul Golan sirian de restul acestuia, aflat, din

1973, sub ocupația Israelului.

IV

Peisajul și morfologia frontului intern sirian, așa cum aceasta se prezenta la finele anului 2017, prezintă substanțiale deosebiri și reasezări geografice în comparație cu situația existentă la începutul aceluiași an.

Debutul anului 2017 a fost caracterizat de următoarea distribuție și componență a forțelor combatante aflate în dinamica frontului:

Rebelii islamisti ai formațiunii terorist-jihadiste "Statul Islamic din Siria și Irak" dețineau sub control 95.320 kilometri patrați reprezentând 51,48% din geografia teritoriului național sirian. Pe locul secund ca amploare umană și logistică, se situau "Forțele Siriei Democratice" (QUSD), o alianță constituită din arabi și kurzi sirieni, susținută de Statele Unite ale Americii și având sub control 35.144 kilometri patrați, adică 19% din teritoriul național, în vreme ce forțele guvernamentale se situau pe locul al treilea, cu o suprafață controlată de 31.419 km.p. (17% din teritoriul sirian), urmate, în ordine descrescătoare, de mozaicul formațiunilor rebele tribale, confessionale, partizane sau disdistrictuale opuse regimului Bashar Al-Assad (23.053 km.p, respectiv 12,4% din teritoriul sirian), unități combatante mercenare străine, alte forțe rebele independente (20.828 km.p adică 11,2% din teritoriul național), apoi forțele turce de intervenție sub numele "Operațiunea Scutul Eufratului" (2.250 km.p, km.p., respectiv 0,13% din teritoriu) .

La începutul anului 2018, forțele guvernamentale, susținute de aliații ruși și iranieni aveau sub control sau sub influență 103.318 km. adică 55,8% din teritoriu, aliața siro-kurdă (QASD) controla 15.500 km.p. (27.4%), în vreme ce organizația teroristă "Statul Islamic" mai deținea controlul în enclave dispartate totalizând 5.600 km.p.(cf. publicația electronică cotidiană "An-Nashra", Antelias, Liban, 2 ianuarie 2018).

Cu sprijinul aviației militare ruse și al efectivelor combatante iraniene, armata națională se afla, în primele zile ale noului an, într-o amplă ofensivă de recuperare a teritoriului aflat, încă

sub controlul forțelor rebele, unii analiști și observatori apreciind că de o încetare generalizată a focului pe frontul sirian se va putea vorbi doar odată cu trecerea în al doilea trimestru al noului an. Ceea ce nu înseamnă și pacificarea Siriei și revenirea acestei țări la normalitate, atâta vreme cât nu se va fi ajuns la o codificare politică a păcii și cât în Siria vor continua să se afle forțele străine ale Federației Ruse, Statelor Unite, Iranului și Turciei.

V

Cu două săptămâni înainte de termenul programat (28-29 ianuarie) pentru desfășurarea, la Soci, a "dialogului de conciliere națională" în Siria, conceput de Vladimir Putin de comună cu Turcia și Iranul, luna ianuarie a fost – chiar dacă nu și în fluxul mediatic de știri – marcată de un încordat climat conflictual între taberele beligerante pe eșichierul sirian care, în ansamblul lor, pun serioase semne de îndoială cât privește credibilitatea declarațiilor festive făcute atât de Moscova, cât și de Washington care vorbeau de "victoria împotriva terorismului", sau de "încheierea misiunilor" pe frontul oriental sirian. Două sunt, în opinia noastră, semnalele care trebuie să rețină atenția și să îndemne la reținere atunci când se vorbește de "victoria siriană".

Este vorba, pe de o parte, de declarațiile venite din partea opoziției siriene – politice și militare, în egală măsură - prin care aceasta, folosind un limbaj care se vrea a fi diplomatic, fără a străluci din acest punct de vedere, vor să spună că nu vor fi prezente la Soci. Nuanțând, atrage atenția faptul că liderul grupării "Al-Nusra" (filiala siriană a organizației Al-Qaida) cheamă, de la egal la egal, opoziția să boicoteze soluțiile pe care rușii (dar nu și americanii) vor să le impună "poporului sirian". O declarație care, subiacent, în luările de poziție ale oficialilor americani a fost "salutară", în vreme ce Moscova o respinge,

devreme ce, cu puține săptămâni înainte, anunțându-și "încheierea misiunii în Siria" Kremlinul evoca tocmai continuarea luptei împotriva Al-Qaida siriană drept argument – unul din mai multele invocate - pentru eternizarea prezenței armate rusești în Siria.

La ora când aceste rânduri sunt scrise, este greu de spus dacă declarația belicoasă a opoziților privind neparticiparea la "dialogul Soci" este o decizie ireversibilă sau doar o simplă giruetă de tactică.

Mai important este, în al doilea rând, un alt element care, dacă se va confirma, nu va fi prevestitor de bine nici pentru sirieni, nici pentru ideea păcii. La 14 ianuarie, Statele Unite au anunțat punerea în aplicare a unui plan de constituire, înarmare și instruire a unei "noi armate siriene" formată din cca. 30.000 combatanți ai alianței "Forțele Siriei Democratice" (*Quwāt Suriya Ad-Dīmūqrātiya* – QUSD), dominată de kurzi și având drept obiectiv declarat, asigurarea controlului pe un teritoriu de peste 35.000 km.p. între malul estic al râului Eufrat și frontierele dintre Siria și Turcia, la nord, și dintre Siria și Irak, la nord-est și la est". Dacă se ține seama de faptul că, la Astana, Statele Unite agreeaseră crearea așa-numitelor "zone de de-densificare" ai căror garanți să fie, de o parte, America (la frontiera sudică cu Iordania și cu Israelul la zona de demarcație dintre Siria și Platoul Golan sirian și "trioul de la Astana (Rusia-Turcia-Iran), decizia Adміністраției Trump răstoarnă, practic, întreaga ecuație a fragilelor premize create (și acceptate

de toți "baronii" războiului sirian) pentru a se putea concentra pe chestiunile soluționării politice.

Care au fost replicile la o asemenea decizie semnată de Donald Trump?

La numai o zi, la 15 ianuarie, prin vocea lui Vladimir Șamanov, șeful comisiei de Apărare al Dumei, Moscova avertiza că măsura anunțată de Statele Unite "nu va rămâne fără o ripostă adecvată", decizia americană constituind, din perspectivă moscovită, "o amenințare directă și inadmisibilă la adresa intereselor vitale ale Federației Ruse", ea urmărind, "răsturnarea regimului sirian, sabotarea demersurilor pentru o soluționare politică a conflictului și o tentativă de schimbare a statu-quo-ului teritorial, demografic și social al Siriei"

La 16 ianuarie, o sursă a Alianței kurdo-arabe QUSD declara că Alianța multistatală antiteroristă condusă de Statele Unite "are în vedere crearea și recunoașterea unui sistem federal de organizare viitoare a Siriei, în care alianța QUSD să constituie o componentă fundamentală în arealul nordic și de nord-est al teritoriului sirian".

Potrivit aceleiași surse (preluată de "As-Sharq, Londra, "Al-Hayat, Londra și Al-Jazeera, Doha) este concepută de Administrația americană drept pilon de constituire, în perspectivă, a unei "rojave" (entitate statală) a kurzilor, întinsă de la Erbil-ul irakian până la țărmul Mării Mediterane.

La rândul său, președinția de la Ankara declara, prin purtătorul său de cuvânt, că decizia părții americane este inacceptabilă, Turcia fiind decisă să continue "cu toată fermitatea" lupta împotriva teroriștilor kurzi, sprijiniți de Administrația Trump sub pretextul securizării frontierelor siriene. Statele Unite doresc să impună, împotriva voinței turce, o prezență kurdă definitivă pe care Turcia nu o va accepta niciodată. La 17 ianuarie și la ora când aceste rânduri sunt scrise, agențiile internaționale de presă vorbeau despre o iminentă "operațiune militară de amploare a armatei turce în Siria, pentru alungarea combatanților kurzi din zonele strategice Idleb-Afrin din nord-estul teritoriului sirian.

La 18 ianuarie, după o convorbire cu omologul său turc Mevlut Çavuşoğlu. Șeful diplomației americane, Rex Tillerson, dezmințea, în termeni confuzi, intenția SUA de a crea "o armată de frontieră" la granița siriano-turcă.

Generalul – demnitar și șef al Apărării americane, Jim Mattis vorbea că, "odată cu începutul noului an, America va avea cu mult mai mulți diplomați pe fronturile de luptă din Siria și Irak". Întrebat, în legătură cu misiunile acestor diplomați pe frontul de luptă ministrul american a precizat că aceștia "vor participa, între altele, la acțiuni de minare și instruire a soldaților din formațiunile QUSD", readucând, astfel în actualitatea, fidelitatea sa față de... "diplomația ca război purtat cu alte mijloace" propovăduită de Carl von Clausewitz.

Declarații aflate, cu bună știință, în contradicție, sau ezitări cât privește calea de urmat, în perspectiva imediată, pe "drumul spre pace?"

În opinia majorității analiștilor, proiectul american în discuție, departe de a aduce un plus de progres în direcția stabilității și păcii, este de natură să deschidă porțile către o perioadă de noi tensiuni și conflicte și să pună sub semnul întrebării chiar și șubredele acorduri realizate la procesul Geneva-Astana privitoare, îndeosebi, la reducerea potențialului exploziv al războiului intern sirian. În același timp, opțiunea Administrației pentru minoritarii kurzi – ca singur partener autohton demn de încredere – aruncă un con de umbră cât privește echidistanța americană în raport cu celelalte formațiuni ale opoziției politico-militare siriene și consfințește decizia politică a Washingtonului de a se impune – după modelul afgan și irakian – ca o prezență militară pe termen nedefinit în Siria ceea ce, în definitiv, șterge orice delimitare între strategia Statelor Unite în problemele conflictuale ale Orientului Mijlociu și proiectele expansioniste ale Kremlinului în aceeași regiune a geografiei politice globale.

Este un truism afirmația că orice pace succesivă conflictelor militare nu poate avea durabilitate decât în măsura în care ea este, în final, o pace politică. Or, la începutul noului an 2018 o asemenea pace politică în Siria rămâne o perspectivă îndepărtată în măsura în care competiția dintre Statele Unite și Federația Rusă se acutizează, fără nici un semnal că beligeranții sunt dispuși să accepte clasică tactică a compromisului. Astfel încât noul an are toate perspectivele de a aduce o nouă și la fel de sângeroasă și distrugătoare prelungire a unui război care a lăsat în urmă aproape o jumătate de milion de morți.

PALESTINIENII ȘI IERUSALIMUL:

NUMAI DONALD TRUMP POARTĂ TOATĂ RĂSPUNDEREA?

Munir SALAMEH, Ramallah

S-au spus și se vor mai spune multe despre decizia noii Administrații americane de recunoaștere a Ierusalimului drept capitală a statului Israel și de transfer al ambasadei americane în Israel de la Tel Aviv în orașul sfânt. Decizia lui Donald Trump a fost etichetată drept un act

“nejustificat”, “nererealist”, o “nouă declarație Balfour” și, în orice caz, o măsură care nu este concepută și nici nu va putea să contribuie la netezirea drumului către o pace echitabilă și durabilă între palestinieni și israelieni. Mai regretabil este, însă, că manifestările de protest care au succedat pasului făcut de Administrație, s-au soldat, cum era și de prevăzut, cu măsuri de contracarare luate de instituțiile israeliene de forță împotriva protestatarilor arabi palestinieni, și cărora le-au căzut numeroase victime – morți și răniți. Dincolo de aspectele juridice ale deciziei americane, se poate vorbi, din acest moment al vărsării de sânge, de o latură etică și de responsabilități. Deocamdată, însă, etica nu se află în relații de cordialitate cu politica, interesele și orgoliile, iar cei care au condamnat sau au dezavuat măsura decisă de Administrația americană – de la indivizi la comunități, organizații internaționale, până la guverne și state, inclusiv din rândul celor care întrețin relații strategice și de alianță cu Statele Unite – au pus întreaga responsabilitate în seama liderului de la Casa Albă. Este un subiect care poate și trebuie să genereze dezbateri și dialoguri îndelungate care nu vor fi fructuoase decât în măsura în care acestea vor fi animate de buna credință, de reținere și de dorința necosmetizată de a identifica un modus operandi pentru ca, în pofida tuturor asperităților și suspiciunilor, să conducă la o soluție pentru istoricul conflict între arabii palestinieni și statul evreu.

Într-un asemenea context se impune, însă, ca preopinienții arabi și palestinieni, să depășească complexul fatalist al “înfrângerii predestinate” al “abordărilor conspiraționiste” și să analizeze, în mod critic și auto-critic, măsura în care ei însșiși poartă o parte – și nu dintre cele mai mici – de responsabilitate în pavarea drumului care, de-a lungul deceniilor, a făcut ca o decizie precum cea adoptată de Donald Trump să devină posibilă. Desigur, nu poate fi nici ignorată nici ocolită realitatea că politicile Administrațiilor care s-au succedat la cârma Statelor Unite ale Americii au dovedit o profundă, constantă și părtinitoare aliniere alături de Israel și de politicile sale de-a lungul celor 70 de ani scurși de la crearea Israelului. Recenta decizie a Administrației Trump,

referitoare la orașul Ierusalim, nu este un lucru nou în tradiția poziționării americane față de lungul dosar al contenciosului arabo-israelian și palestiniano-israelian. Cu două excepții – ce reprezentată de momentul agresiunii tripartitea israeliano-franco-britanică din 1956, împotriva Egiptului și, apoi, determinarea guvernanților israelieni să accepte demararea, în 1990, a așa-numitului “proces Madrid” de negocieri cu palestinienii soldate, trei ani mai târziu, cu semnarea “Acordurilor de la Oslo – nici unul dintre americanii care s-au perindat, ca președinți, în Biroul Oval, nu a exercitat presiuni sau demersuri de natură să determine, din partea guvernanților israelieni, spiritul echității și al justiției distribuite în mod echilibrat în procesul contenciosului cu partea palestiniană, inclusiv prin necesara abținere de la pre-condiționarea procesului de pace sau de la intrinsul program al implantărilor de colonii evreiești în teritoriile administrate de palestinieni.

În aceste condiții, reprezentanții palestinieni au datoriat să răspundă la două întrebări pe care, înaintea altora, le pune populația palestiniană, împreună cu palestinienii din exil: care a fost criteriul care a determinat conducerea palestiniană – a Organizației de Eliberare a Palestinei, a mișcării Fatah și a Autorității Naționale Palestiniene – să accepte pariul pe care l-au pus pe calitatea Statelor Unite de mediator neutru și garant al păcii și, mai mult, să se cramponeze de acest pariu de-a lungul a peste un sfert de secol de la demararea procesului de negociere politică palestiniano-israeliană?

Analiza acestor întrebări nu sugerează în nici un caz că răspunsurile care le vor fi date, trebuie să izvorscă din sau să-i conducă pe palestinieni la atitudini de inamiciție față de Statele Unite care, în definitiv, nu sunt doar o mare putere a geostrategiei și politicilor globale, ci sunt, în același timp, un stat suveran care își elaborează politicile și deciziile în executarea tocmai acestor prerogative supreme ale suveranității naționale în folosul prioritar al societății americane, al prosperității, securității, culturii și stilului propriu de viață.

Pe de altă parte, conducerii palestinieni – fie că

este vorba de Organizația de Eliberare a Palestinei, de mișcarea Fatah sau de Autoritatea Națională – îi revine îndatorirea, dacă nu chiar obligația de a recunoaște că este, la rândul său, responsabilă de forma, conținutul și finalitățile deciziilor americane și aceasta în măsura în care, prin pozițiile sale politice, prin lipsa de coeziune internă și prin distanțarea flagrantă de realitățile profunde ale societății, dar și prin clivajul care separă corpul palestinian, în ansamblu, a contribuit, indirect, la poziționarea Administrațiilor americane față de dosarul Orientului Mijlociu arab și la deciziile și măsurile care au derivat din aceasta.

Nu Administrația americană și nici Israelul, ci conducerea palestiniană a acceptat și a promovat sine-die abordarea, în cursul negocierilor pentru Acordul Oslo din 1993, a unor dosare fundamentale precum cel al Ierusalimului, al refugiaților, al coloniilor evreiești din teritoriile autonome sau al frontierelor viitorului stat palestinian. Amânarea s-a transformat în statu-quo căruia aceeași conducere palestiniană îi este, astăzi, prizonieră.

În același “proces Oslo” strategii și decidenții palestinieni nu și-au fundamentat tactica tratativelor pe reperele de drept internațional, respectiv rezoluțiile pertinente ale Consiliului de Securitate, ale Adunării Generale a ONU și ale organizațiilor și agențiilor internaționale ale Organizației Națiunilor Unite, permițând, astfel, preopinentului la negocieri să eludeze referențialul juridic internațional și să canalizeze tratativele de o traiectorie a tergiversărilor și discuțiilor lipsite de conținut și fundamentare juridică.

Campania diplomatică internațională, nu lipsită de rezultate pozitive cât privește atragerea simpatiei comunității internaționale pentru proiectul statului palestinian și acceptarea acestuia ca membru – observator sau cu drepturi depline – în organizații, organisme și agenții internaționale nu este suficientă pentru a scuza corupția, deteriorarea nivelului de trai al populației din Cisordania și lipsa oricăror inițiative notabile în direcția păcii. Astfel că, aflată într-o stare juridică anormală, adică de pierdere a legitimității datorată paralizării procesului democratic de alegere

a conducerii și a forurilor legislativ și executiv, Autoritatea Națională Palestiniană nu a făcut decât să consolideze percepția negativă care există la nivelul societății palestinienilor și anume aceea că, departe de a aduce mult așteptata pace, Acordurile de la Oslo, din septembrie 1993, au avut drept unic rezultat consacrarea caracterului “perpetuu” al autonomiei și al

Autorității Palestiniene care, la rândul său, a acceptat acest statut al unei tranziții fără perspective de încheiere și fără o viziune clară asupra a ceea ce această încheiere va însemna.

Este evident că starea de imobilism în care se află procesul politic de negociere a păcii cu Israelul nu poate fi atribuită, cauzal, exclusiv statului evreu, unul din factorii decisivi care contribuie la menținerea acestui statu quo regăsindu-se, în primul rând, în lipsa voinței politice din partea elitelor politice palestinienilor – fie că vorbim despre mișcarea islamistă Hamas, fie de Autoritatea Națională, Mișcarea Fatah sau Organizația de Eliberare a Palestinei – de a se angaja într-un serios proces de reconciliere și refacere a unității palestinienilor în jurul unui program unic care să facă din partea palestiniană un negociator credibil și acceptabil.

Astăzi, situația din teritoriile palestinienilor autonome și, punctual, a legitimității Autorității Naționale reprezintă un subiect controversat, dacă nu chiar contestat în mod explicit. Astfel, președintele Mahmud Abbas a fost ales în anul 2005, mandatul său expirând în luna ianuarie 2009, cu doi ani mai înainte de sosirea în Orientul Mijlociu a “primăverii arabe”. Mahmud Abbas și-a prelungit prerogativele cu încă un an, până în ianuarie 2010, termen, de asemenea expirat

fără să se fi creat perspectiva unor noi alegeri prezidențiale. O situație similară este valabilă și în cazul Consiliului Legislativ Palestinian (Parlamentul), al cărui mandat legal a expirat în 2010. Potrivit normelor comune ale oricărei democrații funcționale, legitimitatea legislativă și executivă a Autorității Naționale Palestiniene poate fi contestată. Dar situația de facto existentă în teritoriile autonome sau în legătură cu aceasta – conflictul care opune cele două principale mișcări politico-militare Fatah și Hamas și scindarea pe care acesta a provocat-o în sânul populației palestinienilor, ecoul pozitiv pe care l-a avut recunoașterea statului palestinian de către parlamentele statelor membre ale Uniunii Europene și primirea acestuia ca membru observator al Organizației Națiunilor Unite care au calmat, în bună măsură, tendințele protestatare și revendicative ale populației sau trecerea problemei palestinienilor pe un plan secund în ierarhia priorităților politice ale comunității regionale și internaționale – trebuie abordată și dintr-o altă perspectivă care permite o mai bună înțelegere a “spiritului palestinian”.

Mișcarea Palestiniană are nevoie de ajutor. Și acesta poate fi primit, cu condiția ca, înainte de toate, elitele politice palestinienilor să se ajute pe sine însele.

ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII (MENA) ÎNTRE PLURALISMUL RELIGIOS ȘI ATUURILE GEOPOLITICE

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

Anul 2011, urmat de mobilizarea globală pentru combaterea fenomenului terorist de inspirație doctrinară islamică a marcat, în același timp, debutul unei expansiuni ascendente a islamului politic în contextul peisajului ideologic, politic, social și securitar al Orientului Mijlociu. Acest fenomen a cunoscut o rapidă diseminare în plan geografic, desfășurată pe o largă plajă de mișcări și orientări, de la acaparea puterii politice în Tunisia și Egipt, până la revivalismul acut al extremismului violent bazat pe temelia unei agresive politizări a factorului politic, întruchipată, la apogeu, în forma instituțională a "Statului Islamic" din Siria și Irak..

Fenomenul "primăverii arabe" și conflictele militare și confesionale care i-au succedat au avut, printre alte consecințe, o reproblematică a situației generale a Orientului Mijlociu din punct de vedere geopolitic, prin aducerea în plin plan a unor noi rivalități în configurația geografiei politice regionale, în fruntea acestora situându-se, cu o ofensivitate fără precedent, "războiul prin interpuși" între sunnismul wahhabit saudit și šiismul duodeciman iranian, confruntare care a redesenat în bună măsură echilibrele de forțe și sistemele de alianțe la nivelul Orientului Mijlociu - o rețea în care s-au implicat, în funcție de interese și calcule naționale și ideologice, și alte state mai puțin active, până atunci, în economia conflictuală a regiunii. Și este vorba de Turcia, Egipt, Qatar, ca actori regionali, pe de o parte și de actori extra-regionali având în primul eșalon Statele Unite ale Americii, Federația Rusă și alte state, îndeosebi din arealul geografic al jumătății occidentale a continentului european.

Ingerințele externe simultane sau succesive în evoluțiile de pe eșichierul Orientului Mijlociu și susținerea de către acestea a largului caleidoscop de grupuri sectare și ideologice aflate în relații conflictuale au contribuit masiv atât la adâncirea clivajelor interconfesionale, cât și la apariția unor noi linii de diviziune și fragmentație de na-

tură conflictuală, în vreme ce transformarea argumentelor și legitimizărilor religioase în unelte și instrumente de susținere a luptelor politice și a competiției geopolitice a avut, la rândul său, drept consecință proliferarea unei largi game de extremisme, simultan cu localizarea și polarizarea conflictelor interne din țări precum Siria, Irak, Yemen sau Libia, ceea ce a însemnat, în ultimii ani, chiar punerea în discuție a existenței și a viitorului minorităților religioase și confesionale și a relațiilor de coexistență dintre acestea.

Astăzi, la șapte ani la explozia "primăverii arabe" și la patru ani de existență a "neocalifatului" musulman din Levant, raportul care există între formele de manifestare a religiei și religiozității, pe de o parte, și sfera politicului în regiunea Orientului Mijlociu, pe de altă parte, prezintă trei caracteristici definitorii. Este vorba, în primul rând, de polarizarea religioasă și separarea, pe criterii de ostilitate, între comunitățile religioase, proces care a dus la o multiplicare și diversificare a formelor de relaționare între laic și religios, respectiv între stat și religie, cu toate iradierile conflictuale care derivă din acest fenomen. Este vorba, în al doilea rând, de profundele prefaceri care au survenit în peisajul islamului politic, concretizate, îndeosebi, prin multiplicarea traiectoriilor urmate în procesul evolutiv al acestuia și desfășurate de-a lungul unor coordonate diferențiate mergând de la așa-numitul "islam moderat" până la radicalizare extremă ca în cazul mișcării Fraților Musulmani și a miriadelor de grupuscule extremiste derivate, ideologic și doctrinar, din aceasta, ori, ca în cazul implicării politice a mișcărilor salafiste, sau, în sfârșit, ca în cazul dichotomiei local-global, precum în cazul mișcărilor jihadiste. Este vorba, în al treilea rând, de impactul direct al contextului geopolitic în reconfigurarea relațiilor și poziționărilor între religie și politică, precum în cazul raporturilor dintre šiismul islamic și minoritățile creștine care constituie entitățile confesionale cele mai numeroase în societățile cu demografie majoritară islamică.

*

Există suficiente rațiuni care permit afirmația că regresul înregistrat de radicalismul islamic cu începere din anii '90, adică odată cu încheierea războiului civil din Algeria și pe fondul ciocnirilor violente între entitățile radicale islamiste și regimurile totalitare a contribuit substanțial la apariția și diseminarea rapidă a unor noi forme de manifestare a religiozității între care, nu în ultimul rând, se cuvine menționată apariția unor noi lideri-predicatori proiectați în prim-planul vieții sociale de către televiziuni și mijloacele de socializare, apoi apariția predicatorilor-femei, cu o mare audiență în intimitatea opiniei publice sau, în sfârșit, ascensiunea noului fenomen al implicării și atragerii tinerei generații la islamul militantist prin mijlocirea și sub oblăduirea fundațiilor de caritate, a așezămintelor cu caracter educațional și a diverselor forme de voluntariat în folosul obștesc dar urmărind, în final, derularea intensă a așa-numitei *da'wa* – misionarismul islamic de convertire la activismul și misionarismul religios cu finalitate politică.

În perioada anilor care au precedat declanșarea "primăverii arabe" a putut fi constatată apariția și ascensiunea în societățile arabo-islamice din Orientul Mijlociu și nordul continentului african a unei veritabile campanii de mobilizare religioasă similară celei promovate de televangheliștii americani, dar care, în lumea Orientului Mijlociu, a permis mișcărilor salafiste și neofundamentaliste islamice o activă ofensivă de resuscitare a lecturii tradiționaliste a textelor sacre, dar și de activism social care s-a dovedit, de cele mai multe ori, mai incisiv și mai atractiv decât cel desfășurat de "religia oficială" și de instituțiile statale. Suntem martori la ascensiunea unui curent pe care unii cercetători l-au numit cu sintagma "Islam de piață" care prezintă două fațete contrarii. Pe de o parte, este permisiv la muzica pop și heavy metal, la prezența – timidă – a femeilor în bikiny, pe plaje, la liberalizarea dreptului femeii de a conduce automobilul sau la deschiderea față de introducerea televiziunii și a cinematografului în Arabia Saudită, ceea ce i-a determinat pe unii autori să vorbească de începutul "erei post-islamiste". Pe de altă parte însă, această frondă împotriva tradiționalismului și supremației scripturilor sacre a fost întâmpinată

cu violență de orientările conservatoare islamice care, în ripostă, au declarat toate aceste aspecte drept "*bid'a*", adică născociri nepermise și au readus în îndiscuție termenii de *kufr* și *kāfir* traductibili prin "erezie" și "eretic" – delict care, potrivit rigorismului impus de jurisprudența religioasă islamică este pasibil de excomunicare și, în extremis, de condamnarea la moarte – adică tocmai practicile acreditate și supralicite de către o grupare precum Statul Islamic / Da'ish.

Fragmentarea și polarizarea fenomenului religios în întregul areal al Mashreqului și al Maghrebului arab din nordul continentului african s-a reflectat în mod deloc neglijabil asupra orientării, adaptării și configurării manifestărilor și rivalităților geopolitice în care au fost antrenati, pe de o parte, factorii militantismului islamic politizat – de la mișcările moderate până la cele teroriste conservatoare – și actorii globali aflați în relații de alianțe fluctuante cu actorii regionali. La modelarea manifestărilor cu dimensiune geopolitică a contribuit, în egală măsură, ascendența și expansiunea teritorială și doctrinară a fenomenului terorist propriu grupării Statului Islamic care, pentru prima oară în istoria modernă a societății umane, a impus, în reacție, conceptul de coaliție antiteroristă transnațională și multistatală care, având drept obiectiv declarat eradicarea jihadismului radical, a urmărit, cu aceeași acribie, implementarea unor finalități politice și geopolitice de penetrare și diseminare a influenței și controlului marilor actori în această sensibilă regiune a lumii care, încă o dată, a devenit un pivot al axelor pe care se desfășoară noul război rece și competiția pentru prefigurarea ordinii globale.

Chiar dacă structurile jihadist-teroriste au suferit înfrângeri majore pe fronturile de luptă, este de la sine înțeles că, în regiunea MENA, ponderea, activismul și influența factorului religios nu vor dispărea, căutând, dimpotrivă, noi abordări și noi maniere de adaptare la evoluțiile politice și geopolitice, astfel încât se poate spune că intersecțiile dintre factorul religios și manifestările geopolitice vor continua să se deruleze și să mențină această regiune într-o stare de instabilitate propice pentru orice evoluții imprevizibile.

Cine a atacat bazele militare ale Rusiei din Siria cu "roluri" de drone

Laurențiu SÎRBU

Rusia aruncă cu acuzații în toate direcțiile în încercarea de a descifra cine anume a atacat baza aeriană Khmeimim și baza navală Tartus din Siria cu ajutorul unor drone improvizate, ghidate de dispozitive GPS - în ceea ce pare a fi primul atac coordonat de acest tip din istorie.

Niciuna dintre cele 13 drone încărcate cu obuze nu și-a atins ținta - forțele ruse au respins aceste atacuri cu ajutorul rachetelor anti-aeriene sau prin interceptarea lor cu ajutorul echipamentelor de război electronic, preluând astfel controlul lor direct. În plus, aceste atacuri au venit la mai puțin de o săptămână după un atac asupra unei baze aeriene din Siria în care doi soldați ruși și-au pierdut viața și mai multe avioane militare au fost avariate.

Mass media din Rusia a prezentat pe larg imagini cu atacul forțelor ruse asupra satului Muazzara, de unde au fost lansate atacurile cu drone, susținând că autorii acestora au fost eliminați.

După cum relatează publicația The National Interest, Moscova pare a crede că grupurile militante din Siria din spatele acestor atacuri au beneficiat de asistență din partea unor alte state, inclusiv de imagini și informații provenite de la sateliții de spionaj. Mai mult, Moscova a insinuat că Statele Unite, Turcia și Ucraina ar fi fost implicate în aceste atacuri.

În ceea ce privește Turcia însă, Kremlinul a reTRACTAT imediat orice insinuare când, președintele Putin le-a declarat explicit jurnaliștilor la Moscova că Turcia nu a fost implicată. În plus acesta nici nu a acuzat direct Washingtonul de implicare.

„Acestea au fost doar o serie de provocări cu scopul de a deraia înțelegerile anterioare dintre părțile implicate în Siria. În al doilea rând, acestea au vizat relațiile pe care le avem cu partene-

rii noștri - Turcia și Iran. A fost o încercare de a distruge aceste relații. Avem o înțelegere perfectă a acestui fapt și vom acționa în solidaritate”, a declarat liderul de la Kremlin.

„Este imposibil ca aceste drone să fi fost dezvoltate într-un mod improvizat”, a declarat Gen. Major Alexander Nokikov, șeful Biroului Șefului de Stat Major al armatei ruse pentru Dezvoltarea Vehiculelor Aeriene Autonome, în data de 11 ianuarie. „Aceste drone au fost dezvoltate și folosite de către experți cu abilități speciale dezvoltate în țările ce produc și utilizează în mod sistematic UAV (drone)”.

După cum notează editorul publicației National Interest, Dave Majumdar, ministerul de Apărare al Rusiei nu neagă faptul că majoritatea componentelor folosite pentru fabricarea acestor drone - ce au o rază de acțiune de aproape 100 de km și pot transporta câte 10 bombe de mici dimensiuni - sunt disponibile în comerț. Moscova însă sugerează că modul în care aceste aparate au fost concepute, construite și lansate - fără a menționa muniția specială folosită - reprezintă indicii cum că autorii acestui atac au beneficiat de asistență externă.

„Pentru a produce astfel de drone, unele componente, precum motorul, unitățile de direcție, bateriile electrice, putea fi achiziționate din comerț”, a afirmat Nokikov. „Cu toate acestea, asamblarea și utilizarea acestor componente într-un singur sistem necesită o pregătire specială, o cunoaștere științifică înaltă și o experiență practică în producerea acestor aparate”.

În plus, Moscova susține că softul necesar coor-

donării unui asemenea atac precis asupra bazelor armatei ruse ar fi necesitat informații de navigație specializate - dincolo de informațiile disponibile pe internet. „Pentru ca dronele să poată lansa/utiliza armamentul cu care au fost dotate este nevoie de un software special”, a continuat Novikov. „Grupările militanților ar fi trebuit să primească coordonatele exacte ale țintelor lor și să țină cont de numeroși parametri precum altitudinea, viteza de zbor, direcția și viteza vântului - pentru ca aceste drone să fie eficiente”.

În concluzie, grupările militanților din Siria au capabilități tehnice dincolo de așteptările Kremlinului, iar Rusia nu acceptă posibilitatea ca aceștia să-și fi dezvoltat asemenea capabilități în mod independent.

„Faptul că teroriștii au primit o tehnologie atât de avansată în ceea ce privește asamblarea și programarea dronelor reprezintă o dovadă că amenințările la adresa forțelor noastre nu sunt limitate de granițele Siriei”, a concluzionat generalul rus.

Chiar dacă rușii au aflat de unde a fost lansat atacul și de către cine - satul Muazzara, din zona Idlib, și de către gruparea Ahrar-Ash-Sham - oficialii armatei ruse nu au retractat acuzațiile implicite anterioare cum că Statele Unite au fost complice în acest atac.

„Este o coincidență ciudată că în timpul atacului cu drone asupra bazelor noastre din Siria, un avion de recunoaștere american Poseidon a survolat zona Mediteranei peste patru ore la o altitudine de 7,000 de metri”, a relatat agenția de presă Tass, citând o sursă din interiorul ministerului rus de Apărare.

Mai recent însă, oficialii ruși au insinuat faptul că Ucraina ar fi putut juca un rol în aceste atacuri. „Ar trebui să ne uităm tipul de muniție cu care au fost dotate aceste drone. Acestea transportau explozibil improvizat de dimensiuni mici, de 400g - fiecare dronă transportând câte zece astfel de obuze. Cercetările preliminare au indicat că în compoziția lor a fost folosit un explozibil avansat, de tipul PETN - ce este produs în anumite țări, printre care și Ucraina. Acest tip de material explozibil nu poate fi produs într-un mod improvizat, sau extras din alte tipuri de

muniție”, a declarat Novikov.

Olga Oliker, director în cadrul Centrului pentru Studii Internaționale Strategice, a declarat pentru National Interest că o parte din acuzațiile Rusiei par excesive, fiind determinate de „percepția că sistemele avansate cu care erau dotate aceste drone indică faptul că grupările militante din Siria au beneficiat de asistență externă”, și alimentate de „paranoia ce provine din faptul că Turcia, Statele Unite și Rusia susțin grupări diferite în conflictul civil din Siria”. În plus, mai mulți experți occidentali sunt de părere că Moscova subestimează gradul de sofisticare și expertiza tehnică a grupărilor militante - supraestimând în același timp dificultatea de a obține accesul la tehnologiile necesare unui astfel de atac.

„Ceea ce este surprinzător este faptul că astfel de atacuri nu au avut loc mai devreme”, susține George Beebe, director în cadrul Center for National Interest și fost director în cadrul CIA. „Această tehnologie poate fi achiziționată liber, și contrar afirmațiilor rușilor, nivelul de expertiză necesar pentru a duce la îndeplinire un astfel de atac nu este atât de sofisticat. Statele Unite au adoptat această strategie a atacurilor executate de drone autonome într-un moment când puține țări dispunea de această tehnologie, dar am făcut acest lucru fără a lua în calcul ce se va întâmpla când adversarii noștri și actorii non-statali vor avea acces, în mod inevitabil, la această tehnologie. Atacul din Siria reprezintă o avanpremieră la ceea ce în curând ne va paște și pe noi”, a declarat fostul oficial american.

Una din concluziile acestor atacuri ar putea fi deci că lumea a intrat deja într-o nouă eră „minunată”, unde aproape orice astfel de grup, oricât de mic, are acces la un astfel de armament extrem de sofisticat.

Articol publicat inițial de cotidianul Adevărul, www.adevarul.ro

“DIALOGUL NAȚIONAL SIRIAN” DE LA SOCI: NICI ÎNVINȘI, NICI ÎNVINGĂTORI

Dinu COSTESCU

“Lupta” pentru pacificarea Siriei și competiția între marii actori regionali și internaționali implicați în acest proces se desfășoară de mai mult timp, intensificându-se în ultimele luni ale anului trecut, pe trei principale paliere care, cel puțin aparent, sunt echilibrate cât privește obiectivele și mijloacele necesare de atingere a acestora. Este vorba de “procesul Geneva”, în care, pe baza rezoluției 2254, Organizația Națiunilor Unite apare drept garant al păcii siriene și al acordurilor la care se va putea ajunge în acest sens. Este vorba, în al doilea rând, de “procesul Astana” care este pus sub o triplă garanție din partea Federației Ruse, Turciei și Iranului, cu o simbolică implicare internațională. Cea de-a treia cale este reprezentată de “Procesul Soci” pentru dialog de reconciliere națională în Siria, inițiat de Moscova și pentru a cărui pregătire partea rusă a desfășurat o intensă campanie diplomatică de atragere a susținerii și auspiciilor comunității internaționale.

În acest context, demersurile mediatorului internațional Staffan De Mistura pentru convocarea, la 21 ianuarie, a unei noi runde – a noua – din procesul Geneva, au trecut, vremelnic, pe un plan secund, atenția opiniei publice și a cancelariilor internaționale fiind acaparată de “evenimentul Soci” cu o participare estimată de cca. 1500 de persoane. Despre cine sunt aceștia și după ce criterii au fost selecționați s-a vorbit mai puțin și, mai ales, cu accente critice, în condițiile în care din lista de principiu a participanților au fost excluși reprezentanții unei importante componente a opoziției siriene, respectiv cei ai minorității kurde reuniți sub stindardul organizatoric al “Unităților pentru Apărarea Poporului” și al “Forțelor Siriene Democratice (QASD), care dețin controlul asupra a cca. 35% din teritoriul național sirian.

La sfârșitul lunii decembrie 2017 și odată cu trecerea în noul an 2018, nu au fost puțini

analizii care, încercând, după tradiție, să facă o revenire panoramică la cele mai importante evenimente care au marcat eșichierul internațional și regional, al Orientului Mijlociu, sau la ceea ce poate aduce nou anul 2018, au estimat, poate prea entuziaști, că cele nouă runde ale proceselor Geneva și Astana, precum și, cu deosebire, inițiativa conferinței pentru conciliere națională de la Soci, pe litoralul rusesc al Mării Negre, marchează, pentru Siria, începutul sfârșitului real pentru războiul civil și trecerea la etapa pacificării și reconstrucției unei țări distruse de-a lungul celor șapte ani de război.

În aceste condiții și pe un fundal tulburat în care se regăsesc evoluțiile în desfășurare pe frontul operațiunii militare turce împotriva enclavei kurde Afrin din nord-estul extrem al teritoriului sirian, escaladarea confruntărilor violente în estul oazei Ghouta a capitalei siriene unde au loc, de mai multe zile, intense atacuri ale armatei siriene asupra pozițiilor deținute de formațiuni ale opoziției și absența de la Soci a unei bune părți a opoziției sirienela 29-30 ianuarie au avut loc, în stațiunea turistică Soci de pe litoralul rusesc al Mării Negre, lucrările reuniunii pentru “dialog național sirian”.

Într-o portretizare sintetică a obiectivelor acestei inițiative se pot reține următoarele:

- “Dialogul de la Soci” - conceput ca alternativă opusă și concurențială la “procesul Geneva” (patronat, în spiritul său, de ONU și susținut de comunitatea occidentală în frunte cu Statele Unite) - ar trebui, în viziunea lui Vladimir Putin aflat în pragul unui nou examen electoral prezidențial, să facă din 2018 un an al realizării “păcii politice” în Siria, o pace care să asigure, în același timp, reconcilierea națională dar și menținerea lui Bashar Al-Asad ca o prezență activă în viitoarea configurație a eșichierului intern sirian;

- Impunerea Federației Ruse ca unicul “pacemaker” și, în consecință, monopolizarea de către Moscova a pârghiilor decizionale în geopolitica siriană. Chiar dacă, pe front, glasul armelor continuă să se audă în tonalități acute, Vladimir Putin vrea ca, la pacea politică deja anunțată, să-și adauge în palmares și o încheiere victorioasă,

fie și parțială, a conflictului militar, care să prefațeze intrarea lui Vladimir Putin în cursa pentru un nou mandat prezidențial la apropiatele alegeri din luna martie. O asemenea victorie ar aduce candidatului Putin un valoros capital de imagine, care să fie investit în confruntarea cu opoziției interni și cu inamicii exteriori, inclusiv, sau în primul rând, adversarii jucători în chestiunea siriană pe eșichierul Geneva-ONU. Pacea siriană trebuie să fie, ca atare, o pace rusească prin care, mai presus de toate rundele anterioare de negocieri desfășurate prin capitalele lumii – fie că este vorba de Geneva, de Astana, Viena, Ryad, Bruxelles, Istanbul ș.a.- să nu fie percepute – în comparație cu Soci – decât ca simple trepte pentru revenirea lui Vladimir Putin și a Rusiei în eșalonul de frunte al celor care decid viitorul și soarta lumii la nivel planetar.

La 27 decembrie, după discuții avute în Rusia, cu reprezentanți ai opoziției siriene din “platforma Moscova”, șeful diplomației ruse, Serghei Lavrov, a adresat un avertisment prin care atrăgea atenția asupra consecințelor pe care le pot avea tentativele de tergiversare sau de împiedicare a “congresului reconcilierii naționale siriene” de la Soci. Punerea în gardă făcută de Serghei Lavrov survine după ce, anterior, cca. 40 de formațiuni ale rezistenței armate și ale opoziției siriene politice anunțaseră că nu vor lua parte la congres, poziție argumentată prin aceea că Moscova dorește să transforme acest eveniment într-un prilej de a obține legitimarea de către “toți sirienii” a statu-quo-ului creat prin instituirea unei prezențe militare permanente a Federației Ruse în Siria. În context, Serghei Lavrov a precizat că obiectivul fundamental al dialogului de la Soci îl constituie stabilirea unei largi baze reprezentative de demarare a unui larg proces de reforme constituționale asupra căruia să convină toate părțile siriene implicate în conflictul intern.

Aprehensiunile manifestate de liderii opoziției siriene au la bază suspiciunea că, vorbind despre un dialog la care să participe “toate” componentele etnice, confesionale, tribale, provinciale și sociale ale poporului sirian – așa cum prevede, de altfel, rezoluția 2254 adoptată la “runda Geneva 1” a procesului de negociere, interlocutorii ruși au lansat, în același tomp, necesitatea de

continuare a luptei până la eliminarea formațiunii “Djabhat Al-Nussra” - ramura siriană a rețelei Al-Qaida. Or aceasta este apreciată în mediile opoziției drept un semnal de șantaj al cărui sens este acela că în cazul în care opoziția nu se va angaja în procesul Soci, Rusia are capacitatea și potențialul necesar pentru a-și continua războiul și a obliga forțele opoziției să se conformeze cerințelor procesului de pace așa cum acestea sunt formulate și patronate de Moscova.

Dialogul de la Soci este umbrit și de faptul că Federația Rusă nu a prezentat, încă, spre dezbatere, un proiect clar privind reconstrucția post-conflict. Deși unele mari companii rusești și chineze și-au manifestat, deja, intenția de a se angaja într-un asemenea program, opoziția crede că monarhiile arabe din Golf – considerate a fi principalele deținătoare ale fondurilor de investiții - nu vor fi dispuse să participe la un asemenea proiect pe care Vladimir Putin l-a numit “Marshall-2” atâta vreme cât în Siria se va menține o prezență și influență iraniană și cât Uniunea Europeană și Statele Unite nu au transmis semnale prea încurajatoare cât privește implicarea lor în reconstrucția economiei și societății siriene.

Un motiv invocat de opoziție pentru neparticiparea la dialogul național de la Soci se regăsește și în refuzul regimului sirian de a accepta semnarea, la negocierile de la Astana, a unui acord privind eliberarea celor câteva sute de mii de deținuți în penitenciarele siriene, refuz încurajat și de insuficienta eficacitate a presiunilor exercitate, în acest sens, de partea rusă asupra regimului din Damasc.

În ajunul reuniunii de la Soci, reprezentanții autorităților locale ale “teritoriilor autonome kude” din Siria și-au anunțat neparticiparea, atâta vreme cât Turcia – care, alături de Rusia și Iran, este garant al procesului Soci – este stat agresor și cât însăși gazda reuniunii, Federația Rusă, susține ofensiva turcească împotriva kurzilor sirieni.

În definitiv, ce a dorit și ce a așteptat Federația Rusă de la “procesul Soci”? Și de ce, în ultimele luni, acest subiect nu a lipsit, practic, din nici o luare de poziție oficială discursivă a președinte-

lui Vladimir Putin? Este, desigur, dificil de elaborat un răspuns pertinent la această interogație fără a cunoaște culisele motivațiilor aflate la baza acestor poziții. Ceea ce, însă, ține de domeniul certitudinii este faptul că Vladimir Putin dorește ca în Siria să se ajungă la o soluție politică pusă, înainte de alte considerente, în concordanță cu interesele strategice ale Moscovei în această țară și în regiunea Orientului Mijlociu. La doi ani de la intervenția militară rusească în războiul civil sirian, orice finalitate politică a războiului care ar putea să fie numită “pace” dar care nu ar corespunde, prioritar, intereselor ruse, ar însemna o anihilare a tuturor eforturilor și investițiilor politico-strategice și militare făcute de Moscova în dosarul crizei din Siria. Dar consfințirea finală a “victoriei” ruse în gestionarea evoluțiilor din Siria nu va putea să fie proclamată decât în măsura încetării totale și durabile a oricăror operațiuni militare pe câmpurile de luptă terestre, aeriene și maritime ale conflictului sirian. Iar această “consfințire” va trebui să însemne, din punctul de vedere al lui Vladimir Putin, și o recunoaștere de către comunitatea internațională, în general, și de către Statele Unite, îndeosebi, a rolului Rusiei ca mare putere al ordinii globale și ca factor cu pondere în gestionarea marilor probleme conflictuale active pe eșichierul internațional între care, nu pe ultimul loc, se regăsesc chestiunea Crimeei, cursa nord-coreeană către “clubul nuclear” sau disensiunile existente între Administrația americană și regimul teocratic din Teheran.

Problema, în cazul, “dialogului sirian” și, în speță, al “procesului Soci” este aceea că, în fond, ceea ce dorește Federația Rusă nu corespunde cu prioritățile aliaților săi regionali – Iranul și Turcia – și nici cu ambițiile lui Bashar Al-Assad. Iar acest clivaj nedeclarat va continua să se mențină atâta vreme cât Moscova și Washingtonul nu vor conveni asupra unei împărțiri convenabile a “tortului” sirian. Până atunci, războiul intern din Siria rămâne, pentru toți actorii implicați în politica de expansiune regională, un simplu “dosar” din care lipsesc filele cele mai importante adică dramele sirienilor și distrugerea societății și a statului sirian.

Până în ajunul zilei Z a “dialogului de la Soci”, la

Viena a avut loc, sub patronajul ONU reprezentat de mediatorul Staffan De Mistura, o nouă rundă a procesului Geneva, desfășurată, de data aceasta în capitala austriacă Viena și încheiată, după discuții contorsionate, cu un eșec, dar și cu decizia Organismului pentru Negocieri al Forțelor Opoziției și Revoluției din Siria – cel mai important segment al frontului sirian de opoziție – de a nu lua parte la Conferința de la Soci, lăsând, însă, membrilor săi, libertatea de a participa ca persoane fizice, în cazul în care Moscova le va adresa o invitație în această formă. Runda de la Viena a Procesului Geneva a fost, de fapt, o continuare a unei întâlniri anterioare la nivelul miniștrilor de Externe a ceea ce ar vrea să fie numit prin sintagma “grupul restrâns pentru Siria” sau Grupul G5 pentru Siria”, întâlnire desfășurată în capitala Franței și la care Statele Unite, Marea Britanie, Franța, Iordania și Arabia Saudită au prezentat mediatorului Staffan De Mistura un “non-paper” elaborat la Departamentul american de Stat cu menirea ca, în preajma dialogului de la Soci, să accentueze o dată mai mult rolul “fundamental” pe care ONU îl are și trebuie să-l dețină în procesul de pace, în defavoarea “soluțiilor și inițiativelor individuale”. Documentul propune, în acest sens, ca, în baza rezoluției 2254, să se declare procesul Geneva ca având caracter de continuitate neîntreruptă și să se renunțe, astfel, la practica serialelor formate din mai multe episoade și fragmentate în funcție de “inițiativele și presiunile unora dintre statele implicate în conflictul intern sirian”, Documentul susținut de cele cinci state propunea ca toate negocierile să se concentreze, de acum înainte, exclusiv pe chestiunile constituționale, pe organizarea alegerilor legislative și prezidențiale și crearea în Siria a unui mediu securizat care să permită demararea procesului de tranziție politică. Potrivit unor surse diplomatice europene, acest “non-paper” a urmărit, în fond, cel puțin trei obiective esențiale: împiedicarea Federației Ruse de a “confisca” în favoarea sa sensul și esența “procesului Geneva”, perspectivă în totalitate respinsă atât de tabăra occidentală, cât și de opoziția siriană (Organismul Suprem pentru Negocieri al Revoluției și Opoziției) care, de altfel și-a anulat participarea la lucrările “forumului de la Soci”. În al doilea rând, impunerea negocia-

torului internațional Staffan De Mistura ca principal, dacă nu chiar unic arbitru în demersurile referitoare la perioada de tranziție politică a Siriei de la război către pace, tranziție care trebuie să răspundă, sub umbrela ONU, doleanțelor și așteptărilor celor cinci state semnatare ale “non-paperului” de la Viena; în al treilea rând, asigurarea, în perspectivă, a unui climat juridic care să asigure ca noua constituție și modalitatea de organizare a viitoarelor alegeri prezidențiale din Siria să bareze drumul lui Bashar Al-Assad către structurile Siriei post-conflict. Așa cum era de așteptat, șeful delegației guvernamentale siriene la negocieri, ambasadorul Bashar Al-Jaafari, a respins “en gros și en detail” “non-paperul” celor cinci state menționate, pe care le-a acuzat că “toarnă gaz pe focul Genevei doar pentru a pune bețe în roate dialogului de la Soci”. În consecință, comentariile emanând din mediile opoziției siriene dar și de la principalele cancelarii occidentale au readus în discuție ideea că, prin conferința de la Soci, Vladimir Putin dorește să submineze procesul Geneva pe care să-l utilizeze exclusiv simbolic, doar pentru a oferi o umbră și o legitimare internațională rolului Moscovei în pacificarea Siriei și în configurarea viitoarelor morfologii politice și statale a acesteia.

Textul Declarației Finale a conferinței pentru Dialog Național Sirian Soci, 30 ianuarie 2018

- traducere din limba arabă -

“Noi, participanții la Conferința pentru Dialog Național Sirian, reprezentanți ai tuturor segmentelor sociale, ai forțelor politice și societății civile, ai comunităților etnice, confesionale și sociale din Siria,

La invitația Federației Ruse prietene (sic!), ne-am întrunit în orașul Soci pentru a pune capăt celor șapte ani de suferințe ale poporului sirian, prin realizarea unui consens asupra necesității de salvare a patriei de la confrunatare armată, distrugere socială și economică și pentru recucerirea prestigiului nostru pe plan regional și internațional, asigurarea drepturilor și libertăților funda-

mentale ale tuturor cetățenilor și, în primul rând, a dreptului acestora la o viață sigură, la adăpost de violență și terorism, singura cale pentru atingerea acestor obiective constând în soluționarea politică a tuturor provocărilor cu care se confruntă patria noastră, pornindu-se de la următoarele principii:

1. Respectul și adeziunea deplină la suveranitatea, independența și unitatea poporului și a teritoriului Republicii Arabe Siriene. Poporul sirian nu va renunța la nici o palmă din teritoriul național și va folosi toate mijloacele posibile - juridice și conforme Cartei ONU și dreptului internațional - pentru redobândirea Platoului Golan ocupat;

2. Respectul și adeziunea la principiul suveranității naționale siriene, pe picior de egalitate cu celelalte state, și pe baza neamestecului în treburile interne. Siria trebuie să-și recapete pe deplin locul și rolul său pe arena regională și internațională, ca parte indivizibilă a patriei arabe și în conformitate cu Carta ONU, cu obiectivele și principiile pe care aceasta le stipulează;

3. Poporul sirian este cel care, prin alegeri democratice, va decide independent asupra viitorului său. El are dreptul suveran de a-și alege sistemul politic, economic și social, la adăpost de orice presiuni și ingerințe externe și cu respectarea drepturilor și angajamentelor internaționale ale Siriei;

4. Siria este stat democratic și laic, bazat pe principiul pluralismului politic și al egalității între toți cetățenii, indiferent de apartenență religioasă, etnică și sexuală a acestora. Statul sirian garantează pe deplin supremația legii, separarea puterilor, independența justiției, caracterul multicultural al societății siriene, libertățile civile, inclusiv libertatea credinței și a convingerilor. Statul sirian este condus de un guvern care acționează în cadrul sistemului juridic național și întreprinde măsuri eficace pentru combaterea crimei organizate, a corupției și a abuzului de putere;

5. Puterea este garant al unității naționale și al concordiei sociale, precum și al dezvoltării echilibrate și multilaterale și al repartizării echitabile a reprezentativității la nivelul administrațiilor locale;

6. Funcționarea și consolidarea instituțiilor statale și publice, protecția infrastructurilor sociale, a proprietății private, asigurarea pentru toți cetățenii a serviciilor necesare, în conformitate cu principiile buneii administrări și egalității între sexe. În relațiile cu instituțiile puterii, cetățenii vor beneficia de instrumentele care să asigure supremația legii, drepturile omului și protecția proprietății private;

7. Păstrarea armatei și a forțelor armate care își vor îndeplini misiunile în strictă conformitate cu prevederile Constituției, inclusiv în apărarea frontierelor naționale și a cetățenilor, de orice amenințări externe. Combaterea terorismului și protecția cetățenilor împotriva acestuia, ori de câte ori va fi necesar. În exercitarea misiunilor de securitate și informații necesare pentru apărarea securității naționale, se va acționa în cadul strict constituțional;

8. Respingerea fermă a tuturor formelor de terorism, radicalism, extremism și segregare confesională, combaterea hotărâtă a acestora și asigurarea condițiilor propice pentru diseminarea și consolidarea diversității și pluralismului cultural;

9. Apărarea și respectarea drepturilor și libertăților umane în timp de criză, inclusiv egalitatea și nediscriminarea pe criterii de culoare a pielii, religioase, etnice, lingvistice și sexuale. Asigurarea unui mecanism activ de protecție a drepturilor

politice și a egalității de șanse, inclusiv pentru femei, prin creșterea participării acestora la actul decizional, astfel încât să se ajungă la un procent de 30% al reprezentativității femeii, până la egalitatea deplină între sexe;

10. Se va manifesta un respect deplin pentru societatea siriană și bogata sa identitate națională, istorică, valorică la care și-au adus contribuția toate religiile și civilizațiile pe care Siria le-a cunoscut de-a lungul timpurilor, inclusiv în ceea ce privește conviețuirea între toate componentele și segmentele societății siriene. Protejarea patrimoniului național cultural,

11. Combaterea sărăciei și lupta susținută pentru eradicarea acesteia. Protecția bătrânilor, a păturilor defavorizate, a celor nevoiași, a orfanilor și a celor afectați de război. Garantarea securității și adăpostului pentru toți refugiații și deplasații, protejarea drepturilor acestora și facilitarea întorcerii în siguranță la căminele lor,

12. Protecția patrimoniului național și a mediului, în conformitate cu acordurile internaționale privitoare la protecția mediului și cu declarațiile UNESCO privitoare la distrugerea intenționată a patrimoniului ecologic și cultural.

Noi, reprezentanții bravului popor sirian care a fost supus la suferințe inimaginabile, dar care a luptat cu curaj împotriva terorismului internațional, ne declarăm hotărârea de a readuce în pă-

mântul patriei prosperitatea și propășirea și a asigură pentru toți o viață demnă și netulburată”.

*

Comparând între așteptările părții ruse și chiar ale reprezentanților “întregului popor Sirian”, rezultatele conferinței de la Soci sunt modeste, cel puțin cât privește voința febrilă a Moscoviei de a face din “runda Soci” a dialogului sirian un certificat al “victoriei politice” pe care Rusia s-a grăbit s-o anunțe chiar cu destulă vreme înainte, faptul însuși că reuniunea s-a desfășurat în condițiile în care avioanele rusești și armata națională siriană sunt angajate în violente atacuri pe front constituind un con de umbră, accentuat și de alți factori nu mai puțin importanți dintre care, nu în ultimul rând, absența masivă a opoziției siriene politice și militare, absența principalilor actori internaționali implicați și invitați la conferință (Statele Unite, Marea Britanie, Franța), rolul marginal care a fost rezervat mediatorului Staffan De Mistura și, ipso facto, Organizația Națiunilor Unite și spiritului Genevei, sau conflictul în desfășurare în Kurdistanul sirian care a determinat abținerea de la participare a reprezentanților kurzi etc. Se poate spune că diplomația rusească nu a reușit să aducă la Soci decât regimul Bashar Al-Assad și principalele componente ale opoziției care constituie “platformele “Moscova”, “Ankara”, “Astana” alături de segmente sociale susținătoare ale regimului din Damasc sau susținute de Moscova, Ankara și Teheran. Astfel, mai toți sirienii – membri ai societății civile sau opozanți “moderați” care au defilat prin sălile și culoarele clădirii în care a avut loc dialogul (pe care un jurnalist de la postul qatarez de televiziune “Al-Jazee’a” îl descria a fiind, mai curând, “flecăreală între combatanți aflați în pauza dintre două atacuri”) nu au ezitat să-și manifeste, vocal, admirația pentru Vladimir Putin și Rusia, ai cărui președinte și ministru de Externe nu au întârziat să sublinieze că “toate condițiile sunt împlinite pentru întoarcerea unei pagini tragice din istoria Siriei”. O pagină care a fost întoarsă doar pe jumătate și care, după majoritatea observatorilor, nu a adus nici un progres semnificativ către pace și către consfințirea “victoriei politice” de care vorbea Vladimir Putin.

Așa cum se poate lesne constata din lectura declarației finale a Conferinței, participanții nu au reușit să aducă în discuție și, deci, nici să realizeze un consens sau premisele unui posibil consens, în ceea ce privește probleme majore conținute, de altfel în rezoluția 2254 adoptată în Consiliul de Securitate la 18 decembrie 2015, probleme din care se cuvin menționate, îndeosebi: încetarea focului și implementarea unui armistițiu general care să permită cristalizarea unei soluții politice; dosarul referitor la organizarea de alegeri legislative și prezidențiale sub auspiciile internaționale ale ONU și configurația perioadei de tranziție către pace (care ar fi inclus și abordarea menținerii sau plecării de la putere a lui Bashar Al-Assad.

Singurul palier concret îl constituie acordul asupra constituirii unei comisii permanente pentru reformă constituțională, fără ca detaliile de componență, agendă de lucru și instrumente de aplicare să fi fost menționate. Discutat și convenit, mai degrabă, pe culoarele și în culisele reuniunii, punctul referitor la constituirea comisiei pentru reformă constituțională – care nu a fost inclus în declarația finală, consfințește, de facto, o “monopolizare” a viitorului constituțional al Siriei de către Rusia, Turcia și Iran, prin prevederea care stabilește ca respectiva comisie să fie alcătuită de 150 de membri, selecționați, în proporții egale (câte 50 de membri) de către Moscova, Ankara și Teheran, cu posibilitatea ca mediatorul internațional Staffan De Mistura să modifice, acest număr în plus sau în minus, dar “în limite rezonabile” și agreeate de cele trei țări “garante”. Aceasta înseamnă, practic, eliminarea vocilor “cu adevărat siriene” și înlocuirea lor cu elemente obediente față de politicile și de interesele ale celor trei state menționate.

Caracterul superficial și lipsit de substanță al reuniunii – chiar și în ceea ce privește singurul punct concret nominalizat ca realizare a conferinței, respectiv acela privind crearea unei comisii mixte permanente pentru reformă constituțională, a fost pus sub semnul întrebării chiar la două zile după încheierea “dialogului” și aceasta prin solidarizarea opoziției siriene în a condiționa participarea sa la structura și activitățile comisiei, de punerea acestuia sub

“umbrela” internațională a ONU, condiție cu care nici Federația Rusă, nici regimul Bashar Al-Assad nu sunt dispuși să accepte.

Într-o primă reacție publică a Ministerului sirian de Externe, difuzată de Agenția Siriană de Presă SANA, guvernul sirian “salută rezultatele cu care s-a încheiat dialogul de la Soci, rezultate care au demonstrat că procesul politic de pace nu poate să se desfășoare și să ajungă la rezultatul dorit decât dacă aceasta se realizează sub conducerea siriană și fără nici un amestec străin”

Întâlnirea de la Soci a fost, mai curând, un exercițiu mediatic de imagine menit să pună în lumină “virtuțile” și potențialul “omului providențial” Vladimir Putin pe care rușii vor avea da-

toria să-l reinvestească la viitorul scrutin prezidențial din luna martie. Este un leit-motiv pe care media rusească și, îndeosebi, canalul “Russia Today” l-au promovat cu asiduitate.

Probabil că, după atâtea runde de “negocieri” desfășurate din Europa până în Asia de sud-est și până la Marea Neagră, ultimul “serial sirian” va fi regizat tot pe platoul de unde a început - adică pe frontul din Siria. Precadat, desigur, de întregul circ al negocierilor între aceiași actori pentru care pacea politică siriană este ultimul subiect care interesează.

Începutul sfârșitului pentru criza siriană, de care vorbeau analiștii optimiști rămâne, încă, de parte.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGPO Consulting SRL RO76BRDE080SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 954,80 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Sistemul energetic mondial nu va mai fi așa cum îl știm.

Ce ar trebui să facă România?

Interviu cu Mehmet OGUTCU la Digi24

Cine controlează resursele energetice ale planetei? În principiu, cei care au o strategie pentru asta. Cât vor plăti cei care nu au posibilitatea să se ocupe de securitatea lor energetică și în ce situație este România din acest punct de vedere? Unul dintre cei mai buni analiști din domeniul energetic la nivel mondial, Mehmet Ogutcu, a răspuns la aceste întrebări într-un interviu acordat jurnalistei Digi24 Cristina Cileacu la „Pașaport diplomatic”.

Interviu transcris inițial de digi24TV pe <https://www.digi24.ro/stiri/economie/energie/>

SUA, dacă lucrurile continuă ca acum, vor deveni cel mai mare producător de petrol din lume și vor lua rolul Arabiei Saudite. Dar cel mai riscant lucru din lume este expansionismul Chinei, care va umple golul lăsat de SUA, avertizează expertul Mehmet Ogutcu.

Sistemul energetic mondial nu va mai fi așa cum îl știm de zeci de ani. Trecem într-o eră nouă în care jucătorii și jocul se vor schimba, și la fel și structura prețului, tehnologiilor, finanțelor. Toate companiile și guvernele trebuie să fie pregătite pentru ceea ce urmează să vedem nu doar în 2018, ci și după aceea. Avem o situație energetică nouă, în care, bineînțeles, energia verde va deveni tot mai importantă și va înlocui treptat cărbunele și alți carburanți fosili. Totuși, nu poți ignora cărbunele, chiar dacă este o sursă murdară de energie, este de părere expertul Mehmet Ogutcu. În cazul energiilor regenerabile, tehnologia joacă un rol cumva distructiv. De aceea, trebuie să fii atent la tehnologie, încotro se îndreaptă, și nu trebuie să investești sume uriașe de bani în proiecte impresionante, care

pot deveni redundante sau depășite în următorii 3-5 ani.

În ceea ce privește resursele din Marea Neagră, poate acum NU este momentul să se investească miliarde în activitățile de explorare, în afară de zonele unde suntem siguri că petrolul și gazele pot fi extrase, spune analistul.

Rusia va rămâne principalul furnizor de gaz natural pentru Europa, dar în perspectivă sunt de urmărit Norvegia și nordul Africii.

Gazul lichefiat este, de asemenea, o perspectivă mai ofertantă decât conductele. Poți construi în mai puțin de un an facilitățile plutoare pentru gazul lichefiat, care te pot ajuta să aduci acest tip de gaz oricând ai nevoie.

În privința riscurilor geopolitice în lumea zilelor noastre, cel mai mare este amenințarea care se profilează în legătură cu Iranul, arată expertul în interviul acordat Digi24.

Ce înseamnă securitate energetică? Statele lumii lucrează continuu ca să aibă acces la resurse de energie accesibile și cu prețuri bune. Deși toată lumea este atentă la acest aspect, **cei care au o strategie pe termen lung fac din timp investiții, în funcție de estimările de consum pe care urmează să le aibă. Își securizează astfel atât rezervele, cât și costurile pe care le vor plăti agenții economici și populația.**

Cristina Cileacu: Dle Mehmet Ogutcu, bine ați

revenit la „Pașaport diplomatic”. Ați fost de mai multe ori la noi în emisiune și de cele mai multe ori, când vă invităm, chestiunea este în mod sigur legată de problemele energetice. Să începem cu China, pentru că vedem că de

câțiva ani China cumpără multe resurse, din toa-

tă lumea și de asemenea, investește destul de mult în facilități pentru energie. **Care este marele plan pe care îl are China pentru întreaga lume?**

Mehmet Ogutcu: China este o țară consumatoare de energie, nu este nicio îndoială asupra acestui lucru. Este națiunea cu cei mai mulți membri. De asemenea, este și țara care produce cele mai multe emisii de dioxid de carbon, dacă vorbim despre schimbările climatice. Este al doilea cel mai mare importator de petrol din lume. Din oricare direcție te uiți la ea, China este o putere uriașă, nu doar în geopolitică și economie, dar și în termeni energetici. Iar propria producție de energie nu este suficientă pentru a satisface această economie în continuă creștere, care coboară acum de la 13-14% la 7-7.5%, lucru care este numit „noua normalitate”. De asemenea, încearcă să diversifice producția pe lângă cea de cărbune, pentru că acesta domină economia lor energetică. Așa că au nevoie de mai mult petrol, de mai multe gaze naturale, au nevoie de noi facilități nucleare, dar și de noii carburanți care apar pe piețele internaționale datorită dezvoltărilor tehnologice. Iar China este și liderul mondial în tehnologia mașinilor electrice, în special în domeniul bateriilor. De aceea, China trebuie să iasă în lume și să-și asigure o securitate energetică mai mare. Ce face acum este să investească masiv în țările bogate în resurse, indiferent dacă este vorba de petrol, în Brazilia, Africa, Rusia, aproape peste tot în lume, chiar și în regiunea Kurdistan din Irak, în Iran. Sunt peste tot. Și nu investesc doar în petrol, ci și în gazul natural și cel lichefiat. Iar în ceea ce privește energiile regenerante, este de asemenea lider mondial în termeni de tehnologie, finanțe și aplicații răspândite ale tehnologiilor regenerante în orice aspect al economiei sale. Putem spune deci despre China că este o putere mondială în domeniul energetic și că aduce cu ea nu doar tehnologie și cerere și câștiguri eficiente, lucruri de care China are mare nevoie, dar vine și cu finanțe. **Este singura țară din lume care poate băga sute de miliarde de dolari în economia internațională, așa cum face deja prin inițiativa Belt and Road (n.r. - O centură, un drum), care implică mai mult de 60 de țări și în fiecare an au un buget de 900 de miliarde de dolari, care este inves-**

tit în energie și proiecte de infrastructură. Acesta este motivul pentru care, de câte ori vorbim despre economia globală și proiecte de viitor, **trebuie adusă China în mod obligatoriu în discuție, nu doar ca jucător, ci și ca decident și influențator major în orice decizie care ține de domeniul energetic.**

Cristina Cileacu: Ați menționat tehnologia și dacă vedem că SUA se retrage din Acordul Climatic, de la Paris, putem să spunem despre China că își asigură și poziția de lider mondial în domeniul energiei curate. Cum putem traduce acest lucru în realitate, adică vor conduce lumea la nivel energetic, atât în privința resurselor clasice, cât și a celor noi?

Mehmet Ogutcu: Am citit de curând o analiză interesantă despre riscul în economia globală și sistemul geopolitic, făcută de un analist american faimos și din punctul lui de vedere, **cel mai riscant lucru din lume este expansionismul Chinei, care va umple golul lăsat de SUA.** Este deci o îngrijorare, mai ales în SUA, că, China va umple acest gol la nivel de lider mondial, pe care îl lasă în urmă SUA. Un anume domeniu în această privință sunt schimbările climatice. Cum președintele Trump renunță la toate angajamentele SUA asupra Acordului Climatic și China își intensifică eforturile și intră în peisaj ca lider în negocierile despre schimbările de climă și în implementarea măsurilor. Nu se întâmplă acest lucru pentru că China are o politică benignă care o face să îi pese mai mult de planetă, ci este propriul interes, pentru că China suferă foarte mult din cauza poluării locale și de asemenea, din cauza consecințelor schimbărilor de climă de la nivel global. Din acest motiv, China preia conduce-

rea și până acum, în ceea ce privește tehnologia, în termeni de execuție a angajamentelor și de canalizare a finanțelor spre reducerea emisiilor de carbon și alte cerințe ale economiilor verzi. China este lider mondial în aceste direcții și SUA vor avea dificultăți în a o ajunge din urmă, chiar dacă decid să își schimbe politicile în viitorul apropiat.

Consumul de energie crește sau scade în funcție de mărimea populației și de cât de mult se dezvoltă economiile fiecărui stat. În ultimii ani, harta lumii s-a schimbat din acest punct de vedere. Se spune că atunci când China face schimbări, ele se resimt destul de rapid la nivel global. Iar China, dar și alte țări din regiune, consumă tot mai mult.

Cristina Cileacu: *Am început interviul despre China, dar să ne mutăm spre Europa, deci vom traversa Asia Centrală și țările din Caucaz, unde vedem că sunt multe resurse, dacă vorbim despre petrol și gaz, dar principala problemă este aceeași de mai mulți ani: transportul acestor resurse spre restul lumii.*

Mehmet Ogutcu: Pentru transportul de energie, ce știm acum este faptul că cea mai mare cantitate de energie este produsă în regiuni unde cererea este neglijabilă și trebuie să fie transportată în regiuni unde centrele de consum sunt foarte puternice. Și în acest sens, cred că principalele regiuni din lume în momentul de față sunt China, India, alte economii asiatice și Europa, în multe feluri. Dar în Europa vedem o scădere a cererii, de aceea, deși această descreștere va continua, **Europa va rămâne una dintre cele mai mari piețe din lume pentru energie** și produsele energetice și nu este o nevoie urgentă pentru Europa să aducă petrol, gaz și alte tipuri de energie din Asia Centrală, zona Caspică, estul Mediteranei, sau Iran, Irak, via Turcia, spre Europa. Pentru că **Rusia rămâne principalul furnizor de gaz natural pentru Europa** și cred că acest lucru nu se va schimba pentru mult timp de acum înainte. Apoi, **Norvegia**, care nu este membru UE, este un jucător important în ceea ce privește gazul natural,

în special pentru UE. Urmează nordul Africii, **Algeria, Libia**, care are probleme acum și poate în viitor, și **Egipt**, vor continua să fie furnizori importanți pentru Europa. Apoi este **gazul lichefiat**, care aduce flexibilitate atât pentru piețe, cât și pentru prețuri și contractele semnate deja cu Rusia sau alți producători în trecut. **Poți construi în mai puțin de un an facilitățile plutoare pentru gazul lichefiat (n.r. stațiile), care te pot ajuta să aduci acest tip de gaz ori-când ai nevoie.** Iar prețul ar putea fi puțin mai mare decât gazul obișnuit, dar oferă o flexibilitate uriașă și te ajută să negociezi afaceri mai bune cu producătorii de gaz natural. De aceea, **nu văd niciun proiect imediat pentru aducerea petrolului, gazului sau altor resurse, prin condute, spre Europa, pentru că cererea este limitată.** În mod clar nu este o nevoie imediată pentru petrolul și gazul din Asia Centrală să fie adus în Europa și piețele mari de acum, China, India, Turcia și Uniunea Europeană, au acum o abundență de resurse, un lucru destul de semnificativ de ținut minte, pentru că în trecut vorbeam mereu despre sărăcia de resurse. Acum avem o abundență de resurse, care vin din surse variate. Cumpărătorii sunt regii în piață și dacă luăm în calcul și SUA, care sunt un furnizor major de petrol și gaz lichefiat. În ceea ce privește petrolul, ne așteptăm ca până în noiembrie 2019, **SUA, dacă lucrurile continuă ca acum, vor deveni cel mai mare producător de petrol din lume și va lua rolul Arabiei Saudite care este acum cel mai mare producător din lume.** La fel și în producția de gaz de șist și gradual vor crește și exporturile de gaz lichefiat. Deci **sistemul energetic mondial nu va mai fi așa cum îl știm de zeci de ani.** Trecem într-o eră nouă în care jucătorii și jocul se vor schimba, și la fel și structura prețului, tehnologiilor, finanțelor. Cred că toate companiile și guvernele trebuie să fie pregătite pentru ceea ce urmează să vedem nu doar în 2018, ci și după aceea. Avem o situație energetică nouă, în care, bineînțeles, energia verde va deveni tot mai importantă și va înlocui treptat cărbunele și alți carburanți fosili.

Energia verde cucerește piețele internațio-

nale. Vedem cum deșerturile se transformă în parcuri fotovoltaice, câmpurile, mările și oceanele devin locuri în care apar tot mai multe turbine eoliene, energia geotermală este la îndemână, iar exemplele de resurse regenerabile pot continua. Sunt însă și suficiente?

Cristina Cileacu: *Vedem că energia verde se dezvoltă în țări care au deja acea abundență de resurse despre care vorbești. Dacă este să vă dau un exemplu, Kazahstanul investește foarte mult în dezvoltarea acestor energii verzi. Cât de sustenabilă este această intenție, când vom vedea planeta folosind doar energii verzi?*

Mehmet Ogutcu: Nu cred că se va întâmpla în timpul vieții noastre și chiar puțin mai departe de această perioadă. Cred că este nevoie de orice fel de combustibil. Cărbune, **nu poți ignora cărbunele. Da, este o sursă murdară de energie, dar nu o poți ignora.** În continuare, două treimi din economia Chinei este bazată pe cărbune. Este la fel în Rusia, India, chiar și în SUA, Germania, Japonia, deci cărbunele este important. Nici petrolul și gazul nu sunt de neînlocuit. Ce vreau să spun este că **energiile regenerabile, energiile verzi, își vor crește treptat influența**, care a pornit foarte de jos. Acum, partea de energie regenerabilă la nivel mondial nu este mai mare de 7%. Chiar dacă se va dubla, va fi doar 14%. Deci nu vom avea în totalitate energie verde în sistemul nostru global, dar **ne îndreptăm spre o eră unde partea de piață a acestui tip de energie va crește treptat.** Probabil mai repede decât ne așteptăm noi, pentru că dacă ne uităm la proiecțiile făcute acum 15-20 de ani, nu au prevăzut ceea ce avem deja astăzi. Poate va fi o etapă revoluționară în tehnologie și vom avea o tranziție mai rapidă la energiile regenerabile decât anticipam. Oricum, în cazul energiilor regenerabile, au scăzut destul de mult prețurile. Nu ne puteam imagina așa ceva. Dar și acest lucru este cumva perturbator, pentru că investitorii vor dori să știe în mod clar ce câștiguri vor avea și în cât timp tehnologiile lor vor fi depășite. Dacă este mai puțin de 10 ani, cum pare acum situația, - în fiecare an, din când în când, avem

tehnologii noi care apar pentru vânt, resursele geotermale și energia fotovoltaică - atunci eziți. Este ca Iphone-ul pe care îl ai. Să cumpăr modelul de acum sau să aștept Iphone 11, care va apărea la un moment dat pe piață. De aceea, **tehnologia joacă un rol cumva distructiv în cazul energiilor regenerabile.** Dar, în termeni financiari, nu sunt dificultăți. Cea mai mare parte a fondurilor deja alocate pentru industria hidrocarburilor sunt acum relocate și canalizate spre energiile regenerabile, în cantități semnificative. De aceea, **viitorul nostru va fi al energiilor regenerabile, dar fără să uităm rolul cheie pe care carburanții fosili îl joacă. Și energia nucleară de asemenea va crește treptat și va deveni răspândită în toată lumea**, nu doar în piețele emergente, unde este deja. Dacă ne uităm la imaginea oferită de noile tehnologii, nu mai trebuie să investim sume de peste 20 de miliarde de dolari în centrale nucleare pentru 4, 5, 6 gigawatti. Acum avem reactoare mai mici. Acesta este un alt trend. Pentru a spune acest lucru **trebuie să fii atent la tehnologie, încotro se îndreaptă, și nu trebuie să investești sume uriașe de bani în proiecte impresionante, care pot deveni redundante sau depășite în următorii 3-5 ani.**

Sectorul românesc al Mării Negre a fost locul în care, în 2015, s-a descoperit un zăcămint important de gaz. Perimetrele unde sunt aceste resurse se administrează de diferite companii străine, de la care statul român primește redevențe. Piața va decide dacă începe sau nu exploatarea noilor zăcămint.

Cristina Cileacu: *Marea Neagră, pe care mulți specialiști în energie o numesc „noua Mare a Nordului”. Jucătorii importanți din zonă sunt Rusia și Turcia. Credeți că dacă România va exploata aceste resurse poate deveni de asemenea un jucător, dacă ne referim la exportul de gaze măcar spre Europa?*

Mehmet Ogutcu: Cred că România este deja un jucător important în sud-estul Europei, din multe puncte de vedere, nu doar în energie, dar și geopolitic și economic, dar și ca centru de atracții culturale. Cred că România va beneficia

semnificativ din recente descoperiri din Marea Neagră, pe care le administrează OMV și de care sunt interesate și Chevron și Exxon Mobil. Credem că din 2019 încolo, dacă proiectul merge înainte așa cum este stabilit, **România va avea un surplus de gaz natural și poate exporta până la 4 miliarde de metri cubi**, ceea ce este semnificativ pentru regiune, în mod special în sud-estul Europei. În ceea ce privește petrolul România este deja un jucător major, dar credem că va fi și în cazul gazului natural. Așteptările ca Marea Neagră să devină noua „Mare a Nordului” sunt în atenția tuturor de mult timp și au fost foarte multe explorări atât în estul Mării Negre, cât și în vestul ei și spre Crimeea. Până acum nu s-au descoperit resurse majore, de care să vorbească lumea. Știm că petrolul este acolo, la adâncime mare, dar poate că atunci când prețurile vor crește la un nivel care vor justifica acest gen de explorare, atunci poate ar putea să aibă loc. **Știm că sunt aceste resurse în Marea Neagră, dar poate acum nu este momentul să se bage miliarde în activitățile de explorare de acolo, în afară de zonele unde suntem siguri că petrolul și gazele pot fi extrase**, cum se întâmplă deja, în mod special cum am spus, în privința gazului, în România.

Cantitățile impresionante de petrol și gaz care sunt în Orientul Mijlociu continuă să fie vulnerabile din cauza fluctuațiilor de securitate din zonă. Și pentru că lucrurile sunt legate unele de altele, nesiguranța de aici poate afecta furnizarea lor spre alte state și implicit, securitatea lor energetică, pe termen mediu și lung.

Cristina Cileacu: *Ce spuneți de Orientul Mijlociu, pentru că știm că acolo sunt 48% din totalul resurselor de petrol din lume. Dar este foarte multă neliniște, ca de obicei în zonă. Războaiele din Siria și Irak nu sunt încă încheiate, am văzut că mai recent sunt probleme și cu Iran, poate vom vedea anumite dezvoltări ale acestor evenimente, poate nu. De asemenea, țările din Golf au probleme diplomatice încă nerezolvate. Cine va stabili prețurile după ce această situație se va mai calma sau poate că nu?*

Mehmet Ogutcu: Orientul Mijlociu va rămâne una dintre cele mai instabile zone din lume, care amenință și securitatea noastră, mă refer la siguranță, dar și la securitatea energetică. Ne va afecta viețile, pentru că acolo există potențial pentru dezvoltarea terorismului, care se va răspândi peste tot în lume. **Cred că riscul geopolitic principal în lumea zilelor noastre este amenințarea care se profilează în legătură cu Iranul.** Vor strânge SUA și mai mult șurubul în cazul Iranului, nu doar în privința sancțiunilor, care ar putea duce la confruntări dure. Cred că aceasta este țara pe care trebuie să o urmărim cu foarte mare atenție, pentru că acest lucru va ține pe loc și progresul economic al Iranului, pentru că sancțiunile nu vor fi integral ridicate și va avea dificultăți în a-și vinde produsele energetice și în atragerea de investiții mai multe în economia lor săracă în lichidități. Ce se va întâmpla în Siria este de asemenea de importanță critică pentru fiecare dintre noi, în termeni de riscuri geopolitice. Iar Rusia este acum cel mai mare jucător din zonă, datorită prezenței sale militare, au baze terestre și navale și susțin regimul din Damasc. Este o regiune pe care trebuie de asemenea să o urmărim și de asemenea și criza în creștere dintre israelieni și palestinieni va fi un alt punct dur în 2018. Toate acestea vor afecta semnificativ, „jocul” energetic din regiune. Regiunea la care te referi, Orientul Mijlociu, va continua să fie o sursă de probleme atât pentru ea însăși, cât și pentru țările de din afara ei.

STRATEGIA AMERICANĂ DE SECURITATE: SI VIS PACEM, PARA BELLUM ?

Dinu COSTESCU

"My fellow Americans,

The American people elected me to make America great again. I promised that my Administration would put the safety, interests and well-being of our citizens first. I pledged that we would revitalize the American economy, rebuild our military, defend our borders, protect our sovereignty, and advance our values (...) The whole world is lifted by America's renewal and the reemergence of American leadership (...) My Administration's National Security Strategy lays out a strategic vision for protecting the American people and preserving our way of life, promoting our prosperity, preserving peace through strength and advancing American influence in the world (...) We will promote a balance of powers that favors the United States, our allies and our partners (...) Most of all, we will serve the American people and uphold their right to a government that prioritize their security, their prosperity and their interests. This National Security Strategy puts America First"

Rândurile de mai sus redau spicuri din primele și ultimele paragrafe din "Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite ale Americii" (*National Security Strategy of the United States of America*) care, sub sigla și sub semnătura președintelui Donald Trump, a fost dată publicității în luna decembrie 2017, la încheierea unui prim an de mandat prezidențial și sub semnul viziunii pe care cel de-al 45-lea președinte al Americii o are întrucât privește nu doar strategia de securitate națională înțeleasă stricto-sensu, cât și în semnificațiile conceptuale și pragmatice ale proiectelor pe care semnatarul "Strategiei" le are în vedere pentru îndeplinirea promisiunilor electorale de a face ca lumea globală să trăiască, cel puțin în următorii trei ani, într-o realitate pe al cărei fronton să fie încrustate sloganele fundamentale "America First" și "A Greater America".

Așa cum era de așteptat, reacțiile stârnite nu doar de conținutul în sine al "Strategiei de Securitate Națională," ci și de poziționările politice atipice ale lui Donald Trump de-a lungul primului său mandat în fotoliul din Biroul Oval, au fost pe cât de numeroase, pe atât de variate cât privește modul de receptare și interpretare a lor, nelipsind dintre acestea nici discutabila referire la o similitudine ideatică cu tradiționalul imn al germanismului "Deutschland über Alles" (Germania mai presus de toți), pus într-o relație la fel de discutabilă cu expansionismul nazismului hitlerist. La urmasurilor, America, pe deasupra reperelor sale istorice întruchipate de cei 44 de președinți care s-au succedat la White House, a fost și rămâne o mare putere și aspirațiile sale de a deține și a-și consolida statutul de unic pol de putere globală nu sunt fundamental diferite de ambițiile celorlalte state care, de-a lungul secolelor, au aspirat la a deține același statut, inclusiv prin confruntarea dintre deținătorii sau aspiranții la conducerea lumii, făcându-se, prin însăși asemenea aspirație, ținte ale adulației sau calomniei, după împrejurări.

*

În toiul furtunii stârnite de declarația prin care Donald Trump recunoștea, la 6 decembrie, Ierusalimul drept capitală a Israelului, cu tot cortegiul de reacții care au împărțit lumea (sau, mai exact, o mică parte a lumii) între susținători și adversari ai viziunilor lui Donald Trump,

punerea în circulație a noii strategii de securitate națională a "Americii first", a avut, prin contextul temporal, o contribuție evidentă la intensificarea și exacerbară discursului polemic care – pentru prima oară, în ultimele decenii – a acaparat și spațiul Consiliului de Securitate și al tribunei Organizației Națiunilor Unite de la care – alt fapt rar – s-au rostit amenințări și avertismente cu iz de șantaj financiar împotriva acelei părți a comunității internaționale care nu ar respecta cunoscuta lozincă a lui Lenin și a lui Bush Junior: "cine nu este cu noi este împotriva noastră". Toate cele întâmplate și copios mediatizate oferă o sinteză a "stării americane" contemporane în raport cu alteritatea lumii non-americane, pe de o parte și cu o parte deloc calmă și în permanență ebuliție a acestei lumi a anului în care am intrat nu de mult.

În acest context, documentul privitor la Strategia de Securitate Națională a Administrației Trump oferă un cadru mai sintetic al poziționării Statelor Unite ale Americii în ambianța internațională, cadru care, în același timp, lasă sub semnul incertitudinii și al neclarității o serie de probleme deloc lipsite de importanță pentru politica externă și strategia securitară americană. Iar asemenea neclarități pot fi explicate, pe de o parte că, așa cum a demonstrat atât în campania electorală, cât și în primul an de mandat prezidențial, Donald Trump, venit din lumea afacerilor, nu are anvergura unui strateg, a unui gânditor și a unui analist experimentat în problemele fundamentale ale diplomației și artei diplomatice, iar, pe de altă parte, între președinte și corpul său de consilieri în domeniul apărării și securității naționale nu există o armonizare funcțională, locatarul de la Casa Albă având, mai degrabă, drept punct de refer, ideile și prejudecățile proprii care, nu de puține ori, puse în practică, au avut rezultate contrarii care au impus corecturi ulterioare, cu impact asupra gradului de credibilitate cât privește competența și realismul său. În general, este de observat că, prin conținutul și forma sa, documentul în discuție se distanțează, din multe privințe, de orientările tradiționale și

consecvențe ale tuturor Administrațiilor anterioare care s-au succedat la Casa Albă, orientări concentrate preponderent în jurul ideii de edificare și impunere a unei Americi ideale care să se impună lumii drept "puterea absolută aducătoare de bine" (așa cum o descria Barack Obama), sau "orașul-far care iradiază lumină", potrivit expresiei lui Ronald Reagan.

Discursul lui Donald Trump nu agreează o asemenea stilistică decorativă. În abordarea strategică a actualului președinte, lumea este un univers ostil, prea puțin legat de America prin interese comune, egoist și interesat doar de exploatarea și consumul, în beneficiul propriu, al capacităților și energiilor de care dispune America. Strategia lui Donald Trump nu își propune să ofere un mesaj messianic care să cheme la crearea "binelui comun" și la edificarea unui viitor al egalității de șanse. Din acest punct de vedere, Susan Rice, fostă consilier pentru securitate națională sub Administrația Obama, aprecia, într-un articol pentru "New York Times" din 20 decembrie, că "strategia de securitate națională a lui Donald Trump reprezintă o ruptură cu vechile tradiții republicane și democratice, prezentând o imagine întunecată și înfricoșătoare a unei lumi contemporane prin excelență primejdioasă. O lume formată din state ostile și amenințătoare, în raport cu care strategia lui Donald Trump nu pomeneste nimic despre idealurile de acțiune pentru libertate și prosperitate comună, care, în toată perioada de după ultimul Război Mondial, au constituit coordonatele de temelie ale politicii externe americane".

Despre viziunea strategică în domeniul securității naționale s-a scris și, cu siguranță se va mai scrie mult, luându-se în considerație faptul că ea vizează o politică de poziționare a Americii într-o lume imprevizibilă și în continuă schimbare. Din această perspectivă nu este lipsită de importanță analiza modului în care strategia de securitate națională proclamată de președintele Donald Trump abordează segmentul militar al politicii unei superputeri care, din perspectiva președintelui, se află într-o cursă austinită de căutare și identificare a inamicilor, existenți sau care ar putea să apară.

*

Dacă, sub mandatele unui George W. Bush sau Barack Obama, documentele privitoare la strategia americană de securitate națională porneau, în general, de la ideea-pivot potrivit căreia Statele Unite, ca unică super-putere a lumii, are și trebuie să mențină capacitatea de a duce un “război continuu” oriunde și împotriva oricărei amenințări, indiferent de locația acesteia pe harta globală, viziunea lui Donald Trump se distanțează fără echivoc de o asemenea abordare, pentru a proclama ideea că rolul puterii militare (ca și al diplomației) americane nu mai este acela de a “face ordine în lume”, ci de “a apăra interesele poporului american”. Dintr-o perspectivă care nu este străină de conceptul “real politik” – promovat, la vremea lor, de Henry Kissinger și de Zbigniew Brzezinsky, Donald Trump identifică, de la bun început, trei categorii de provocări și amenințări cărora America și strategii săi va trebui să le găsească antidoturi și terapii:

- Rivalitatea și relaționarea conflictuală cu Federația Rusă și China, care “încercuiesc” Statele Unite și acționează pentru limitarea și subminarea puterii și influenței acesteia;

- Amenințări regionale dominate, în Asia, de Regimul comunist al Coreei de Nord și, în Mashreqlul Orientului Mijlociu, de regimul islamist teocratic iranian;

- Fenomenul terorist jihadist, alături de criminalitatea transnațională organizată.

Afirmând că dacă Statele Unite nu mai sunt unica super-putere militară a lumii, America deține, în schimb, o putere predominantă, din acest punct de vedere, de unde derivă și imperativul, subliniat în doctrina de securitate națională, de menținere a acestei ascendențe militare cel puțin prin raportare la principalii “inamici statali” evocați nominal, respectiv, pe de o parte, China care aspiră la excluderea influenței și prezenței militare, economice și strategice din zone de interes atât pentru Washington, cât și pentru Beijing și, pe de altă parte, Federația Rusă, acuzată, între altele, de a acționa pentru subminarea influenței americane în lume, inclusiv prin sabotarea relațiilor dintre

Statele Unite și aliații sau partenerii din diferite regiuni ale geografiei politice planetare. În acest context, Donald Trump se distanțează de “doctrina Wolfowitz” care consideră Uniunea Europeană ca pe un concurent strategic, noua doctrină plasând comunitatea europeană ca pe un partener și, din perspectivă securitară, ca pe o completare și o prelungire a NATO. Ceea ce a atras atenția criticilor este abordarea “negustorească” de către președintele Trump a cooperării militare: președintele american pornește de la premiza că toți “prieteni” și “aliații” Americii se află într-o stare generală de panică față de posibilitatea unor atacuri dușmane – așa cum le imaginează liderul american – și au nevoie de ajutorul salvator al Americii. Dar America lui Donald Trump este America condusă după principiile pieței: cine plătește, primește ajutor! Impunerea unui anumit procent din bugetele naționale ale “prietenilor și aliaților” drept condiție pentru ca aceștia să beneficieze de umbrela protectoare a Statuii Libertății se înscrie în această logică. Ce se întâmplă, însă, cu aliatul care, fidel fiind strategiei americane nu își permite, din varii motive, să susțină factura?

Analistii au abordat, în acest context, și “penumbra” în care noua strategie americană de securitate menține un vechi principiu al doctrinelor militare, în general și al cele americane, cu precădere. Potențialul de forță al Americii – ne spune Donald Trump – nu va mai fi utilizat decât în cazul și doar împotriva surselor potențial amenințătoare pentru securitatea națională a poporului american. Dar fără a preciza criteriile după care vor fi decise realitatea și amploarea unor asemenea pericole, noua strategie americană este la fel de veche ca toate doctrinele de până acum ale Administrațiilor americane care propovăduiesc așa-numitele războaie preventive din care nu lipsesc cele declanșate de George W. Bush în Irak și Afghanistan, de Barack Obama în Siria sau pe care Donald Trump însuși le preconizează – fără a exista, propriu zis, un “casus belli” – împotriva unor state “rebele” precum Iranul, Venezuela, statele furnizoare de curenți emigraționiste ș.a. Altfel spus, este vorba de un discurs care preia și

continuă teorii pe care America le-a pus cu consecvență în aplicare în toată perioada premergătoare Administrației Trump: războiul de descurajare preventivă sau impunerea prin forță a democrației și a criteriilor valorice “made in America”

Strategia de securitate națională americană este, în abordarea președintelui Trump, desfășurată pe două paliere, în sensul în care, nimic nu trebuie omis din ceea ce poate contracara amenințările potențiale din partea “statelor inamice”, pe de o parte, în vreme ce, în cazul aliaților (care, totuși, amenințați fiind, în principiu, pun la dispoziția mașinii de război americane, potențialul uman, teritoriul pentru instalarea unei prezențe americane permanente și alte resurse logistice și umane) dar care, pentru a beneficia, în contrapartidă, de susținerea americană proclamată discursiv, trebuie “să plătească”, după cea mai elementară logică a omului de afaceri, fie cu sporirea contribuției din produsul intern brut la cote greu sustenabile, fie prin intensificarea efortului de apărare care presupune achiziționarea de tehnică, know-how sau instruire – asigurate, desigur, contra plată de... aliatul american. Din acest punct de vedere. Donald Trump procedează la o răsturnare fundamentală a concepției privitoare la locul și funcționarea industriei americane de apărare: înnoirea și sporirea calitativă și cantitativă a arsenalului militar al Americii, președintele Trump privește această chestiunea de la extremitatea opusă: industria americană de război nu va mai fi un vânzător al produselor sale către statul federal, ci statul va trebui să fie acela care lansează oferte fie pentru nevoile proprii fie pentru satisfacerea unor contracte externe. Afacerile cu armament, în valoare de sute de miliarde de dolari, parafate de Donald Trump încă în primul an al mandatului său, cu parteneri care încalcă principiile moralei americane privitoare la libertățile și drepturile cetățenești și umane, dar care dispun de fonduri financiare și energetice, exprimă îndeajuns de clar o asemenea viziune strategică.

În materie de *intelligence*, textul “Strategiei de Securitate Națională” nu face, în liniile sale

esențiale, decât să preia teoriile și aserțiunile fostului consilier prezidențial pentru securitate națională, generalul Michael Flynn, privitoare la re poziționarea nu numai a Agenției Centrale de Informații (CIA), ci a întregii “comunități de informații”. obiectivul acestei reorientări regăsindu-se nu doar în descoperirea și identificarea multiformă a amenințărilor existente, ci, mai ales, în capacitatea de anticipare a mișcărilor strategice avute în vedere de rivalii Americii și de analiză pertinentă a semnificațiilor și consecințelor acestora. Altfel spus, pentru Președintele Donald Trump, contează mai puțin rolul pe care tehnologia GPS și a gadget-urilor tradiționale îl pot avea, ci “cantitatea” de analiză, interpretare și pragmatism decizional pe care toate acestea o facilitează.

Abordând domeniul de abordare regionalizată a viziunii strategice semnată de Donald Trump, documentul nu oferă, în opinia noastră elemente substanțial noi, cu excepția, poate, a relațiilor cu Australia, India și Japonia subordonate și acestea, imperativului de contracarare a ambițiilor mondialiste ale Chinei generalului-președinte Xi Jinping.

În sfârșit, în legătură cu problemele și sfidările securitare ale Orientului Mijlociu reținem aspectul de “noutate” potrivit căruia, “experimentu” jihadismului întruchipat de Statul Islamic demonstrează că problemele și provocările generate de această parte a lumii nu se datorează nici Israelului, nici ocupației israeliene, nici perpetuării spinoasei probleme palestiniene, ci fenomenului jihadist islamist și ideologiei acestuia. Și, desigur, Iranului teocratic care refuză negocierile (în sensul în care acestea sunt înțelese de Administrația Trump).

În pofida aparențelor create de o primă lectură, strategia de securitate națională americană semnată de Donald Trump este îndelung elaborată din punct de vedere tehnic, ideologic și filosofic. Rămâne ca realitățile în desfășurare să discearnă mai convingător între ceea ce este cu adevărat nou și ceea ce este “aceeași Jeanette cu altă coafură”.

TOP 100 SIPRI AL COMPANIILOR PRODUCĂTOARE DE ARMAMENT ȘI FURNIZOARE DE SERVICII MILITARE, 2016

Aude FLEURANT, Alexandra KUIMOVA, Nan TIAN, Pieter D. WEZEMAN și Siemon T. WEZEMAN

DATE CHEIE

- Vânzările de armament din anul 2016 ale companiilor producătoare de armament și furnizoare de servicii militare incluse în Topul SIPRI 100 (excluzând China) sunt în valoare totală de 374, 8 miliarde de dolari. Suma reprezintă o creștere de 1,9% față de anul 2015 și primul an de creștere consecutivă în topul 100 al vânzărilor de armament după cinci ani consecutivi de scădere.

- Vânzările de armament ale companiilor americane din Topul SIPRI 100 au crescut cu 4 % până la 217,2 miliarde de dolari în anul 2016. Având 38 de companii incluse în Topul SIPRI 100 pentru anul 2016, SUA a realizat 57,9% din totalul vânzărilor de armament din Topul 100.

- Vânzările producătorilor vest-europeni de armament din Topul 100 au rămas constante în anul 2016. Totalul vânzărilor este de 91,6 miliarde de dolari – înregistrând o creștere de 0,2% față de anul 2015.

- Vânzările de armament ale companiilor rusești din Topul SIPRI 100 au continuat să crească cu 3,8% ajungând la 26,6 miliarde de dolari în anul 2016. Cu toate acestea, rata de creștere a scăzut pentru al doilea an consecutiv.

- Companiile sud-coreene din Topul 100 și-au sporit vânzările de armament ajungând la 8,4 miliarde de dolari în anul 2016.

Vânzările de armament ale primelor 100 de companii din lume producătoare de armament și furnizoare de servicii militare (Topul 100) au fost în valoare de 374,8 miliarde de dolari în anul 2016 (Vezi tabelul 1). S-a înregistrat o creștere de 1,9% față de anul 2015 (cifrele exclud

China, vezi Chenarul 1).¹ Acesta este primul an cu creșteri în Topul 100 al vânzărilor de armament după cinci ani consecutivi de scădere. Vânzările de armament din Topul 100 pentru anul 2016 sunt cu 38% mai mari decât cele realizate în anul 2002, atunci când SIPRI a început să prezinte vânzările de armament ale companiilor (vezi Figura 1). Creșterea vânzărilor de armament a fost previzionată și determinată de implementarea noilor programe naționale majore de înarmare, de operațiunile militare aflate în desfășurare în mai multe state și de tensiunile regionale persistente care conduc la o cerere crescută de armament.

EVOLUȚII ÎN TOPUL 100

Companiile din Topul 100 sunt listate din punctul de vedere al vânzărilor de armament. Companiile americane și cele din statele vest-europene continuă să domine Topul 100 și în anul 2016. Sunt prezente un număr de 63 de companii americane și vest-europene, care împreună au reali-

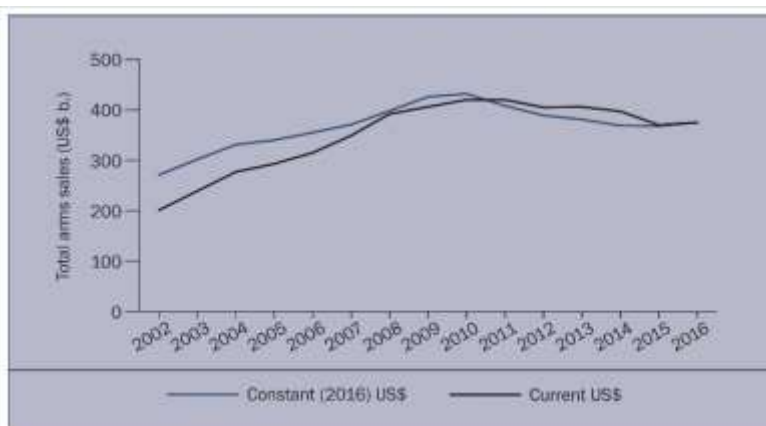

Figure 1. Total arms sales of companies in the SIPRI Top 100, 2002-16

Notes: The data in this graph refers to the companies in the SIPRI Top 100 in each year, which means that it refers to a different set of companies each year, as ranked from a consistent set of data. 'Arms sales' refers to sales of military equipment and services to armed forces and ministries of defence worldwide. For a full definition see <[https:// www.sipri.org/databases/ armsindustry](https://www.sipri.org/databases/armsindustry)> or *SIPRI Yearbook 8673*.

1. În cazul în care nu există alte specificații, toate modificările sunt prezentate în termeni reali sau constanți (nu termeni curenți sau nominali). „Vânzările de armament” se referă la vânzările de echipament militar și servicii militare către forțele armate și ministerele de apărare din întreaga lume; vânzările sunt doar pentru companiile incluse în listă.

zat 82,4% din totalul vânzărilor de armament din anul 2016 (același procentaj s-a regăsit și în anul 2015). Companiile americane și-au sporit vânzările de armament cu 4%, punând capăt unui declin de cinci ani consecutivi (vezi Figura 2). SUA are o influență decisivă asupra tendinței globale, având în vedere numărul mare de companii americane prezente în Topul 100. Vânzările realizate de statele vest-europene au rămas la un nivel similar și în anul 2016, cu o valoare de 91,6 miliarde de dolari, înregistrând o ușoară creștere comparativ cu anul 2015.

Companiile aflate pe primele 10 poziții ale Topului 100 sunt toate din Statele Unite și din Europa de Vest. Cu vânzări de armament în valoare totală de 194,8 miliarde de dolari, aceste prime 10 companii au realizat 52% din totalul vânzărilor incluse în Topul 100 în anul 2016 (aproape același procent ca și în anul anterior). O evaluare pe termen lung realizată prin intermediul Topului 100 SIPRI indică faptul că aceleași 12 companii au ocupat primele 10 locuri în ultimii 15 ani.

Un număr de 10 companii rusești sunt incluse în Topul 100 pentru anul 2016 – mai puțin cu o companie decât în anul 2015. Totalul vânzărilor acestor companii a fost de 26,6 miliarde de dolari, ceea ce reprezintă o creștere de 3,8% față de anul anterior. Aceasta creștere este mai mică decât cea înregistrată în 2015 în raport cu anul 2014, ceea ce probabil se datorează constrângerilor financiare determinate de recente scăderi ale prețurilor petrolului și gazului, impactului sancțiunilor aplicate de Uniunea Europeană (UE) și de SUA în anul 2014 și efectului pe care l-a avut rata de schimb a rublei.

Totalul vânzărilor companiilor listate la categoria „alți producători” s-au ridicat la 20,9 miliarde de dolari în anul 2016, înregistrând o scădere de 1,2% față de anul 2015.² Prin contrast, vânzările

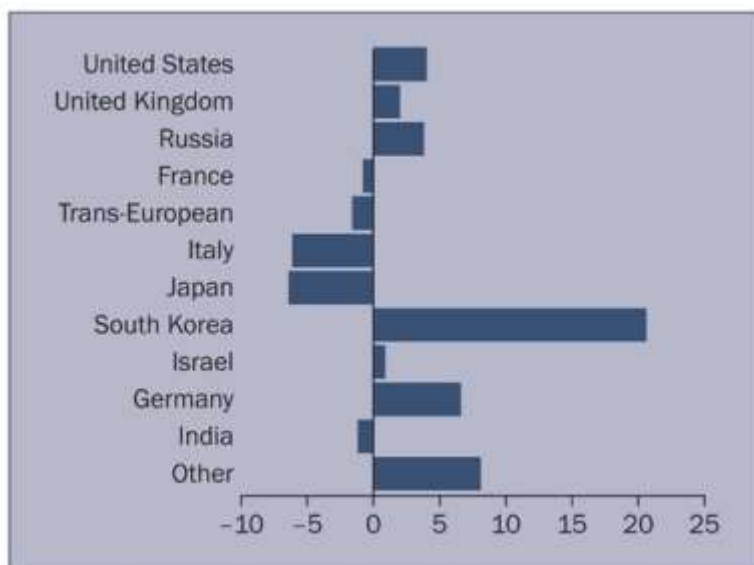

Figura 2. Modificări procentuale ale vânzărilor de armament realizate de companiile incluse în Topul SIPRI 100 în perioada 2015-2016, pentru diferite state

Notă: Modificările se referă la companiile incluse în Topul SIPRI 100 pentru anul 2016. Cifrele se bazează pe vânzările de armament realizate în dolari americani (2016). La categoria „Altele” sunt incluse state ale căror companii vânzătoare de armament au realizat mai puțin de 1% din total: Australia, Brazilia, Canada, Norvegia, Polonia, Singapore, Spania, Suedia, Elveția, Turcia și Ucraina,

realizate de „producătorii emergenți” au crescut cu 12,3%, ajungând la un total de 17,8 miliarde de dolari în anul 2016. Această creștere a fost determinată de creșterea generalizată a vânzărilor realizate de producătorii sud-coreeni, dintre care cinci sunt incluși în Topul 100 pentru anul 2016.

EVOLUȚII NAȚIONALE

Statele Unite ale Americii

Totalul vânzărilor celor 38 de companii americane incluse în Topul 100 au ajuns la 217,2 miliarde de dolari în anul 2016, ceea ce reprezintă 57,9% din totalul general (vezi Figura 2). Lockheed Martin, cel mai mare producător de armament din lume, și-a sporit vânzările de armament cu 10,7% în anul 2016, ajungând la 40,8 miliarde de dolari, detașându-se semnificativ de Boeing – cel de-al doilea mare producător de ar-

2. SIPRI a introdus categoriile „alți producători” și „producători emergenți” în ediția din anul 2013 a Topului 100 SIPRI. Categoria alți producători stabiliți include companii din șase state (i.e. Australia, Israel, Japonia, Polonia, Singapore și Ucraina) care dețin capacități solide și semnificative de producție de armament, dar care nu încearcă să își dezvolte aceste capacități. Companiile din categoria producători emergenți include 4 state (i.e. Brazilia, India, Coreea de Sud și Turcia) care și-au exprimat obiectivele de a construi capacități locale semnificative de producție și care doresc să atingă un mai mare nivel de auto-suficiență în achiziționarea de armament.

Tabelul 1. Topul 100 SIPRI al companiilor producătoare de armament și furnizoare de servicii militare la nivel global, excluzând China, pentru anul 2016 ^a

Cifrele pentru vânzările totale de armament, vânzări totale și profit sunt în milioane de dolari americani. Punctele (.) indică faptul că nu sunt disponibile cifre.

Loc ^b		Companie ^c	Țara	Vânzări de arma- ment (US\$ m.)		Total vânzări, 2015 (US\$ m.)	Vânzări de arma- ment ca % din totalul vânzărilor, 2016	Total profit, 2016 (US\$ m.)	Total angajați, 2016
2016	2015			2016	2015 ^d				
1	1	Lockheed Martin Corp.	SUA	40 830	36 900	47 248	86	5 302	97 000
2	2	Boeing	SUA	29 510	28 313	94 571	31	4 895	150 500
3	3	Raytheon	SUA	22 910	22 055	24 069	95	2 174	63 000
4	3	BAE Systems	Marea Britanie	22 790	22 689	24 008	95	2 351	83 000
5	5	Northrop Grumman Corp.	SUA	21 400	20 313	24 508	87	2 200	67 000
6	6	General Dynamics Corp.	SUA	19 230	19 483	31 353	61	2 955	98 800
7	7	Airbus Group ^e	Trans-European	12 520	12 869	73 652	17	1 101	133 780
S	S	BAE Systems Inc. (BAE Systems UK)	SUA	9 300	9 417	10 000	93	..	29 500
8	10	L-3 Communications	SUA	8 890	8 881	10 511	85	647	38 000
9	9	Leonardo ^f	Italia	8 500	9 264	13 277	64	561	45 630
10	11	Thales	Franța	8 170	8 094	16 471	50	1 073	64 100
11	8	United Technologies Corp.	SUA	6 870	9 620	57 244	12	5 436	..
12	12	Huntington Ingalls Industries	SUA	6 720	6 825	7 068	95	573	37 000
13	17	United Aircraft Corp.	Rusia	5 160	4 465	6 216	83	-67	..
14	16	Bechtel Corp.	SUA	4 920	4 658	..	..	..	53 000
15	19	Textron	SUA	4 760	3 696	13 788	35	843	36 000
S	S	Pratt & Whitney (United Technology Corp. USA)	SUA	4 530	4 587	15 100	30	..	35 100
16	14	Rolls-Royce	Marea Britanie	4 450	4 260	18 601	24	..	49 900
17	25	Leidos	SUA	4 300	3 332	7 043	61	246	32 000
18	13	Harris Corp.	SUA	4 200	4 982	5 900	71	553	17 000
19	15	United Shipbuilding Corp.	Rusia	4 030	4 553	4 501	89	90	89 650
20	18	Booz Allen Hamilton	USA	4 000	3 949	5 804	69	252	23 300
21	20	Mitsubishi Heavy Industries	Japonia	3 670	3 856	35 947	10	805	..
22	22	Honeywell International	SUA	3 480	3 423	39 302	9	4 809	..
23	23	DCNS	Franța	3 480	3 327	3 530	99	97	12 800
24	26	Almaz-Antey	Rusia	3 430	3 191	3 727	92	..	125 000
25	27	MBDA ^g	Trans-European	3 260	3 162	3 319	98	7	10 340
26	30	Rheinmetall	Germania	3 260	2 876	6 327	52	238	20 990
27	29	Elbit Systems	Israel	3 100	2 969	3 260	95	..	..

Loc ^b		Companie ^c		Țara	Vânzări de arma- ment (US\$ m.)		Total vânzări, 2015 (US\$ m.)	Vânzări de armament ca % din totalul vânzărilor, 2016	Total profit, 2016 (US\$ m.)	Total angajați, 2016
2016	2015				2016	2015 ^d				
28	21	Babcock International	Marea Brita-		2 950	3 024	6 136	48	776	35 000
29	24	Group Russian Helicopters	nie Rusia		2 910	3 210	3 196	91	242	..
30	33	Saab	Suedia		2 770	2 626	3 342	83	137	15 470
31	31	Science Applications International Corp.	SUA		2 630	2 886	4 450	59	148	15 500
32	32	Israel Aerospace Industries	Israel		2 610	2 798	3 577	73	..	..
S	S	Sandia Corp. (Lockheed Martin USA)	SUA		2 600	2 633	3 070	85	..	12 210
33	36	Safran	Franța		2 600	2 378	18 232	14	2 111	66 490
34	34	CACI International	SUA		2 540	2 562	3 744	68	143	19 900
35	35	Tactical Missiles Corp.	Rusia		2 530	2 325	2 576	98	247	50 610
36	28	General Electric	SUA		2 480	3 028	123 780	2	..	295 000
37	37	Hindustan Aeronautics	India		2 380	2 354	2 590	92	490	..
38	40	AECOM	SUA		2 280	2 177	17 411	13	163	87 000
39	41	CSRA	SUA		2 250	2 096	4 993	45	316	18 500
40	38	Indian Ordnance Factories	India		2 200	2 224	2 232	98	..	85 890
41	43	Rafael	Israel		2 120	1 993	2 166	98	119	7 500
S	S	Bell Helicopter Textron (Textron USA)	SUA		2 090	2 116	3 239	64	..	..
42	46	CEA	Franța		2 020	1 948	4 577	44	-83	15 620
43	39	Rockwell Collins	SUA		1 960	2 248	5 259	37	728	19 000
44	52	High Precision Systems	Rusia		1 940	1 712	1 975	98	..	..
45	58	Orbital ATK	SUA		1 920	1 651	4 455	43	293	12 700
46	44	General Atomics ^h	SUA		1 800	1 995	..	..	..	..
47	47	ThyssenKrupp	Germania		1 770	1 894	43 433	4	289	156 490
48	56	Korea Aerospace Industries	Coreea de Sud		1 760	1 624	2 671	66	231	3 880
49	48	Kawasaki Heavy Industries	Japonia		1 730	2 067	..	..	..	..
50	51	United Engine Corp.	Rusia		1 710	1 712	2 826	61	283	..
51	55	ST Engineering	Singapore		1 690	1 644	4 836	35	351	21 970
52	69	Uralvagonzavod	Rusia		1 680	992	2 095	80	29	..
53	53	KRET	Rusia		1 610	1 644	1 845	87	205	..
S	S	Sukhoi (United Aircraft Corp. Russia)	Rusia		1 610	1 566	1 610	100	..	24 000
54	59	Fincantieri	Italia		1 600	1 494	4 899	33	15	..
55	54	LIG Nex1	Coreea de Sud		1 600	1 654	1 603	100	76	3 120
56	50	United Instrument Manufacturing Corp.	Rusia		1 580	1 800	1 700	93	..	..

Loc ^b		Companie ^c	Țara	Vânzări de arma- ment (US\$ m.)		Total vânzări, 2015 (US\$ m.)	Vânzări de armament ca % din totalul vânzărilor, 2016	Total profit, 2016 (US\$ m.)	Total angajați, 2016
2016	2015			2016	2015 ^d				
57	45	Cobham	Marea Britanie	1 550	1 743	2 623	59	81	10 690
S	S	United Launch Alliance (LM and Boeing USA)	SUA	1 540	1 559	1 800	86	..	..
58	57	Serco	Marea Britanie	1 500	1 450	4 713	32	45	47 000
59	60	ManTech International Corp.	SUA	1 460	1 438	1 602	91	..	..
60	49	Dassault Aviation Groupe	Franța	1 390	1 849	3 967	35	425	11 940
61	87	Fluor Corp.	SUA	1 380	861	18 114	8	3	38 760
62	66	Engility	SUA	1 360	1 114	2 076	66	-6	9 100
63	77	Oshkosh Corp.	SUA	1 350	952	6 279	22	216	13 800
S	S	Irkut (United Aircraft Corp. Russia)	Rusia	1 320	1 284	1 623	81	18	..
64	68	IHI Corp.	Japonia	1 290	1 189	13 651	9	..	..
65	73	DynCorp International	SUA	1 280	1 002	1 836	70	-53	10 700
66	113	KBR	SUA	1 220	608	4 268	29	28	27 500
67	72	ASELSAN	Turcia	1 220	971	1 247	98	263	5 170
68	76	GKN	Marea Britanie	1 210	845	11 906	10	329	58 000
69	-	Hewlett Packard Enter- prise Company ⁱ	SUA	1 200	..	50 123	2	3 161	195 000
70	74	Hanwha Corp.	Coreea de Sud	1 190	1 063	40 593	3	1 110	..
71	67	Hanwha Techwin	Coreea de Sud	1 190	965	2 265	53	69	3 040
72	63	Vectrus	SUA	1 190	1 195	1 191	100	..	..
73	70	DSME	Coreea de Sud	1 190	984	9 808	12	-1 217	11 260
74	61	GenCorp	SUA	1 180	1 235	1 761	67	18	4 970
75	62	PZG	Polonia	1 140	1 131	1 268	90	..	..
76	81	Turkish Aerospace In- dustries	Turcia	1 120	864	1 300	86	..	5 250
77	84	UkrOboronPromi	Ucraina	1 060	847	1 107	95	..	80 000
S	S	UMPO (United Engine Corp. Russia)	Rusia	970	944	1 063	91	262	..
78	88	Krauss-Maffei Wegmann	Germania	950	842	996	95	..	4 000
79	75	Austal	Australia	940	982	974	97	44	..
80	83	Meggitt	Marea Britanie	940	774	2 688	35	231	11 210
81	91	Embraer	Brazilia	930	839	6 218	15	168	18 510
82	65	Nexter	Franța	910	1 129	958	95	..	1 750
83	85	Cubic Corp.	SUA	880	871	1 462	60	2	8 500
S	S	Austal USA (Austal Aus- tralia)	SUA	870	881	870	100	..	..
84	89	The Aerospace Corp.	SUA	870	840	940	92	..	3 680
85	71	Bharat Electronics	India	850	1 002	1 310	65	..	..

Loc ^b		Companie ^c	Țara	Vânzări de arma- ment (US\$ m.)		Total vânzări, 2015 (US\$ m.)	Vânzări de armament ca % din totalul vânzărilor, 2016	Total profit, 2016 (US\$ m.)	Total angajați, 2016
2016	2015			2016	2015 ^d				
86	111	NEC Corp.	Japonia	830	678	24 476	3	251	107 730
87	90	RUAG	Elveția	820	797	1 909	43	118	8 730
88	86	Moog	SUA	820	871	2 412	34	127	10 500
89	96	CAE	Canada	780	744	2 039	38	194	8 500
90	-	Mitre Corp.	SUA	770	476	1 542	50	..	8 210
91	112	ViaSat	SUA	770	618	1 559	50	22	4 300
92	80	Triumph Group	SUA	770	901	3 532	22	-43	14 310
93	93	MIT	SUA	770	810	973	79	..	..
94	98	Kongsberg Gruppen	Norvegia	770	726	1 886	41	77	7 160
S	S	BAE Systems Australia (BAE Systems UK)	Australia	740	742	892	83	..	4 000
95	-	Hanwha Group ^k	Coreea de Sud	740	..	55 430	1	..	..
S	107	Hanwha Systems (Hanwha Group South Korea)	Coreea de Sud	740	644	742	100	..	2 060
96	105	Bharat Dynamics	India	730	651	726	100	..	..
97	100	Ultra Electronics	Marea Britanie	720	605	1 061	68	92	4 000
S	S	Raytheon Australia (Raytheon USA)	Australia	720	722	717	100	..	1 170
98	97	Navantia	Spania	710	737	801	88	-336	5 510
99	79	Mitsubishi Electric Corp.	Japonia	700	989	38 928	2	1 932	..
100	101	Poongsan Corp.	Coreea de Sud	700	650	1 753	40	119	3 580

a. Deși mai multe companii producătoare de armament din China sunt suficient de mari cât să intre în Topul 100 SIPRI, nu s-a putut realiza acest lucru datorită insuficienței datelor și a acurateții acestora.

b. Companiile sunt listate conform valorii vânzărilor de armament la finalul anului financiar 2016. Un S marchează o sucursală. O linie (-) indică faptul că acea companie nu a fost inclusă în Topul 100 SIPRI în anul 2015. Numele și structurile companiilor sunt prezentate așa cum erau la momentul 31 decembrie 2016. Informații despre modificările ulterioare sunt oferite în aceste note. Datele prezentate în anul 2015 pot fi diferite de cele publicate în Catalogul SIPRI pentru 2017 sau în altă parte datorită unei continue recalculări a datelor, de cele mai multe ori datorită modificărilor prezentate de o companie sau datorită estimărilor îmbunătățite. Marile modificări sunt explicate în aceste note.

c. În cazul sucursalelor și al companiilor operaționale aflate în posesia altor companii, numele actualei companii este dat în paranteză alături de statul în cauză. Holdingurile și companiile de investiții care nu au activități operaționale directe nu sunt considerate companii producătoare de armament, iar companiile deținute de acestea sunt incluse ca și companii-mamă.

d. Cifrele pentru vânzările din anii anteriori – i.e. vânzările de armament ale companiilor în anul 2015 – sunt prezentate în dolari americani la nivelul anului 2016 pentru a compara mai bine cifrele vânzărilor din anul curent, i.e. 2016. În edițiile anterioare ale Catalogului SIPRI și în listele Top 100, vânzările anterioare de armament au fost prezentate în dolari americani la nivel actual.

e. Trans-European se referă la companii ale căror proprietari și structuri de control sunt localizate în mai mult decât un stat european.

f. Finmeccanica a fost redenumită Leonardo în luna aprilie 2016.

g. După restructurarea MBDA, statutul său a fost schimbat din „joint venture” în „companie”.

h. Vânzările de armament ale acestei companii sunt estimative și sunt supuse unui mare grad de incertitudine.

i. Hewlett Packard Enterprise este o companie nouă rezultată în urma separării Hewlett-Packard Company.

j. Producătorul de avioane Antonov a fost inclus în UkrOboronProm în anul 2016.

k. În 2016 Hanwha Group a achiziționat Hanwha Thales, un joint venture care a fost deținut anterior de Hanwha Group și Thales din Franța.

l. Companiile producătoare de armament din China. Companiile chinezești nu sunt incluse în Topul 100 SIPRI datorită lipsei de date pe bază cărora să se poată realiza estimări ale vânzărilor de armament pentru majoritatea companiilor. Cu toate acestea, există unele informații referitoare la conglomeratul de stat care coordonează industria producătoare de armament din China.

Pe baza bugetului militar al Chinei, care a crescut de aproape trei ori între 2002 și 2016, precum și pe baza exporturilor de arma-

mament. Creșterea vânzărilor la Lockheed Martin era de așteptat după achiziționarea producătorului de elicoptere Sikorsky de la United Technologies și după creșterea livrărilor de avioane de luptă F-35.

Creșterea vânzărilor companiilor furnizoare de servicii militare este o tendință vizibilă în SUA. Companiile care furnizează servicii militare au reușit să își sporească vânzările mai ales prin achiziționarea companiilor mai mici care au fost izolate de producătorii de armament mai mari. Spre exemplu, vânzările companiilor DynCorp și KBR au crescut cu 27,7%, respectiv 100,8% în anul 2016. Creșterea vânzărilor companiei KBR s-a datorat achiziționării a două companii în anul 2016 și unor contracte mari cu SUA și Marea Britanie.

Evoluții naționale majore în Europa Vestică

Cu vânzări de armament în valoare de 36,1 miliarde de dolari în anul 2016, cele opt companii britanice incluse în Top 100 au realizat 9,6% din totalul vânzărilor. Vânzările totale de armament ale companiilor britanice au crescut cu 2% față de anul 2015. BAE Systems, cel mai mare producător de armament din Marea Britanie, și-a sporit vânzările cu 0,4% față de anul 2015. Vânzările realizate de Rolls Royce, cel de-al doilea mare producător de armament din Marea Britanie, au crescut și ele cu 4,5%. Cea mai mare creștere în vânzarea de armament (43,2%) a fost realizată de GKN, un producător de componente aerospațiale. Deși vânzările de armament ale unor companii britanice au crescut în anul 2016, perspectiva economică și politică pe termen scurt a Marii Britanii rămâne incertă datorită deciziei luate în 2016 de a părăsi Uniunea Europeană.

Vânzările totale ale celor șase companii franceze incluse în Topul 100 sunt de 18,6 miliarde de dolari, reprezentând 5% din vânzările totale din anul 2016. S-a înregistrat o scădere de 0,8% față de anul 2015. Scăderea ușoară s-a datorat în mare parte încetării livrărilor de avio-

ment al Chinei și a informațiilor limitate despre companii individuale, cel puțin 9 din 10 companii ar intra în Topul 100 dacă ar fi disponibile cifrele referitoare la vânzări. Dintre aceste companii, 4 din 6 ar fi între primele 20 și 2 (producătorul de avioane AVIC și producătorul de sisteme terestre Norico) ar putea să se situeze pe primele 10 locuri.

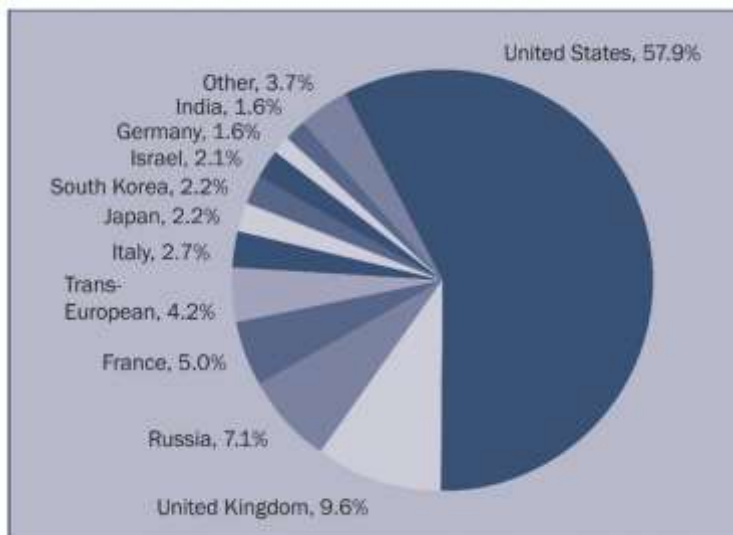

Figura 3. Raportul vânzărilor de armament pe țări din Topul SIPRI 100 pentru anul 2016

Note: Topul 544 prezintă companiile în funcție de statele în care își au sediile centrale, astfel că vânzările realizate prin sucursale se vor adăuga la totalul realizat de compania-mamă. Topul 100 nu include întreaga industrie de armament din fiecare stat, doar companiile cele mai mari. La categoria „alte” sunt incluse state ale căror companii au vânzări de mai puțin de 1% din total: Australia, Brazilia, Canada, Norvegia, Polonia, Singapore, Spania, Suedia, Elveția, Turcia și Ucraina.

ne de luptă Rafale (produse de Dassault) în comparație cu ritmul anului anterior. Vânzările de armament ale companiei Dassault au scăzut cu 24,8% în anul 2016. Vânzările de armament ale producătorului de sisteme terestre Nexter au scăzut de asemenea (cu 19,4%).

După restructurare, cel mai mare producător de armament al Italiei, Finmeccanica, a luat numele de Leonardo în anul 2016. Compania nu mai are sucursale în afară de Leonardo DRS din America. Compania și-a vândut și componenta de transport civil și se concentrează în principal pe activități aerospațiale și militare. Vânzările de armament realizate de Leonardo au fost în valoare de 8,5 miliarde de dolari în anul 2016, înregistrând o scădere de 8,2% față de anul 2015. Vânzările de armament ale celui de-al doilea producător al Italiei, șantierul naval Fincantieri, au ajuns la 1,6 miliarde de dolari în anul 2016, înregistrând o creștere de 7,1%. Acest lucru s-a datorat livrărilor de nave de luptă de coastă către SUA și a fregatelor și submarinelor către Italia.

Vânzările totale de armament ale celor trei companii germane incluse în Top 100 pentru anul 2016 au crescut cu 6,6% ajungând la 6 miliarde de dolari. Vânzările de sisteme terestre ale producătorilor Krauss-Maffei Wegmann și Rheinmetall au crescut cu 12,8%, respectiv 13,3%, datorită creșterii achiziției de armament în Germania. În schimb, vânzările realizate de ThyssenKrupp au scăzut cu 6,6%.

Referindu-se la companiile deținute de mai multe state europene, SIPRI le-a denumit „trans-europene”. MBDA este inclusă în Topul 100 pentru anul 2016. Vânzările de armament ale acestei companii au crescut cu 3,1%, ajungând la 3,3 miliarde de dolari în anul 2016. Vânzările de armament ale Airbus Group, care ocupă locul 10 în anul 2016, au fost în valoare de 12,5 miliarde de dolari, înregistrând o scădere de 2,7% față de anul 2015. Această scădere se datorează întârzierilor înregistrate în livrările de avioane de transport aerian A-400.

Rusia

Totalul vânzărilor de armament al celor 10 companii incluse în Top 100 este de 26,6 miliarde de dolari în anul 2016, reprezentând 7,1% din totalul general. S-a înregistrat o creștere a vânzărilor de 3,8% față de anul 2015. Se pare că marile dificultăți economice cu care se confruntă Rusia au avut un impact mix asupra companiilor în anul 2016. Cinci companii au înregistrat creșteri ale vânzărilor, în timp ce ale cinci companii au înregistrat scăderi. Cea mai mare companie producătoare de armament, United Aircraft Corporation, ocupă locul 13 cu vânzările de armament în valoare de 5,2 miliarde de dolari – înregistrând o creștere de 15,6% față de anul 2015. Pe de altă parte, vânzările realizate de United Shipbuilding Corporation au scăzut cu 11,5%, plasând compania pe locul 19 în Top 100 pentru anul 2016.

Producători emergenți

Producătorii de armament sud coreeni continuă să domine categoria producătorilor emergenți, având șapte companii incluse în Top 100 pentru anul 2016. Vânzările totale de armament

ale acestora sunt în valoare de 8,4 miliarde de dolari, reprezentând o creștere de 20,6% în vânzări față de anul 2015. Producătorii de armament sud coreeni dețin 2,2% din totalul vânzărilor incluse în Top 100 pentru 2016, plasând Coreea de Sud alături de „alți producători stabiliți” precum Israelul sau Japonia. Creșterea vânzărilor este determinată în mare măsură de amenințarea pe care le percepe Coreea de Sud. Acest lucru a accelerat achiziția de echipament militar, pe care Coreea de Sud îl procură de la proprii producători, existând o politică națională în acest sens. Vânzările de armament ale companiilor din Brazilia și Turcia au crescut de asemenea în anul 2016 cu 10,8%, respectiv 27,6%. India este singurul producător emergent care a înregistrat o diminuare a vânzărilor de armament în anul 2016 (1,2% mai puțin).

Alți producători stabiliți

Vânzările de armament ale companiilor din șase state considerate producătoare de armament au scăzut cu 1,2% la un total de 20,9 miliarde de dolari în anul 2016. Cu toate acestea, șase companii din Australia (- 4,3%) și Japonia (-6,4%) au înregistrat scăderi generale ale vânzărilor.

Categoria producătorilor stabiliți este intens influențată de tendința din Japonia, datorită numărului mare de companii japoneze și volumului relativ mare de vânzări de armament. Scăderea vânzărilor de armament ale Japoniei în 2016 a fost determinată de scăderea vânzărilor celor mai mari companii producătoare, Mitsubishi Heavy Industries (- 4,8 %), Kawasaki Heavy Industries (-16,3 %) și Mitsubishi Electric Corporation (- 29,2 %). Scăderea poate fi parțial atribuită aprecierii yenului în raport cu dolarul și reducerii comenzilor.

Vânzările de armament ale companiei ucrainene UkrOboronProm au crescut cu 25,1% în anul 2016. Acest lucru s-a datorat conflictului aflat în desfășurare în estul Ucrainei, absorbției producătorului de avioane Antonov în anul 2016 și exporturilor de armament.

3. În urma reorganizării MBDA, statutul s-a schimbat din „joint venture” (între Airbus Group, BAE Systems și Finmeccanica) în „companie”. Noul statut este reflectat de modificările vânzărilor de armament înregistrate în Topul 100 pentru anii anteriori.

Corveta Gowind 2500

La 5 decembrie 2017, la bordul fregatei franceze din clasa "La Fayette", F-714 "Guepratte", s-au oferit primele informații fereritoare la oferta făcută de Naval Group, pentru programul aprobat de Parlamentul României, în valoare de 1,6 miliarde de euro, privind înzestrarea Forțelor Navale Române, cu patru fregate.

Oferta este comună Naval Group/MBDA și are și suportul total al guvernului francez.

Partea română având ca cerință principală aceea că producătorul să construiască navele într-un șantier naval românesc, să fie membru NATO/UE, să fi lansat la apă, în ultimii 15 ani, cel puțin o navă de minim 1.600 tone, cu cababilități în cel puțin două medii de luptă.

Corvetele au un design cu un pronunțat caracter stealth, catarg unic, care integrează senzorii navei, centru de informații (CIC – Combat Information Center), propulsia fiind diesel-electrică tip CODLAD (Combined Diesel Electric and Diesel), iar pentru vânătoria de submarine, sunt dotate cu sonar de chilă (Kingklip) și sonar tractat (Captas 2).

Nava are un deplasament de 2.500 de tone, o lungime de 102 metri, lățime de 16 metri și un pescaj de 5,40 metri. Autonomia navei este de

4.500 mile marine la o viteză de 15 noduri (28 km/h), viteza maximă de 25 noduri (46 km/h), duranță 11-21 de zile, echipajul navei este de 65 de marinari și poate ambarca în 15 militari din forțele speciale.

Helipadul și hangarul poate adăposti un elicopter cu o greutate de până la 11 tone, hangarul este construit încât să faciliteze și utilizarea UAS - Unmanned Aerial Systems.

Sistemul de management al luptei este de tip Setis, sistem cu arhitectură deschisă, user-friendly, ușor de actualizat (colectează datele primare de la senzori, le prelucerează, le afișează utilizatorilor și apoi comenzile primite le trimite sistemelor executante, control efectiv al focului, comunicații etc. Sistemul asigură și integrarea aeronavelor fără pilot pentru detectarea extinsă și răspunsul împotriva amenințărilor, angajarea navelor de suprafață, apărarea împotriva platformelor aeriene, detectarea, urmărirea și angajarea submarinelor.

Grupul Etienne Lacroix a dezvoltat și perfecționat o nouă generație de sisteme și contramăsuri capabile să protejeze navele de cele mai recente amenințări, astfel de sistem este și momeala Szlema mk2, sistem special adaptat pentru contracararea amenințărilor anti/rachetă și anti/torpilă.

De asemenea, poate împărtăși imaginea tactică exactă cu alte nave, din grupul de luptă, prin intermediul unor legături interoperabile.

Armamentul uzual este de proveniență MBDA, compus din două lansatoare quadruple de rachete antirachetă, Exocet MM40 Block 3, un VLS (Sistem de lansate verticală) pentru rachete de suprafață Mica, 16 rachete, un tun Oto Melara de 76 mm amplasat în turela din prova, dar și două turele Nexter Narwhal cu tunuri calibru 20 mm. În viitor nava poate fi dotată cu rachete antiaeriene Aster 15, unitatea de foc fiind tot de 16 rachete, două lansatoare triple pentru torpilă.

Producătorul a fost de acord ca cea mai mare

Construcția primei corvete Gowind 2500 (pentru Marina egipteană) a început la 16.04. 2015, comanda include construcția a patru Corvete, atât în Franța (prima navă la șantierul naval Lorient, unul dintre cele mai moderne șantire navale din Europa), cât și în Egipt (următoare trei nave, la șantierul naval din Alexandria), prima navă a fost lansată la apă în septembrie 2016, urmând să intre în doarea Marinei egiptene în anul 2017, cele patru nave vor fi livrate Egiptului până la finele anului 2019. Malaiezia a comandat pentru Royal malaiezian Navy șase asemenea corvete, la șantierul naval Boustead Naval, (contract

parte a armamentelor să fie produse de companii românești, armamente ce vor fi operaționalizate pe bază de parteneriate furnizate de antreprenori stăini, într-un sistem tip offset. Același sistem se aplică și la înzestrarea cu rachete, mai puțin la rachetele model Exocet, pentru care partenerul se obligă să asigure pregătirea personalului operațional și serviciile de întreținere.

Am amintit, deja, faptul că nava are caracteristici stealth, dar are și o semnătură acustică mai scăzută, decât alte nave din clasa sa.

Senzorii de bord și radarele includ un radar 3D, o mască electronică de asistență (ESM), sonare de corp și de adâncime și sistem de protecție împotriva incendiilor. Nava dispune și de două ambarcațiuni de transport tip RHIB, fiecare având o lungime de 9 metri.

Pentru războiul electronic dispune de un Sistem tactic VIGILE 200 R-ESM (cu capabilități ELINT), Altesse Naval C-ESM (un sistem compact de comunicații și comunicare, cu capacitate de alertă și conștientizarea situației, prin interceptarea comunicațiilor și semnalelor radio, senzorii pasivi, ai sistemului, având o rază de detecție mai mare decât radarul, asigurând și detectarea amenințărilor asimetrice). De asemenea are capacitatea de a trimite imagini tactice și altor nave din grupul de luptă prin intermediul unor legături de transmitere de date interoperabile.

semnat în anul 2014).

Despre Sigma 10514 am mai scris, doar amintim faptul că Sigma în varianta mexicană costă în jur de 100 de milioane de dolari, există și corvetele turcești Ada, dar și cele nemțești K130 Braunschweig, a căror preț este tot de aproximativ 400 de milioane de euro, nava germană fiind mai mică decât Sigma 10514 sau Gowind 2500, ne având nici capabilități anti-submarin, se pare că prețul este pentru nava gata de luptă.

Prezentată de Cornel VAIDA

Proiectul Scorpion

Proiectul Scorpion este un program internațional de modernizare militară, care se folosește de experiența sau experimente conduse de militari pentru producerea sau achiziția de noi armamente.

Există mai multe asemenea proiecte în țări precum: SUA, Franța, Germania, Israel, Marea Britanie și altele.

În Statele Unite, proiectul Scorpion a fost denumirea atribuită programului de realizare a munițiilor inteligente (IMS), program inițiat din anul 1999 și pus în aplicare din anul 2003, iar din anul 2004, denumirea a fost atribuită sistemului de luptă al viitorului (FCS), programul fiind anulat în anul 2009 de fostul Secretar al Apărării Robert Gates, când o parte a cadrelor care lucrau în cadrul programului au fost trecute la Brigada din cadrul Oficiului armatei SUA pentru achiziții, cercetare și dezvoltare.

Departamentul de apărare al SUA, a promovat proiectul Scorpion, ca mijloc de a asigura interoperabilitatea militară internă, între armată, marină, aviație și paza de coastă (au existat asemenea proiecte Scorpion pentru fiecare categorie de forțe armate). Proiectul a fost, de asemenea, promovat și la nivel internațional, de către Departamentul de apărare al SUA, ca mijloc de realizare a interoperabilității multinaționale pentru o mai

strânsă integrare a armatei SUA cu armatele coaliției NATO, dar mai ales cu agențiile de specialitate (de achiziții) din Ministerele Apărării din Regatul Unit, Franța și Germania, iar unii din partenerii non - NATO au fost invitați să participe.

Din anul 2010 există și un parteneriat în domeniul acestui program, Scorpion, între SUA și Franța.

Eforturile de militare de modernizare sunt cuprinse în într-un concept militar mai larg, cel de revoluție în afacerile militare (RMA), mari companii de apărare fiind baza sistemului integrator a proiectului Scorpion, acestea fiind: Northrop Grumman / EADS, Raytheon

on / Thales și General Dynamics, SAIC, Sagem, Lockheed Martin Marieta și Boeing, bugetul proiectului fiind de multe miliarde de dolari.

Aceste programe Scorpion, în SUA: FCS - **Future Combat Systems** (Sisteme de luptă ale viitorului), în Regatul Unit: FRES- **Future Rapid Effects System** (Sistem de efecte rapide viitoare), în Germania: (IDZ) **Infanterist Der Zukunft** (Omul viitorului, de fapt Infanteristul Viitorului), în Franța: FELIN - **Fantassin a Equipements et Liaisons Integres** (Infanterist cu echipament și legături integrate), toate aceste denumiri fac parte din filosofia conceptului militar conform căruia militarii, munițiile și senzorii sunt utilizați în comun pentru realizarea obiectivelor militare dorite.

Pe plan național fiecare stat, care are un asemenea plan, principiile din acesta constituie, de fapt, noul mijloc de practicare a achizițiilor pentru armată.

În numărul viitor o să prezentăm mai pe larg programul Scorpion în armata franceză.

Fotografia prezintă unul din realizările programului Scorpion în Germania - transportorul blindat "Boxer".

Prezentat de Cornel VAIDA

Apariții editoriale, studii, materiale noi

POLITIC INCORECT**Fapte incomode și adevăruri periculoase despre care ne este interzis să discutăm****Autor: Jan Van HELSING****Editura: Antet, 2016**

Udo Holey (născut la 22 martie 1967, Dinkelsbuhl), cunoscut sub pseudonimul său literar Jan van Helsing, este un controversat autor german care, în scrierile, sale avansează multe teorii ale conspirației despre implicarea franc masoneriei în conducerea lumii, despre așa zisa supraviețuire al lui Hitler, după al doilea război mondial, plecând în Antarctica inclusiv despre teoria că Pământul ar fi gol, ș.a.m.d. .

Cărțile sale *Geheimgesellschaften* (*Societățile secrete*) și *Geheimgesellschaften 2* au fost interzise în Germania și în Elveția sub acuzația că incită la ură împotriva evreilor.

"O privință în care planeta noastră este cu siguranță unică, ar fi faptul că, la noi, oamenii care spun adevărul sunt mai degrabă combătuți, decât sprijiniți în afirmațiile lor. Ar trebui admisă însă aflarea adevărului, masele preferă în schimb să fie mințite și să ducă un trai tihnit, în care alții iau decizii în numele lor. JAN VAN HELSING

Acestă afirmație, a autorului cărții, este reluată și în volumul de față, afirmând că autorii, jurnaliștii și editorii (în Germania) sunt caracterizați de teama de a-și exprima liber opiniile, "Însă - spune el - "opiniile" sunt viața noastră. Și ceilalți oameni, concetățenii noștri, au dreptul să intre în contact și cu alte opinii, și să-și creeze propria imagine despre lume. Au dreptul să decidă ceea ce este "bun" și ceea ce este "rău" pentru ei înșiși și ceea ce este "adevărat" și "neadevărat" în reportajele mass-media - iar înainte de toate este important să cunoaștem ceea ce este considerat ca fiind ADEVĂRUL în țara noastră, dar și în lume. Noi, autorii, am ajuns să lucrăm cu o foarfecă în cap? Să ne cenzurăm singuri gândurile? E "normal"?"

Iată cuprinsul cărții: Încă gândiți incorect din

punct de vedere politic, sau ați fost deja convinși? - Libertate de exprimare a opiniei sau propagandă? Despre pericolul radicalizării! - Manipularea opiniei în Germania - Minciuna creșterii - Ecologiștii acționează ca "unelte" ale sectorului financiar? - Planurile de război ale rușilor? E o sintagmă incorectă din punct de vedere politic! - Codul Alimentar - O zi de Septembrie - Secrete ascunse - sau ceea ce lumea nu trebuie să știe! - Bundeswehrul are în posesie "farfurii zburătoare"? - Transformarea Republicii Federale Germane în RDG - Violența împotriva poliștilor la amploare - Exista "corectitudine politică" în Evul Mediu? - "Dosarul Secret Hess" - Crime de gaândire în secolul 21 - Fiul unui membru Illuminati rupe tăcerea - Interviu cu Ben Morgenstern - "Cum, fiul dumneavoastră nu este homosexual?" - Persecuția creștinilor: Nu e o reminiscență a Imperiului Roman! - Imigranții și cenzura presei germane - Cine are de câștigat? - Critica la adresa vaccinuri lor - incorectă din punct de vedere politic și medical! - Prin Kurdistanul salbatic - Minciunile Climatice - Corectitudinea și incorectitudinea politică se află în interiorul nostru, Cu-vant de încheiere, Referinte.

Prezentată de Cornel VAIDA

Ordinea viitoare a lumii

Autor: Andrei MARGA

Editura: NICULESCU, 2017

Andrei Marga este autorul a numeroase cărți având ca subiect istoria filosofiei moderne și contemporane, filosofia politică și filosofia religiei. În 1979 a devenit lector, iar după Revoluția din 1989 a fost promovat ca profesor de filozofie contemporană și logică. Ulterior a fost decan al Facultății de istorie și filozofie, prorector și apoi rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. În timpul funcționării sale ca rector, vreme de circa 15 ani, a procedat la reforme, inclusiv adoptarea Cartei Universității în 1995, a promovat înființarea a 11 noi facultăți. La propunerea partidului Convenția Democratică, a devenit ministru al Educației Naționale între 5 decembrie 1997 și 28 decembrie 2000. În calitate de ministru de resort a lansat programul unei reforme a învățământului, care conținea reforma programului de predare, schimbări în managementul academic și financiar al educației și descentralizarea și reorganizarea cercetării. A promovat forme avansate de cooperare internațională, vizând tranziția completă a României spre sistemul european de educație.

Între 7 mai 2012 și 6 august 2012, a fost ministru de externe al României.

În domeniul relațiilor internaționale, volumul de față, nu este sigura carte, fiind precedată de "Criză după criză" (2009), "Schimbarea lumii. Globalizare, cultură, geopolitică" (2013) și de "Ascensiunea globală a Chinei" (2015).

În "Introducere" autorul spune care este rostul acestei cărți: "Există cărți de istorie a relațiilor internaționale, dar aici este vorba de a surprinde ceva ce se constituie și aparține în fapt viitorului ce ia forma sub ochii noștri. Sunt cărți de geopolitică, dar optica lor este astăzi de scurtă respirație. Sunt cărți despre teoria și metodele relațiilor internaționale, care spun lucruri cunoscute, dar nu înaintea spre a pregăti opțiuni. Cu volumul *Ordinea viitoare a lumii* caut să depășesc limitările amintite printr-o scriere alimentată de cu-

noștințe economice, istorice și sociologice despre relațiile internaționale, dar care a dobândit relevanță filosofică și este în stare să orienteze acțiuni".

Pe lângă Introducere, volumul mai cuprinde cinci părți astfel: Partea I: Premise, Partea a II-a: Istorie recentă, Partea a III-a: Agenda lumii actuale, Partea a IV-a: Actorii principali, Partea a V-a: România - nevoia profilării, Încheiere: Răspunderea politică, Trei anexe: O lume în schimbare - o politică externă inovativă, Agenda politicii externe a României și România într-o lume în schimbare, Bibliografie selectivă.

Analizând conceptul de "Postdemocrație" autorul conchide că acesta este "înainte de toate o diagnoză" iar "Din egalitatea cetățenească aflată la baza democrației a mai ramas o pretenție goală".

Prezentată de Cornel VAIDA

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice - Londra și al Chatham House.

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Internațional de carte de la Sharjah și a anului 2008.

Doctor **Octavian DUMITRESCU**
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov
www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70
J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU

Actualitatea geostrategică mondială: Mihaiu MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaiu MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA

Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Mădălina GHEORGHECI, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: Sus: portavion ©commons.wikimedia.org
Jos: tanc în zona Afrin © www.middleeastmonitor

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

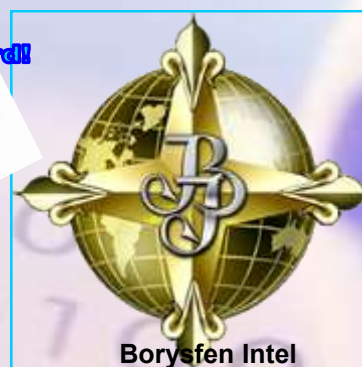
la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

În România suntem accesați în peste 40 de orașe.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC** este înregistrat în catalogul internațional **INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST**